

K

Könyves

Magazin

2015/3. 870 FORINT

KONYVES.BLOG.HU

NYÁRI OLVASMÁNYOK

Olvasson bele
15 most megjelent
regénybe!

NÁDASDY ÁDÁM

Jólfésült, polgári
ügyként kezelni
a melegséget

ÍRÓK A CSALÁDDBAN

ROKONOK

PÉTERFY BORI & PÉTERFY GERGELY

DRAGOMÁN • ESTERHÁZY
GRECSÓ • KEMÉNY • ZÁVADA

Mokka akár bruttó
4 599 000 Ft-ért*

MOKKA – SUTTOGÓ DÍZELMOTORRAL CSENDES MOTOR. ZAJOS SIKER.

A Mokka már a továbbfejlesztett, alacsonyabb zajszintű, 1.6 CDTI suttogó dízelmotorral is elérhető. Német csúcstervezés.

opel.hu

Wir leben Autos.

*A feltüntetett ár az Opel Mokka 1.6 l-es benzinmotorral ellátott, Selection modell vásárlása esetén érvényes. Az ár ajánlott bruttó fogyasztói ár. Az akció 2015. június 30-ig az akcióban részt vevő Opel-márkakereskedésekben megrendelt autókra érvényes. Az Opel Southeast Europe Kft. és az akcióban részt vevő Opel-márkakereskedések fenntartják a jogot az ajánlat megváltoztatására, illetve visszavonására. Konkrét árajánlatokért, részletes műszaki adatokért és az akció részleteiért kérjük, látogasson el a www.opel.hu weboldalra, vagy forduljon a részt vevő Opel-márkakereskedéseinkhez. Kombinált használat esetén az Opel Mokka átlagfogyasztása: 5,8–6,6 l/100 km, CO₂-kibocsátása: 158–153 g/km, változattól és forgalmi viszonyoktól függően. A képen látható autó illusztráció.

Könyves TARTALOM

CÍMLAP: **ROKONOK**

36.

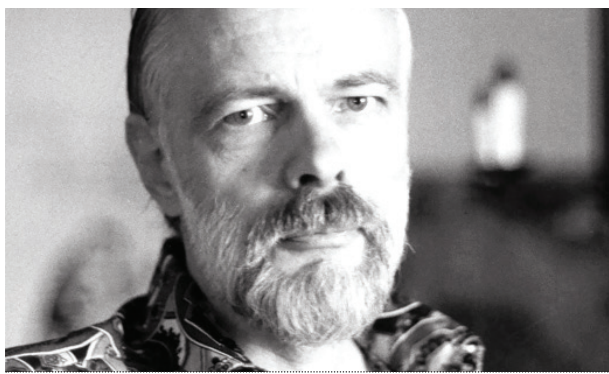
Exkluzív fotók: Dragomán, Esterházy, Grecsó, Kemény, Péterfy, Závada és családtagjaik

BÖNGÉSZ:

32.

EGY GYÖTRŐDŐ ELME A VALÓSÁG NYOMÁBAN

Philip K. Dicket nemcsak a sci-fi, hanem a 20. századi amerikai irodalom egyik legjelentősebb alakjának is tartják.

62.

NÁDASDY ÁDÁM

„Mindenki azt hiszi, hogy csak ő olyan”

28.

DOMESTIC NOIR: MÍG A HALÁL EL NEM VÁLASZT?

A domestic noir a házasság olyan vetületéről mesél, amelyről az esküvőszervezők, a legjobb barátok és a romantikus filmek mélyen hallgatnak.

54.

„A WONDERLANDBEN MINDENKI EGYEDÜL VAN, MINDENKI MAGÁNYOS”

Baranyai Ákossal és Angyalosy Eszterrel beszélgettünk közös regényük apropóján.

66.

AZ ÉLET INGAJÁRAT KÉT MARHAVAGON KÖZÖTT

Zsolt Béla és nevelt lánya, a „magyar Anne Frank” története

50.

Könyves TARTALOM

FRISS:

20.
**KRASZNAHORKAI LÁSZLÓ KAPTA
A NEMZETKÖZI MAN BOOKER-DÍJAT**

26.
MILYEN VERS VALÓ NEKEM?
Nem kevesebbre vállalkozunk, mint hogy minden olvasónk számára találjunk egy költőpárt.

58.
**SOSEM A GYEREKÉTŐL VÁLIK
AZ EMBER**
Interjú Gyurkó Szilvia gyermekjogi szakértővel

50.
**„NÉHA OLYAN VAGYOK, MINT
EGY IKEA-BÚTOR, AMIT NEM
AZ ÚTMUTATÓ SZERINT SZERELTEK
ÖSSZE”**
Etgar Keret interjú

EGY SZUSZRA:

4.
Ajánló

7.
Blokk

22.
SORVEZETŐ
A kézirat a szerzőnek végállomás, a szerkesztőnek kiindulópont

24.
ÍGY KÉSZÜL
Spiró György:
Nem az íróval foglalkoztam, hanem az emberrel

70.
NÓRA POLCA
Winkler Nóra rovata
Fragile

72.
KÖNYVVIZSGÁLÓ
Weyer Balázs rovata
A bűn a médium,
a nyomozó az üzenet

74.
TÁRGYALÁS
Spiró György

76.
KÉRDÉS-VÁLASZ
drMáriás Béla

78.
MELLÉKLET
**TUDJUK MIT OLVASOL
IDÉN NYÁRON**
Nagy nyári könyv-mellékletünkben 15 friss magyar regényből és novelláskötetből mutatunk részletet. Válogatásunk simán elfér a bőröndben, és tűző napon is olvasható.

AZ OLVASÁS ELÉ

A legendás filmrendező, David Cronenberg lemeztelenedve érezte magát, amikor első regénye, a *Konzum* olvasóival találkozott. Az író dolgozhat a legnagyobb nyugalomban, magányosan évekig a regényén, amit az olvasó pár oldal elolvasása után vagy szeretni fog, vagy utálni. Egy könyv elsősorban szöveg, másodsorban rengeteg tépelődés, írás, szenvedés, válság, elakadás. Az olvasónak minden sokkal könnyebb. Mindent tud az íróról, míg az író semmit nem tud az olvasójáról: hol él, mivel foglalkozik, milyen könyveket szeret, és azt sem, hogy mit gondol a könyvéről. A Margó Irodalmi Fesztivál keretében a szerencsés olvasókhöz kedvenc íróikkal állítottunk be, hogy megpróbáljuk lerombolni az író és olvasó között lévő, a Trónok harcából már ismert 480 kilométer hosszú és 210 méter magas Falat.

Dóri a matekérettségijén éppen túl volt, a történelemre készült, amikor Dragomán Györggyel és Szabó T. Annával megérkeztünk a budafoki lakásba, ahol édesanyjával, Nórival fogadtak minket. Anya és lánya szövetségét a közösen elolvasott könyvek is megerősítették. Az első pár pillanatban nem is jutottak szóhoz, amikor Dragomán a fonott kosárból előszedte a kenyéértészta, amit még otthon,

Budaörsön gyúrt meg. Szabó T. Anna kedvesen és érdeklődően lakta be a lakást nagyon gyorsan, majd versekről, a focaccia receptjéről, Rófusz Kinga rajzairól és a *Máglya* helyszíneiről is nagy lelkesedéssel meséltek.

Péterfy-Novák Évának már egy ideje ígérem, hogy elolvasom *Egyasszony* című könyvét. Beleolvastam, de nem voltam elég kemény, hogy bírjam a felelőtlen orvosokról, erőszakos férfiakról, elgyászolt gyerekekről szóló emlékeket, a harag, a tehetetlenség és a gyász stációit, melyeket egy olyan nő mesél el, aki mindennel felveszi a harcot. Ezt az érzésemet csak megerősítette, hogy Anitánál tett látogatásunkon Éva azt mondta, nem bír olvasni a könyvből, így férje, az Aegon-díjas *Kitömött barbár* szerzője, Péterfy Gergely vállalta a magyar hang szerepét. Egy kedd délután pár percnyi felolvasás után öt ember ül egy óbudai kis lakásban, és engedi, hogy a szöveg elnyelje. A videós kolléga kinéz rám a kamera mögül, mert meglepte, hogy Éva megkönnyezte a saját szövegét. Így megy ez.

A 16 éves Haibónál és barátinőjénél tett látogatásunk egy svéd

gyerekvershez hasonlított: körbeültünk egy asztalt és három óriási adag epret a magyartanárnóval, az anyukával és a kamasz Bálinttal, valamint a teljesen leszedált Olga nevű kutyával. Én akkor érzékenyültem el, amikor Kemény István komolyan vette, majd hosszú csend után megválaszolta a kérdést, hogy milyen szerzők mentén lehetne a Kemény-verseket beépíteni a tantervbe. Majd Zsófi bevallotta, hogy apja minden versén elsírja magát.

Az látszott, hogy néhány könyv mennyi érzelmet, gondolatot és bátorságot szabadít fel mindenki-ben. De azt egyik alkalommal sem tudtam eldönteni, hogy az írók vagy az olvasók izgulnak jobban a találkozástól.

Valuska László

Libri Shoptline

A LIBRI SHOPLINE
CÉGCSOPORT FÜGGETLEN
KÖNYVES MAGAZINJA

IMPRESSZUM

FŐSZERKESZTŐ: VALUSKA LÁSZLÓ • **SZERKESZTŐ:** ROSTÁS ENI • **OLVASÓSZERKESZTŐ:** SZALAI BALÁZS • **KORREKTOR:** SZALAI BALÁZS • **MŰVÉSZETI VEZETŐ:** SZABÓ M. BENCE • **FOTÓ:** VALUSKA GÁBOR • **KÖZREMŰKÖDŐK:** HEGEDŰS BARBARA, ILLÉS ZSÓFIA, ORÓSZ ANNA, RUFF ORSÓLYA, RUSZNYÁK CSABA, WEYER BALÁZS, WINKLER NÓRA • **ELSŐ LAPTERV:** KENCZLER MÁRTON • **KIADÓ:** KULTURKOMBINÁT KFT., 1024 BUDAPEST, KELETI KÁROLY U. 15/C., TELEFON: (361) 266-5407 • **NYOMDAI ELŐÁLLÍTÁS:** CREW PRINT KFT., 1161 BUDAPEST, JÁNOS U. 175., TELEFON: (361) 401-3045, ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: SZAMOS TAMÁS • **LAPMENEKESZTER:** MÉTH BARBARA, TELEFON: (3630) 948 5123 • **HIRDETÉSI MENEKESZTER:** BALÁZS JENŐ • **HIRDETÉS:** SALES@CEMP.HU • ISSN 2063-2614

**Könyves
Blog**
KONYVES.BLOG.HU

**Könyves
Podcast**
MIXCLOUD.COM/KONYVESBLOG
BIT.LY/KONYVESBLOG

Könyves AJÁNLÓ

FESZT

JÚN 9. JÚN 10. JÚN 11.

POHODA FESTIVAL (SK)

TRENCSEN, SZLOVÁKIA
POHODAFESTIVAL.SK

Budapesttől alig több mint három órára rendezik Ká-Európa egyik legjobb hangulatú zenei fesztiválját, a Pohodát. Az idei év nagy dobása Izland éteri hangú istenasszonya, Björk lesz, akinek új dalain végre élőben is elbőgphetjük majd magunkat. A legkülönlegesebb koncert címére pályázik a Franz Ferdinand, és a minden idők legcsodásabb lemezborítót produkáló Sparks közös zenekara, a FFS. Ott lesz Blixa Bargeld és a 35 éves Einstürzende

Neubauten, az idén új lemezt megjelentető Of Montreal, a csodás francia-kubai ikerpár, az Ibeyi, és ott terpszkedik majd az unortodox gitárzenét játszó Fat White Family, akiket még hetekkel azelőtt láthatunk, hogy világsztárrá nőnek ki magukat. Ingyen wifi, ingyen ivóvíz, olcsó sör, végtelen hullámokban áradó szeretet! A fesztivál 100%-ban gyerekebarát, annyira, hogy 12 év alatti gyerekeknek szülői felügyelettel ingyenes.

SZÍNHÁZ

DÖMÖTÖR ANDRÁS

JURÁNYI HÁZ
RENDEZŐ: MÁTÉ GÁBOR

JÚL 30.

Idén kilencedik alkalommal játsszák el Máté Gábor régi színészosztályának tagjai egyik osztálytársuk életét. Az AlkalMáté Trupp egyszerre szórakoztató és kegyetlen pszichodráma a nyár elején a Jurányi Házban. Régen Zsámbékra kellett zárandékolni azért, hogy egy olyan színházi eseményt lássunk, aminek valódi tétje van: hogyan lehet elbeszélni egy életet a színpadon úgy, hogy a volt osztálytársak írják és játsszák el azt? Van egy legendásnak mondott osztály, akik közül többen a magyar színházat meghatározó figuráivá váltak, mint például Jordán Adél, Fenyő Iván, Kovács Patrícia, Mészáros Máté, Mészáros Béla, Szandtner Anna vagy Száraz Dénes. A társulat tagjai összebútoroznak, és az adott osztálytársuk életét őszintén kivesézik, kérdéseket tesznek fel, véleményeket mondanak, szembesítenek. A tavaly nyári előadáson Dömötör Andrászt húzták ki, aki színészből lett rendező.

FILM

JÚN
11.

SAUL FIA
RENDEZŐ: NEMES JELES LÁSZLÓ

A deportált zsidók gázkam-
rákba terelésével, majd
holttesteik eltakarításával és
elégetésével megbízott
Sonderkommando képzelet-
beli tagjának személyén
keresztül mutatja be a
holokauszt borzalmaival Nemes
Jeles László első nagyjáték-
filmje, a *Saul fia*. A film a
68. Cannes-i Filmfesztiválon
debütált, ahol a kritikusok
egyszerre neveztek borzal-
mas és csodálatos alkotás-
nak. A címszereplő Saul az
elégetésre váró holttestek
között felfedezni véli saját
fiát. Miközben társai lázadás-
ra készülnek, a férfit már csak
az vezérli, hogy méltó módon
eltemethesse a gyermekeit.
Sault a filmrendezőként
végzett, jelenleg New
Yorkban élő költő, Röhrig
Géza alakítja, a forgatóköny-
vet Nemes Jeles a francia
Clara Royerrel közösen írta,
aki 2013-ban jelentette meg
első regényét, a magyar
témájú és magyar címen
publikált *Csillagot*. (*Lapzárta
után érkezett a hír, hogy a film
elnyerte a zsűri nagydíját,
illetve külföldi filmkritikusok
FIPRESCI-díját is.*)

KIÁLLÍTÁS

VÖRÖS HORIZONT
LUDWIG MÚZEUM

JÚN
5. --- SZEP
6.

A Ludwig házaspár
úttörőnek
számított a kortárs
szovjet művészeti
gyűjtése terén, és már
akkor értő szemmel
kutatták a posztsztáli-
nista műalkotásokat,
amikor még egyetlen
nyugati gyűjtő vagy
múzeum sem érdeklő-
dött különösebben
irántuk. A Ludwig
Múzeumba 1989-es
alapításakor ajándék-
ként, 1991-ben tartós
letétként került
mintegy negyven
orosz-szovjet műtárgy.
Ezt egészíti ki néhány

olyan mű, amelyet a
kilencvenes évek
végén, illetve a
kétezres években
vásárolt meg a
múzeum. A mostani
kiállítás a művészek
hatalomhoz való
viszonyát is görcső alá
veszi: nézőként
ugyanis nem könnyű
meghatározni, hogy ki
tartozik a hivatalos/
nemhivatalos, illetve a
konform/nonkonform
művész kategóriájába.
A kiállításon a
realizmus különböző –
szigorú stílus,
fotórealizmus,

expresszív realizmus,
szürrealizmus
– alakváltozatait
felvonultató alkotások
mellett a geometrikus
irányzatok, illetve a
moszkvai konceptu-
alizmus mára legendás
képviselőinek képei is
megtalálhatók.
A gyűjtemény darabjait
tematikus csoportokba
rendezték, így sokszor
egymás mellett
szerepelnek, illetve
egymással konfrontá-
lódhatnak a hivatalos és a
nemhivatalos művé-
szek által létrehozott
alkotások is.

Nóra polca

Winkler Nóra
minden könyvhöz
hozzátesz valamit

“Nóra polcán könyveket ajánlok - frisseket, még csak előjegyezhetőket, bestsellereket, delikát darabokat, régi nagy kedvenceket.

A könyveket párosítom képekkel, festményekkel, fotókkal, mindig olyat keresek, ahol szépen összekapcsolódik művészet és irodalom.”

libri.hu/norapolca

Libri
Könyvesboltok

Könyves BLOKK

- D** 16. **Dávid Ádám:** Millennium expressz 2. – A fogoly
- B** 14. **Bartók Imre:** A kecske éve
15. **Benedek Szabolcs:** A kvarcóra hét dallama
- C** 8. **Clemen, Jennifer:** Elveszett lányok országa
- D** 14. **drMáriás:** Mona Lisa és a tenger
- F** 15. **Forgách András:** Valami fiatal szélhámos
- G** 17. **G. Szász Ilona:** Álomszövő Pendula
13. **Gergely Ágnes:** Oklahoma ezüstje
- H** 16. **Harcos Bálint:** A Tigris és a Motyó
- K** 13. **Kiss Noémi:** Sovány angyalok
12. **Kollár-Klemencz László:** Miért távolodnak a dolgok?
10. **Kovács Lajos:** Drága szerelmem...
8. **Krysztof Varga:** Mangalicacsárdás
- L** 16. **Laboda Kornél:** mátéPONTindul
17. **Lakatos István:** A majdnem halálos halálsugár
- N** 9. **Nagy Boglárka (szerk.):** Tíz igaz történet
8. **Nesbø, Jo:** Vér a havon
- P** 16. **Pásztohy Panka:** Mentsük meg a kiskutyám!
9. **Pék Zoltán:** Feljövök érted a város alól
- S** 11. **Schein Gábor:** Svéd
10. **Snyder, Timothy:** A vörös herceg
17. **Sobral, Catarina:** Asimpa
14. **Szvoren Edina:** Az ország legjobb hóhéra
- T** 17. **Tóth Krisztina:** Anyát megoperálták
- V** 11. **Verlaine, Paul:** Szaturnuszi költemények
- W** 10. **Winder, Simon:** Danubia

Elveszett lányok országa

Jennifer Clement

LIBRI 264 3490

„Most elcsúfítunk, mondta anyám.”

Mexikóban az anyák akkor a legboldogabbak, ha fiuk születik. Ha mégis lányuk lesz, fiúnevet adnak neki, fiúruhába öltöztetik, haját tövig nyírják, arcát faszénnel csúfítják el. A szép lány ugyanis a drog után az ország második legkelendőbb árucikke. Testi hibával

születni a halálos mérgű skorpiókkal, tarantulákkal és leguánokkal teleszórt, füledt, mozdulatlan vidéken igazi áldás, mert a lányoknak így nem kell a kert végébe ázott gödörbe rohanniuk, valahányszor meghallják a drogbárók sötétített üvegű terepjáróinak

közeledtét. Aki nem elég gyors, szem munkásként vagy rabszolgaként végzi, és soha többé nem látja senki. Paula mégis visszatér, testén rózsaszín cigaretta-csikknymokkal, lelkében kitörölhetetlen fájdalommal. A mexikói asszonyorsot barátnője, a

kiskamasz Ladydi tárja elének, aki sosemvolt gyerekkorával, alkoholista anyjával és a nő által összelopkodott csecsebecsékkel éldogél egy félbehagyott házban, és figyel a kiéhezett döggeszelyűk kéjtáncát a megcsónkított holttestek felett. (RE)

MANGALICACSÁRDÁS

Krysztof Varga

EURÓPA 264 2990

„Mangalicából készült paprikás szalonnáért és magyar borért indultam Miskolcra, mintha az aranygyapjút kerestem volna.”

Rovásírást még csak meg lehet tanulni, de a magyar lélek kiismerhetetlen, vallja a lengyel-magyar Krysztof Varga, aki a *Mangalicacsárdás*ban megint a gyomra után vezeti az olvasót. Igaz, a túra rögtön az elején hajszál híján tragédiába fullad: Varga ugyanis csak egy kis mangalicaszalonnáért ugrott át Miskolcra, amikor autójával egy teherkocsiba száguldott. A gasztrobalesetet mindenki ép bőrrel megúsza, azonban ez is, mint aztán később anyyi minden más, asszociációk egész sorát indította el benne. Utóbbiak lehetnek történelmi, kulinárisak, közéletiek vagy éppen várostörténetiek, a lényeg, hogy Vargának mindenről AZ jut eszébe. Wichmann kocsmájáról például a rántotthúsos szendvics, Győrről a rakott krumpli, Debrecenről a bundás kenyér, Szegedről meg a korhelyleves. Egy óvatlan csárdáslátogatás alkalmával pedig még Győzike is felbukkan. (RO)

VÉR A HAVON

Jo Nesbø

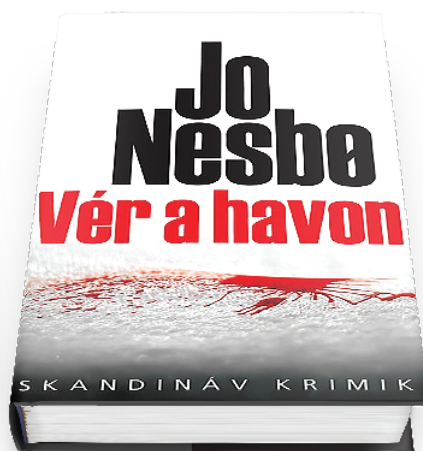
ANIMUS 192 2980

„A hópelyhek vattapamacskok módjára táncoltak a lámpa fényében.”

Olav Johansen szinte semmihez nem ért: nem tud például feltűnésmentesen vezetni, túlságosan könnyen esik szerelembe, hamar elveszíti a fejét, és csapnivalóan számol. Valamihez azonban nagyon is jól ért: az emberöléshez. Új megbízatása azonban még rajta is kifog. Főnöke, az oslói alvilágban vitathatatlan tekintéllyel bíró Hoffmann ugyanis a saját feleségét, a gyönyörű Corinát akarja eltenni láb alól. Olav azonban önállósítja magát, döntése pedig beláthatatlan következményekkel jár a sorsára nézve. A *Vér a*

havon Jo Nesbø talán eddigi legfilmszerűbb regénye: hőse, a diszlexiás bérgyilkos kevesebbet filozofál és kevesebbet emészti magát, mint az ikonikussá vált nyomozó, Harry Hole, gyorsan cselekszik, és semmit nincs ideje megbánni semmit. Az olvasó pedig talán észre sem veszi, hogy Nesbø már megint játszik vele, és simán ráveszi arra, hogy már az első lapoktól kezdve egy hidegvérű gyilkosnak szurkoljon egy olyan küzdelemben, melyet skrupulusok nélkül vívunk életre-halálra. (RO)

TÍZ IGAZ TÖRTÉNET

Nagy Boglárka (szerk.)

LIBRI 68 2490

„A keskeny úttesten akadozik a kétirányú gépkocsiforgalom, lépésben halad minden jármű, a rozoga riksáktól a Toyotákon át a csillagó luxuskocsikig.”

Az Amnesty International a világ egyik legnagyobb emberi jogi civil szervezete: a hétköznapi jogsértések, bántalmazások, kirekesztések ellen próbálnak tenni. A *Tíz igaz történet* című kötet tíz emberi jogi jogsértést mutat be tíz kortárs magyar író interpretációjában: Dragomán György, Gerlóczy Márton, Karafiáth Orsolya, Kemény Zsófi, Kiss Tibor Noé, Maros András, Tasnádi István, Parti Nagy Lajos, Simon Márton és Vámos Miklós értelmezett át megtörtént eseteket rövid novellákká. A kötet célja, hogy művészi formában hívja a figyelmet a társadalmi igazságtalanságokra. (125)

AZ ÍRÁSOK A WWW.10IGAZTORTENET.ORG WEBOLDALON IS ELÉRHETŐK.

FELJÖVÖK ÉRTED A VÁROS ALÓL

Pék Zoltán

AGAVE 240 2980

„Én vagyok a rossz hír hozója.”

A jövő itt van és sose lesz vége, énekelte Menyhárt Jenő a nyolcvanas években. Első regényében az eddig leginkább Neil Gaiman, Philip K. Dick és Jo Nesbø fordítójaként ismert Pék Zoltán kicsit átértelmezte a klasszikust. A jövő itt van, és egyfolytában vége van. A disztópikus történet a jövőbeli Budapestre kalauzol bennünket, amely már nem is Budapest többé: Pestből futurisztikus, minden képzeletet felülmúló üveg- és acélváros lett, míg az elmaradott Buda egy vallási-faji szekta uralma alá került. A két város között pedig maradt egy zavaros, köztes rész: ez a Sikán, a kétes egzisztenciájú emberek otthona. Főhősünk, Corvinus itt éli a maga kistílű zugkereskedő életét – egészen addig, amíg lehetőséget nem kap arra, hogy mindent megváltoztasson. (125)

HIRDETÉS

GYURKÓ SZILVIA
GYERMEKJOGI
SZAKÉRTŐ

bookline
bookline.hu/gyurkoszilvi

**VÁLÁSRÓL,
GYEREKRŐL,
SZÜLŐKNEK
A GYEREKKÖZPONTÚ
VÁLÁS LÉPÉSEI**

GYURKÓ SZILVIA

Rómi is

GONDOLJATOK

A gyerekközpontú válás lépései

bookline

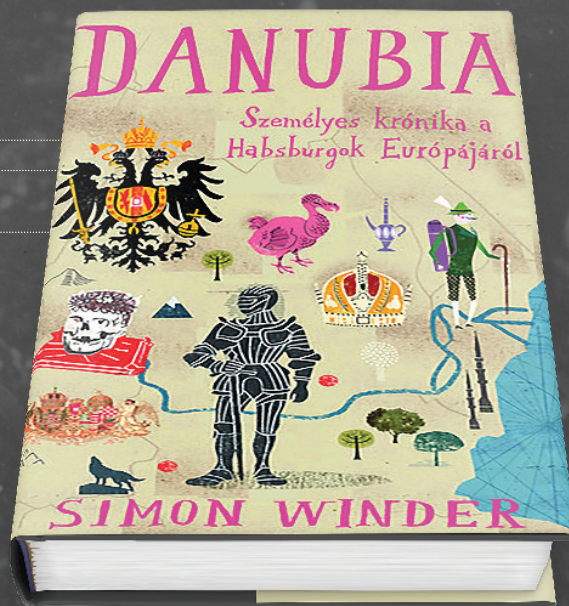
Danubia

Simon Winder

PARK 632 4900

1 „A Habsburg-Európa históriájának elkezdéséhez a lehető legjobb hely egy dél-magyarországi város, Pécs.”

Miközben Winder keresztül-kasul járta a világot, tekintélyes anyagot gyűjtött beszélgetésekből, szórólapokból, idegenforgalmi prospektusokból. Ezekből (is) született rendkívül szórakoztató könyve, mely a Habsburg-dinasztia fordulatos történetének dokumentuma. Winder élvezettel vezeti át az olvasót a család szövevényes magánéletén, történelmi szerepvállalásain és megszámlálhatatlan hóbortján, közben saját szemszögéből, metsző humorral reflektál az eseményekre. Izgalmasabb történelmi munkát nem is ajánlhatnánk azoknak, akiket érdekel, hogyan mulattak, szerettek és háborúztak a Monarchia urai tündöklésük és bukásuk évszázadaiban. (HB)

A VÖRÖS HERCEG

Timothy Snyder

PARK 480 4900

1 „Egyetlen európai dinasztia sem uralkodott olyan sokáig, mint a Habsburgok, és egyetlen Habsburg sem uralkodott olyan sokáig, mint Ferenc József.”

Habsburg Vilmos körbepárnázott gyerekkorának a Birodalom szétszakadása vetett véget. A sármos playboy ettől kezdve ide-oda hanyódott: egyik világháborútól a másikig, asszonyi ágyaktól férfi hálószebákig. Ukrajna királya akart lenni, de tervei dugába dőltek, nevét a Habsburgok törölték a családi legendáriumból.

A világba vetett bizalom megingása a náci körébe sodorta, hogy aztán belőlük is kiábránduljon. A szovjetek kémtevékenységért tartóztatták le, a börtönben halt meg. Az olvasmányos életrajz a herceget az örökös otthontalanság jelképévé avatja, aki „megtanulta, hogyan eszközölje ki az alkalmakat, és közben önmaga is eszköz lett.” (HB)

DRÁGA SZERELMEM...

Kovács Lajos

EURÓPA 360 3890

1 „Egy naplótöredék fekszik előttem plajbással írva, rendetlenül, kusza papírosokon.”

A győri Rómer Flóris Múzeum muzeológusa, Kovács Lajos tavaly rendezte kötetbe Andrassy Ilona naplóját (*Mindennek vége!*), amely 1971-ben szinte a véletlennek köszönhetően került elő a dénesfai Cziráky-kastély tatarozása közben. A muzeológus a kordokumentumok alapján most megírta a grófnő levélregényét. A *Drága szerelmem...* című kötet előzménye a naplóból már ismert: Andrassy Ilona fiatalon özvegyült meg, férje a galíciai fronton esett el az első világháborúban. A nőben néhai férje legjobb barátja, gróf Cziráky József tartotta a lelket. Utóbb kiderült, hogy a férfi évek óta szerelmes volt a belé, Andrassy Ilona pedig később feleségül is ment hozzá. A levélregény kettejük 1917-ben megkötött házasságával kezdődik, a grófnő az első férjéhez írt fiktív leveleiben meséli el közös életük történetét. (RD)

KERESSE AZ ÜNNEPI KÖNYVHÉTEN AZ AKADÉMIAI KIADÓ STANDJÁN!

SZATURNUSZI KÖLTEMÉNYEK

Paul Verlaine (fordította: Térey János)

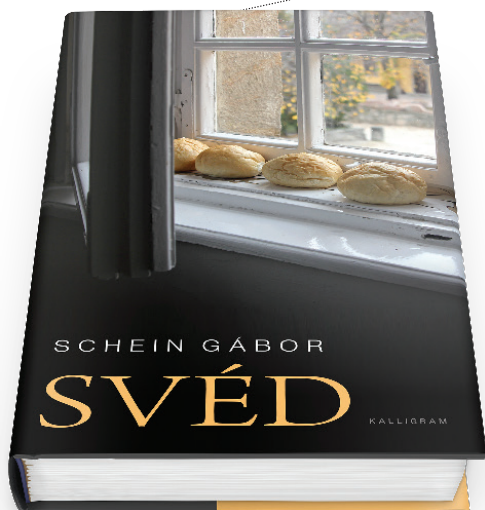
LIBRI 188 2490

1 „A tegnap Bölcsői, akár a maiak/Sejtettek bizonyos homályos dolgokat/Égen olvasható a jósors és a végzet/Csillagra bízva él az összes földi lélek.”

Ha a *Zabhegyező* átnevezése után botrányt kiáltott a kortárs magyar olvasó, akkor a Térey fordította *Szaturnuszi költemények* után egyenesen szentségtörést kiálthat majd. Téreynek ugyanis olyan Verlaine-fordítókkal kellett megmérkőznie mint Ady, Kosztolányi, Szabó Lőrinc, Tóth Árpád vagy épp Kálnoky László. Kosztolányi esetében Térey különösen indokoltnak nevezi az újrafordítást, kijavít tárgyi tévedést, helyükre illeszt kemény, ropogó r-eket. Az 1866 novemberében megjelent kötet versei magyarul 1994 óta olvashatók:

legnagyobb slágerük az *Őszi dal*, amivel Tóth Árpád *Őszi chanson* címen ihlette meg a Vidámpark zenekart. Hogy az „Ősz húrja zsong/Jajong, busog/A tájon/S ont monoton/Bút konokon/És fájón.” (Tóth Árpád), vagy a „Síró vonón/Bong monoton/Őszi dallam/Szívemre tör/Kínja gyötör/Lankadatlán.” (Térey János) omlik-e lágyabban húsz, harminc, negyven év múlva, azt ma még lehetetlen megtippelni. De, hogy mindkettőt épp ugyanolyan jó monoton hangon skandálni magunkban az utcán, a villamoson vagy munka ürügyén, az egészen biztos. (RE)

SVÉD

Schein Gábor

KALLIGRAM 208 3000

1 „Grönewald úr tíz nappal a halála előtt üzenetet küldött Budapestre Bíró doktornőnek, hogy haladéktalanul szálljon repülőre, és anélkül, hogy utazása céljáról bárkit értesítene, azonnal keresse föl.”

Bíró doktornő nem nyaralni érkezik svédbe, hanem lezárni egy hosszú és titkokkal terhelt életet. Egy olyan férfi életét, akivel személyesen még sosem találkozott. A haldokló 1956 óta őrizgeti titkát, amelyről néhai feleségével úgy határoztak, fiukkal, Ervinnel sosem

megosztható. Ám a titkok nem szeretnek feltáratlanok maradni – ilyen a természetük. Amikor Ervin élete váratlanul összeomlik, eljön a nagy vallomások ideje. Schein Gábor új regénye a múlt feltárhatatlanságával szembesít, és azzal, hogy a boldogtalanságunkért nem mindig a világ állapota a felelős. (RE)

**SUÁREZ KÖNYVÉNEK
BEMUTATÓJA:**
június 6-án
19 órától
a Grundon,
a BL-döntő előtt

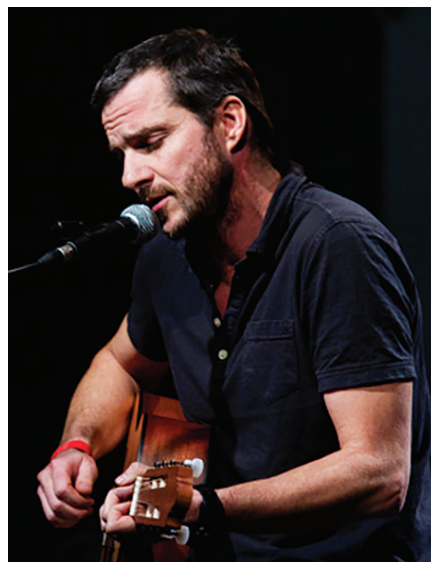
AKADÉMIAI KIADÓ

Miért távolodnak a dolgok?

A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓBAN IS FÚJ A SZÉL, HIDEG AZ ÉJSZAKA ÉS KEDVES A KECSKE, DE MÉGIS NAGYON KÖZEL VAN A VÁROS VIBRÁLÁSA, DERÜL KI KOLLÁR-KLEMENCZ LÁSZLÓ ELSŐ NOVELLÁSKÖTETÉBŐL.

A *Miért távolodnak a dolgok?* című könyv főszereplője, Toszka végtelemül egyszerű ember, mint egy Cormac McCarthy-regény hőse a vadnyugaton: a város és a természet között él félúton. Olyan lassú folyású próza született, hogy rögtön az első novellában elviszik a kakukkosórát a szerelőhöz, mert Toszka úgy érzi, siet. Ebben a világban olyannyira lelassul az élet, a szerelem, a barátság és a halál, hogy Kollárnak van ideje mindent megfigyelni és megérteni: magához lassította a világot.

Elsőre talán meglepő a Kistehén énekes-dalszerzőjét a színpadtól távol, kecskék, kutyák között elképzelni a veteményesben, de Kollár-Klemencz

KOLLÁR-KLEMENCZ LÁSZLÓ

Lászlótól ez a világ egyáltalán nem áll távol. Egyszer olyan punknak nevezte magát, aki beszél az állatokkal. Első prózakötetében lopnak kőangyalt, vágnak disznót, alszanak kecskével, de történjék bármi, nagyon tiszta, egyszerű férfivilágot ismerünk meg, érezzük Toszka szagát, árnyékát és tekintetét is:

„Toszka kábé kilenckor kelt, hempergett kicsit a hóban meztelenül, majd ivott egy pálinkát a Janival, felment az anyjához ebédelni a Pismány tetejére, ott volt az egész család, húsleves volt, töltött csirke, aztán eddesség, társasjáték, alvás a padlón, kábé egy óra. Horkolt. A családból, aki arra járt, kikerülte. Most gondolja azt, hogy minden nap ilyen? Nem gondolja, nem ilyen.” (31.)

Toszka karakterében egyszerre van benne a lóról leszálló férfi balladája, illetve a Kísvakond tanácstalansága, amikor köré építik a várost. A főszereplő elég közel állhat Kollárhoz, könnyen azonosul a természetbe kivonuló emberrel, aki döntésével részben a társadalomból is kivonul.

A dalszövegei és zenéje ismeretében nem meglepetés, hogy az elbeszéléskötet nagyon melankolikus, mintha szándékosan nem akarna csúcspontokat és mélységeket megjárni. Ennyire nyugalmas prózát régen olvastam, fura is, hogy nincsenek csattanók, nincs konfliktus, nincsenek túldíszített mondatok, csak a végtelen nyugalom.

„Nem volt rossz idő, olyan kertközeli, mikor jólesik sokat matatni a földdel, élvezni, ahogy a fagy kiengedi szorításából a szagokat, azok meg belehelődnek a legyekbe, akik erre felébrednek, és tesznek egy fasza kört a kertben” (38.)

Kollár-Klemencz László

MAGVETŐ 192 2990

„Velük minden rendben volt, várták a karácsonyt.”

Kollár prózája olyan, mint a meditációs lemezek: ha egy ponton elfogadjuk idegenvezetőül a narrátort, akkor tényleg elutazunk a városból a természetbe, és szerencsére nem sárga busszal. Kollár prózája nagyon egyszerű, csak azt írja le, amit feltétlenül szükségesnek érez, és hát tényleg keveset beszél, ahogy Toszkanak is ez volt a szándéka, amikor elutazott Szigligetre szerénynek lenni.

A színpadon erős, határozott, ritmikus zenész prózájában sokkal bizonytalanabb, és pont ezért sebezhetőbb, ami meglepően jól áll neki. A borítón meggörnyedve, egy farönkkel az öle előtt ül a fahasábokon: nem akar tetszeni, nem érdeklik az elvárások, csak ami a szívében van. (VALUSKA LÁSZLÓ)

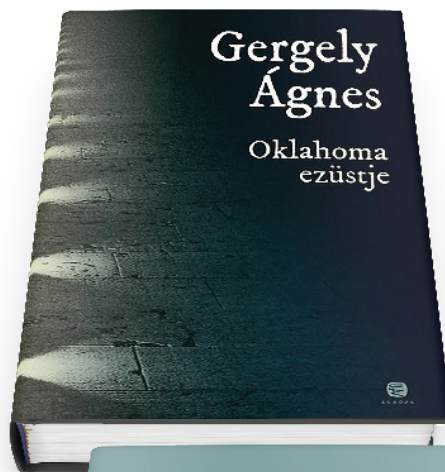
OKLAHOMA EZÜSTJE

Gergely Ágnes

EURÓPA 136 2790

1 „Köztünk is megszakadt minden kapcsolat, bár valójában nem volt minnek megszakadnia.”

Saját élettörténete után (*Két szimpla a Kedvesben*) híres pályatársak portréját villantja fel új kötetében Gergely Ágnes. Az író-költő-műfordító azt vallja, nem voltak mesterei, nem volt kinek a lábához ülnie, de az „elérhető klasszikusokból” neki is jutott néhány pillanat. Éppen látszólagos törekenysége miatt őrzi ezt az „egyszer-volt időt”. Közben pedig emlékezik, például a Helsinkiben bolondozó Karinthy Ferencre, a szigligeti alkotóházban fiataloknak verselő Zelk Zoltánra, a zavarba ejtő Vas Istvánra, Weöres Sándorra, aki saját lakásán mesélt neki arról, hogy kell-e például sztori a gyerekversebe, és Szabó Magdára, akivel kölcsönösen születésnap testvérnek hívták egymást. Gergely Ágnes huszonnégy kortárs portréját rajzolja fel az *Oklahoma ezüstjében*, huszonötödik szereplőként azonban mindegyikben magáról is el-elárul valamit. (RO)

SOVÁNY ANGYALOK

Kiss Noémi

MAGVETŐ 296 3290

1 „Volt egy kórház, sokat feküdtem ott, az ablak mellett állt az ágyam, a könyököm néha bevartam a radiátorba.”

Lívia, a negyvenéves tanárnő egy kórházban lábadozva próbálja összerakni addigi élete mozaikjait, miközben a további sorsát meghatározó bírósági ítéletre vár. Egy kisiklott élet emléképei tárulnak elénk: jelenetek egy mindinkább tönkremenő házasságból, a gyermek iránti hiábavaló vágy, a személyiség testi-lelki felőrldése – mindezek hátterében pedig ott a sokat emlegetett magyar rögválóság. Kiss Noémi pontosan megformált, szikár, Sylvia Plath-t idéző mondataiból a boldogtalanság klasszikus kelet-európai kórképe bontakozik ki, mindemellett olyan fontos témákra is felhívják a figyelmet, mint a házasságon belüli erőszak vagy az elhibázott családpolitika. (IZS)

HIRDETÉS

MAI. MAGYAR. SZÖVEGEK.

Libri
Kiadó

nyugatiter.hu

Az ország legjobb hóhéra

Szvoren Edina

MAGVETŐ 192 2990

1 „Hat nagy dobozban kaptunk oltóanyagot”

Szzvoren Edina novellái olyanok, mint a drog. Akkor sem lehet leállni velük, ha pontosan tudjuk, hogy ártalmasak az egészségünkre. Gyomorba vágnak, kiélesítik az érzékeinket, néhány

pillanatra hiú ábrándokba kergetnek, majd több emelet magasból löknek a betonra. Mazochista rongyszedők írogatnak bennük felajzott leveleket a feletteseiknek, megvesztegethetetlen

kórusvezetők ismerkednek közelebből a gyorsérlelővel, mókusarcú dzsúdósok grimaszolnak foghíjasan a kamerába, és piszkoskormú, csatakos gyerekek emlékeztetnek rá, hogy „néha a

kellemetlen dolgok is hasznunkra lehetnek.” Szvoren mondatai sűrűek és klausztrófóbak, gyönyörűek és kegyetlenek, teljes súlyukkal nehezkednek a gyanútlan olvasó lelkére. (RE)

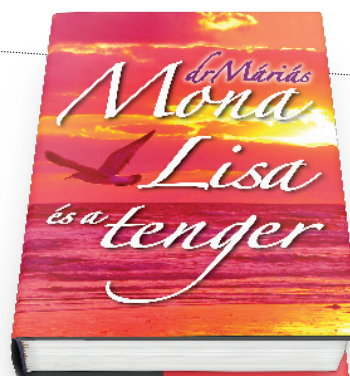
A KECSKE ÉVE

Bartók Imre

LIBRI 536 3990

1 „Képzeld el, hogy egycentis, formás kis dodekaéderekre vagdossák a tested.”

Most szólunk, hogy kezdjék el olvasni *A patkány éve*-trilógiát, hogy öt év múlva ne legyen majd kellemetlen valami random társaságban megszólalni a témában! Bartók Imre *A kecske éve* című könyvvel befejezi a magyar irodalomban minden előzmény nélküli regénytrilógiáját, amire a kortárs sci-fi, a Lovecraft-féle horror, valamint Thomas Pynchon és Bret Easton Ellis is nagy hatással volt. Posztapokalipszis, mutánsnövények, terrorista filozófusok a posztthumán világban sűrű, lírai mondatokkal, hol erős, hol naturalisztikus jelzőkkel elbeszélve. A befejező részben New Yorknak vége, a filozófusok egy tengeralttjárón menekülnek. Bartók Imre második regénye rögtön egy trilógia lett, amely bátran teremt egy sötét, sci-fibe hajló fantasyvilágot, amiben a három gyilkológép, Karl, Ludwig és Martin még a filozófia világába is bevezet. (VL)

MONA LISA ÉS A TENGER

drMáriás

NORANLIBRO 224 2990

1 „- Miért nevezted őt Mona Lisának? - sziszegte fétékenyen az arcomba egy gyönyörű szíren a tenger mélyén fenyegetően úszkálva körülöttem, miközben dús mellein játszadozva csillogott a fehér sziklákról visszaverődő napfény, ő meg egyre közelebb úszott hozzám, már-már rám feküdt és meglövegolt, amikor hirtelen szertefoszlott, s ébredezni kezdtem rádöbbenve, hogy a műtermi ágyamon fekszem.”

Toulouse-Lautrec hobbija az önpusztítás, Malevics Van Gogh hátán ugrál, a kamaszkorú Mona Lisa Botticellivel flörtöl, Szűz Mária szeme pedig szikrákat szór csalfa szeretője felé. A giccs randevút ad a magasművészetnek, az Adria ezüstösen csillog az isztriai tengerpart fehér szikláin, az ég alja

lilában, sárgában és rózsaszínbén játszik. drMáriás legalább annyi szint és fura fura figurát vetett papírra, amennyi a műtermében megfordult mostanság. Új regénye hedonista, borízú orgia, ha Santiago olvasta volna, sosem pazarol véget nem érő hónapokat egyetlen marlinra. (RE)

A KVARCÓRA HÉT DALLAMA

Benedek Szabolcs

LIBRI 432 3990

1 „Nem sokkal azután, hogy beérünk a városba, a síneken túl, közvetlenül a vasúti felüljáró végénél áll az a nagy panelépület.”

Tóth Bence szereti azt gondolni magáról, hogy különleges képességű, univerzális gondolkodású, okos fiú. „Voltaképpen zseni”, aki egyszer majd híres és elismert lesz. A Magyar Népköztársaság rendőrsége azonban nem mérhetetlen tehetségére kíváncsi, hanem arra, hogy hajlandó-e időről időre beballagni a kapitányságra, és mesélni arról, ami a fülébe jutott. Nem kell ördögös dolgokra gondolni, biztosítja a százados a fiút, aki azt követően került a rendőrség látókörébe, hogy valaki lezuhant az iskolát övező panelházak egyikéről. Társaihoz hasonlóan Bencét is a rejtélyes haláleset tartja izgalomban, ám hamar rádöbben, hogy a rendőröket a sorozatos tragédiáknál sokkal jobban érdekli, hogy ki hallgat Szabad Európa Rádiót, és ki mit gondol 1956-ról. (R0)

VALAMI FIATAL SZÉLHÁMOS

Forgách András

LIBRI 336 2990

1 „Régebben sokkal egyszerűbben mentek a dolgok”

Az okostelefonok és e-könyv olvasók korának egyértelműen egy műfaj lehet a bajnoka, a novella. Gyorsan befogadható, rövidebb, ám mégis regényi sűrűségű történeteket várunk, mert nincs már idő félrevonulni olvasni. Forgách András a *12 nő voltam* című kötete után *Valami fiatal szélhámos* címmel gyűjtötte össze novelláit, és nem is keveset. Sokféle történet kapott helyet, széles a fesztáv: az elsőkben például parizer helyett csirke után vágyakozik a halálraítélt, egy másikban az elbeszélő nem elégedett képmásával annak idegensége miatt, míg az utolsóban egy kutyahez beszél az elbeszélő, sőt egy ponton még rá is vakkant éjszakai társára. Forgách egyszerre tud belehelyezkedni a karakterek élethelyzetébe, valamint elbeszélőként távolságot tartani: a kettős játék teszi szórakoztatóvá a novellákat. (VL)

HIRDETÉS

Libri Kedvezménykupon

Minden könyv
hozzánk tesz valamit

Az online kuponkód:

4JAUGSR5

A kiadott kupon a kézhezvételtől számítva
2015. augusztus 31-ig használható fel, legalább
5 000 Ft értékű vásárlás esetén.

A vásárlási kupon kedvezménye egyszeri, legalább 5 000 Ft értékű vásárlás esetén vehető igénybe. A fizetendő összegnek 5 000 Ft, vagy ezt meghaladó értékűnek kell lennie. 5 000 forintként csak 1 db vásárlási kupon váltható be. A kupon csak könyv és hangoskönyv vásárlása esetén vehető igénybe. A kupon a Libri könyvesboltokban és a libri.hu-n használható fel. Antikvár kiadványainkra nem érvényes.

500 Ft kedvezmény

Libri

Könyvesboltok

A TIGRIS ÉS A MOTYÓ

Harcos Bálint

POZSONYI PÁGONY 48 1990

Mit tehet az apuka a szülőszoba előtt? Izgul. És ha tigris az illető? Akkor járkál föl és alá, fújtat, és néha kicsit „kocogtatja karmait”. Társai a folyosón a rozsomák, a juh és a nyúl, az izgalom pedig garantált, főleg amikor nyílik az ajtó, és egy mancs kinyújt felé egy motyót. Harcos Bálint könyvében minden apuka magára ismerhet, az anyukák pedig végre megtudják, mit csinálnak párjaik a csukott ajtó előtt. A várakozás feszültségét Dániel András rajzai enyhíthetik.

MENTSÜK MEG A KISKUTYÁM!

Pásztohy Panka

POZSONYI PÁGONY 40 2890

A nagycsoportos Lili mindennap ugyanazon az útvonalon megy óvodába. Útja egy zöld kerítéses ház előtt vezet, ahol egyszer csak feltűnik egy kiskutyá. Lili Pitypangnak nevezi el, nap mint nap meglátogatja, megosztja vele az uzsonnáját, labdázik vele. Egy nap azonban a kutyának nyoma veszik, ám a kislány nem adja fel, és elhatározza, hogy megkeresi Pitypangot. Pásztohy Panka első saját mesekönyve nemcsak az állatbarát olvasóknak szól, hanem mindazoknak a felnőtteknek is, akik gyerekként másra sem vágytak, mint saját kiskutyára.

MÁTÉPONTINDUL

Laboda Kornél

TILOS AZ Á 176 2490

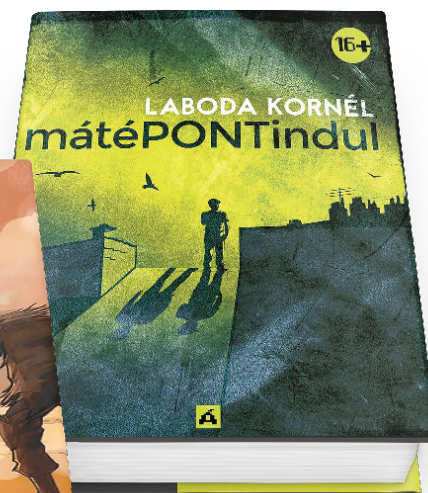
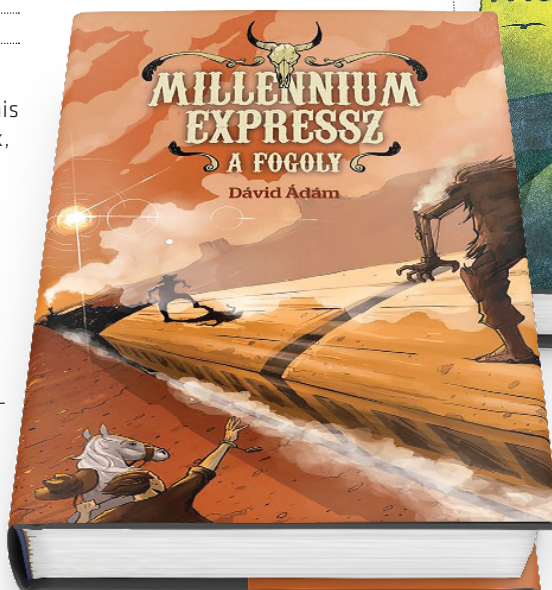
A nyári szünet nem az addig bevált recept szerint indul Kőkuti Máté számára: szülei a tengerhez utaznak, ő azonban nem akar velük tartani. Mit lehet tenni ilyenkor? Például bulizni. Máté egyetlen barátjával, Médivel vág neki az éjszakának, ám a kiruccanás különös fordulatot vesz. Idegen lakásban ébred, majd egy idegen kocsmában egy idegen férfitől egészen meglepő információ birtokába jut. A pultos ugyanis nem más, mint nagybátyja, Simon, akinek létezését eddig gondosan titkolta előtte a család. A valóság egy pillanat alatt a feje tetejére áll: eltelhet-e egy nap alatt két nap, és eltelhet-e évek alatt két hét? Hogyan élünk túl egy unalmasnak ígérkező nyarat? És mit tegyünk, ha félénk és szerelmesek vagyunk? A kérdések kérdése azonban továbbra is az: boldogok leszünk-e attól, ha engedelmeskedik nekünk a tér és az idő? Egyszerűbben: összejön-e egy tökéletes randi Annával? És egyáltalán: létezik olyan nevű város, hogy Keszthely? Máté mindenestre pont elindul, hogy kiderítse.

MILLENNIUM EXPRESSZ 2. - A FOGOLY

Dávid Ádám

TILOS AZ Á 264 2490

A Millennium expressz robot tovább, és ezúttal meg sem áll Amerikáig. Utasai ugyanis a New York-i Szabadság-szobor felé tartanak, ahol az elrabolt Zsiga raboskodik, új barátjával, egy fekete lánnyal, Lizzel. Hőseinket az ifjú szabadulóművész, Houdini próbálja megszöktetni. De vajon túl tudnak-e járni Randássy és a többi gengszter eszén? És mi lesz a titokzatos kincs sorsa, amit Kazán, a Millennium masinistája még az aranyláz idején talált Kaliforniában? A kérdések megválaszolásához át kell szelni a százforgulós Amerikát - New Yorktól Chicagón át egészen Los Angelesig.

A MAJDNEM HALÁLOS HALÁLSUGÁR

Lakatos István

KOLIBRI 174 2490

Nikola Tesla fantasztikus laboratóriumában és a különös Messzi-messzi Nagyvárosban játszódik Lakatos István képesregénye. Ráadásul egy olyan korban, amikor nincsen mobiltelefon, ám gonosz koalák élnek köztünk, a csatornában hatalmas, veszedelmes kardfogú

csigák leselkednek ránk, és az égen léghajók cikáznak. Emma, a vagány betörő lány szándéka ellenére kénytelen megmenteni a várost a gonosztól, egy hisztis tudós, egy apró és idegesítő okostojás, egy kedves csontváz és egy vízidisznó hathatós segítségével.

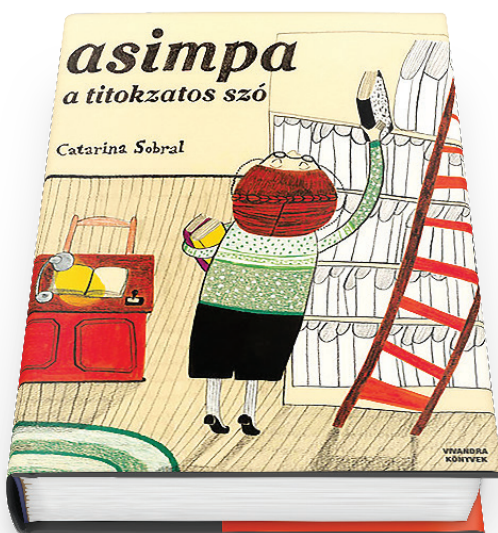

ASIMPA

Catarina Sobral

VIVANDRA 40 2900

Egy szép napon egy tudós roppant fontos felfedezést tett. Egy viharvert szótárt lapozgatott, amikor egy ismeretlen szón akadt meg a tekintete: asimpa. Senki sem tudta, mit jelent, de ez nem tartotta vissza az embereket attól, hogy használják. Volt, aki asimpált, más asimpával akarta díszíteni az étkezőasztalát, de akadt olyan is, aki határozottan kijelentette: ennél asimpásabbat még sosem látott. A politikusok a parlamentben szentül ígérték, hogy minden körülmények között asimpásan kezelik a kérdést, miközben volt, aki csak annyit bírt mondani: azt az asimpáját!

ÁLOMSZÖVŐ PENDULA

G. Szász Ilona

NAPHEGY 32 2800

Réges-régen Palotás városában az emberek a Piac téren mesélték el reggelente az álmaikat. Egy viharos éjszakán a pékműhelyből felszálló füstből alakot öltött a gonosz Markoláb. Attól fogva minden éjjel elrabolta és zsákjába tömködtte az álmokat, a városka pedig ezt követően szomorúságba burkoló-

zott. A bolondos Pendula kisasszony azonban nem hagyta annyiban a dolgot, az álomszövő Alinda anyóval és Füstfaragó Jakabbal az álomrabló nyomába ered. Így mesélték legalábbis a nagymamák és a dédanyák, és így meséli most ez a könyv is. Szegedi Katalin álomszerű illusztrációival.

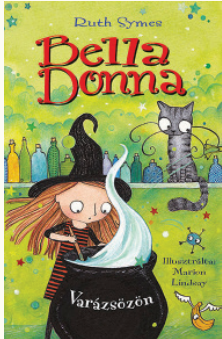

ANYÁT MEGOPERÁLTÁK

Tóth Krisztina

MÓRA 48 2499

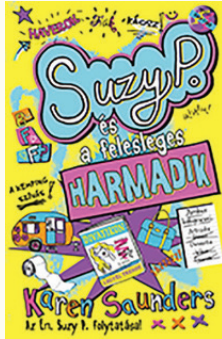
Amikor anya hazajött, mindenki ott volt, mintha csak születésnapot ünnepeltek volna: „Mondtam is a nagypapának, hogy kár, hogy nincs ma szülinap, mert olyan szépen összejöttünk. Nagypapa azt mondta, hogy bizonyos értelemben ez is egy szülinap, anya újjászületett. A felnőttek mindig akkor mondják azt, hogy bizonyos értelemben, ha valami egyáltalán nem az, aminek nevezik. Vagyis nem volt torta”. A betegség csupa tabu, ám Tóth Krisztina igyekszik mindent elmesélni, hogy a titok ne legyen titok többé, és a kisgyerekek is tudja és megértse, mit jelent egy daganat, hogy a betegségből meg lehet gyógyulni, és hogy mindenről lehet, sőt, kell is beszélni. Hitka Viktória rajzaival.

BELLA DONNA -VÁRÁSZÖZÖN
Ruth Symes

Bella első ránézésre pont olyan, mint bármelyik kislány, ám igazából boszorkány! Elhatározza, hogy benevez egy igazúversenyre, de van-e esélye egy kezdőnek?

NAPRAFORGÓ KÖNYVKIADÓ
186 1490

SUZY P. ÉS A FELESLEGES HARMADIK
Karen Saunders

Suzy kempingezni indul a szüleivel és a legjobb barátjánéval, Millie-vel, ám velük tart egy dögös jégkirálynő, Izabella is. Vajon ki lesz a felesleges harmadik?

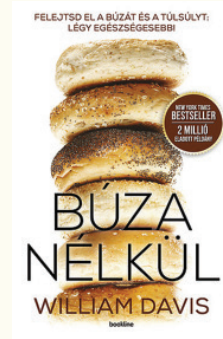
NAPRAFORGÓ KÖNYVKIADÓ
368 2490

A KIS HERCEG
Antoine de Saint-Exupéry

Mindenkire vár egy virág, amely csak az övé, és egy róka, akivel felfedezheti a barátságot, és egy kis herceg is, aki új fordításban meséli el a történetét.

NAPRAFORGÓ KÖNYVKIADÓ
124 3990

BÚZA NÉLKÜL
William Davis

Mi lehet az oka annak, hogy 50 évvel ezelőtt mindenki jóval karcsúbb volt, mint manapság? A neves kardiológus, dr. William Davis több évtizedes klinikai tapasztalataira alapozva állítja, az ok nem a lustaságban, és még csak nem is a mértéktelen habzsolásban keresendő. A világ legnépszerűbb gabonája, a búza a felelős az elhízásért és az egészségügyi panaszokért, a bőrproblémáktól kezdve egészen a magas vércukorszintig.

BOOKLINE KÖNYVEK
328 3490

JÓSÁGSZALON
Papp Diána

Lili még főiskolás éveit alatti ismerte meg a nála jóval idősebb Pétert, aki tapasztalattal, kifinomult ízléssel és befolyásos barátaival rögtön lenyűgözte a lányt. A tanár-diák barátságából előbb szerelem, majd összeköltözés lett, így az álompár látszólag a tehetősek gondtalan és irigylésre méltó életét éli egy budai villában.

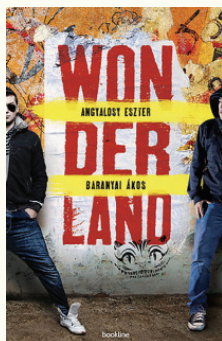
BOOKLINE KÖNYVEK
224 2990

RÁM IS GONDOLJATOK - A GYEREKKÖZPONTÚ VÁLÁS LÉPÉSEI
Gyurkó Szilvia

Magyarországon évente több tízezer olyan ember van, aki úgy dönt, hogy le akarja zárni a párcapcsolatát, el szeretne válni. Minden harmadik gyerek megtapasztalja élete során a szülei válását, és hogy milyen egyszülős családban élni.

BOOKLINE KÖNYVEK
396 3490

WONDERLAND
Baranyai Ákos,
Angyalosy Eszter

A Wonderland a 2000-es évek elejének underground zenei világában játszódó történet. Generációs regény szenvedélyről, barátságról, szerelemlről és árulásról. Sok zenével. A Wonderland ugyanakkor több mint egy könyv.

BOOKLINE KÖNYVEK
308 2990

JÁTÉKOS KONCENTRÁCIÓ - 35 FIGYELMEFELKELTŐ JÁTÉK GYERMEKNEK
Gilles Diederichs

Mandalák, memóriajátékok, rajzolás, masszázsa a figyelem és a koncentráció fejlesztésére. 35 játékos és nagyon könnyű feladat, amely megtanítja gyermekünket a koncentrációra. A gyerekek gyakran szórakoztak: a videojátékok, a mobiltelefon, a tévé szétszórja a figyelmüket.

BOOKLINE KÖNYVEK
40 2290

EGYSZERŰ ÖTLETEK A MINDENNAPOKRA

91 zseniális tipp segítségével megszüntethetjük a bosszantó kellemetlenségeket, amelyek bonyolultá teszik az életünket és közben felesleges stresszt okoznak.

SZIGET KIADÓ
192 2500

ZENFIRKÁK - MEDITATÍV RAJZOLÁS
Susanne Schaad

A fantáziadús minták rajzolása közben lehetőségünk van a meditatív pihenésre. Egy íróeszköz és papírlap segítségével vonalról vonalra haladva találunk önmagunkra.

SZIGET KIADÓ
80 2990

RÓZSA MINDENTUDÓ

Thomas Proll
A könyv először végigvezet a gondozás feladatain: ültetés, metszés, trágyázás, növényvédelem, betegségek kezelése, majd részletesen megismerteti a különféle fajtákkal.

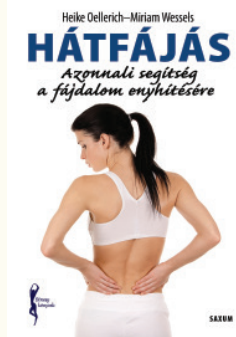
SZIGET KIADÓ
128 2980

A KONCENTRÁCIÓS KÉPESÉGEK FEJLESZTÉSE

Dr. Helmut Weyhreter
Ez a tanácsadó könyv bemutatja azokat a különböző technikákat, módszereket, motivációs segédleteket és ellazító gyakorlatokat, amelyek növelik a koncentráció készségét.

SAXUM KIADÓ
144 1800

HÁTFÁJÁS - AZONNALI SEGÍTSÉG A FÁJDALOM ENYHÍTÉSÉRE

Heike Oellerich - Miriam Wessels
Egy olyan mozgásprogramot tartalmaz, melyet könnyedén beépíthetünk hétköznapjainkba. Az azonnali segítséget biztosító gyakorlatok csökkentik az akut panaszokat.

SAXUM KIADÓ
128 2500

TAJCSI - A TESTI ÉS SZELLEMI EGYENSÚLY MŰVÉSZE

Siegbert Engel
A könyv segítségével elsajátíthatjuk a tajcsicsuan egyszerűsített formáját úgy, hogy egyensúlyba hozzuk a nyugalmat, a könnyedséget, a lassúságot és a kitartást.

SAXUM KIADÓ
128 2500

MÁGIKUS ÁLLATOK ISKOLÁJA

Margit Auer
A Winterstein Iskola falai titkot rejtenek. A szerencsések itt életre szóló barátokra lelnek. Életre szóló barátokra, egy mágikus állatra. Egy állatra, amelyik beszélni is tud. De szavait nem érti meg akárki...

TESSLOFF BABILON
208 2990

HOLDFEHÉR HALÁL

Flautner Lajos
Titokzatos gyilkosságok tartják izgalomban a dunántúli kisváros lakóit, amelyek felderítésén együtt dolgozik a jóképű boncolóorvos és régi szerelme, a vonzó nyomozónő. A gyanús jelek a Bakony rengetegében megbúvó elhagyott atombunker irányába vezetnek...

IAT KIADÓ
240 3999

NEM OLYAN CSAJ - EGY FIATAL NŐ ÚTMUTATÓJA AZ ÉLETHEZ

Lena Dunham
Nem vagyok szexszakember, sem pszichológus, ahogy dietetikus sem. Nem vagyok 3 gyerek anyja, és sikeres harisnya-üzletlancom sincs. Viszont olyan lány vagyok, akit nagyon is érdekel, milyen, ha „mindened meglehet” – vallja a szerző, Lena Dunham.

BOOKLINE KÖNYVEK
320 3999

ÉBER ÁLMODÁS

Charlie Morley
Álmaink segítségével több évtizednyi alvással töltött időt fordíthatunk spirituális fejlődésünkre. Ha éber vagy az álmodban, éber leszel az életedben olyan helyzetekben is, ahol eddig alvajáróként mozogtál!

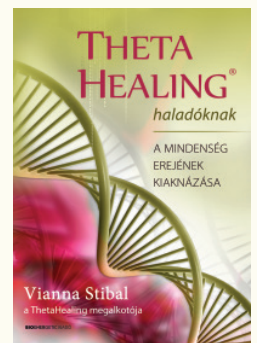
BIOENERGETIC KIADÓ
200 2300

SZABADULÁS AZ ÉRZELMEK FOGSÁGÁBÓL

Balogh Béla
Szerelmi csalódás, gyász vagy váratlan anyagi veszteség? Az érzelmi hullámvölgyek komoly veszélyt jelentenek egészségedre, kerüld ki ebből mielőbb és találd meg újra a belső harmóniát!

BIOENERGETIC KIADÓ
120 2990

THETAHEALING HALADÓKNAK

Vianna Stibal
A világ egyik legerőteljesebb energiagyógyászati módszere – már haladó szinten! Most a kezébe adja az eszközöket, hogy testi, lelki és érzelmi szinten is pozitív változást érj el az életedben!

BIOENERGETIC KIADÓ
280 2990

Krasznahorkai László kapta a Nemzetközi Man Booker-díjat

SZÖVEG: ILÉS ZSÓFIA | KÉP: VALUSKA GÁBOR | JANIE AIREY (FLICKR: THEMANBOOKERPRIZES)

CÍMKE: VILÁGHÍR, NEMZETKÖZI MAN BOOKER, KAFKA, APOKALIPSZIS

Lapzártánkkor tudtuk meg, hogy Krasznahorkai László lett a kétévente kiosztott, teljes életműért járó Nemzetközi Man Booker díj hatodik díjazottja. Krasznahorkai az albán Ismail Kadere után második európai íróként kapta meg az elismerést, és olyan írók táborához csatlakozott vele, mint Chinua Achebe, Alice Munro, Philip Roth és Lydia Davis. A „bibliai külsejű” író Gyuláról indult, és most már egészen nyugodtan kijelenthetjük: világhírű lett.

A komoly irodalmi elismerést már első regénye, az 1985-ös *Sátántangó* meghozta számára, pedig eleinte még az is meglepetés volt neki, hogy egyáltalán kiadják a könyvet, hiszen a sötét hangulatú disztópia egyáltalán nem fest derűs képet az akkori rendszerről. „A nyolcvanas évek közepén már nem működött tökéletesen a kommunizmus, sok hibát követtek el. Az egyik ilyen hiba a regény megjelentetése volt.” – nyilatkozta a Krasznahorkai a Guardiannek. Eredetileg úgy tervezte, nem is lesz több regénye, mert a *Sátántangó*ba belesűrített mindent, amit az életről gondol. A mű írásakor a társadalom legalsó rétegeit tanulmányozta, ahogy azt egyik kedvencétől, Dosztojevszkijtől tanulta: azt akarta elmondani, amit a kocsmában ücsörgő, lecsúszott figurák nem tudnak. Úgy gondolta, a regény megírása után majd visszatér a céltalan szemlélődéshez, és egyszerűen élni fog. Ez nem így lett, többek között azért sem, mert a könyv sikere mindjárt a magyar irodalom élvonalába emelte. A szemlélődést a mai napig nagyon fontosnak tartja, azoknak például, akik még nem olvasták egy művét sem, ezt ajánlotta:

„Ha vannak olvasók, akik nem olvasták a könyveimet, azt ajánlom nekik, ne is olvassák őket; ehelyett inkább menjenek ki a szabadba, üljenek le valahová, mondjuk egy patakpartra, ne csináljanak semmit, ne is gondoljanak semmire, csak maradjanak csendben, mint a kövek. Valószínűleg találkozni fognak valakivel, aki már olvasta a könyveimet.”

A szemlélődés mellett az utazások szolgáltatják számára a legtöbb irodalmi inspirációt. A *Háború és háború* írásakor például bejárta egész Európát, és Amerikába is eljutott: egy ideig Allen Ginsberg lakásában élt, aki tanácsaival sokat segített neki az írásban. Keleti útjainak is nagy jelentősége van az életében: mióta a kilencvenes évek elején egy véletlen folytán eljutott Mongóliába és Kínába, többször felkereste a világ ezen felét; Japánban több évig élt is. Ezek az utak inspirálták például *Az urgai fogoly* című regényét és a *Seiobo járt odalentet*. Krasznahorkait elsősorban a

keleti emberek teljesen más létezési módjára nyűgözi le:

„Hirtelen egy olyan világban találtam magam, ami teljesen más, mint Magyarország, Európa vagy bármi, amit addig ismertem. Akkor tapasztaltam meg, hogy a Földön nem csak egyetlen világ, nem csak egyetlen nézőpont létezik. Európában nőttem fel, ahol az embereknek megvannak

a magunk végső kérdései a mennyországról, a földről, az életről, és a halálról, és válaszaik is vannak ezekre a kérdésekre. A Kínában és Japánban élőknek ugyanúgy vannak kérdéseik a mennyországról, a földről, az életről, és a halálról, és nekik is vannak válaszaik. A kérdések ugyanazok, a válaszok viszont teljesen mások. Ez nagyon mély benyomást tett rám.”

Krasznahorkai műveit számos nyelvre lefordították, csodálói közé tartozott például Susan Sontag és W. G. Sebald is. Sontag szerint ő „az apokalipszis Gogolt és Melville-t

idéző mestere”, Sebald pedig azt írta róla „Krasznahorkai víziójának univerzalitása a *Holt lelkeket* író Gogoléval rokon, s a kortárs irodalommal kapcsolatos minden kétségűket eloszlatja.” A 2007-es Nemzetközi Man Booker zsűrijének egyik tagja, az író Colm Tóibín már nyolc évvel korábban arról beszélt egy sajtótájékoztatón, hogy a legérdekesebb író, aki az elmúlt két évben felbukkant a kortárs irodalomban, egy hosszú mondatairól ismert, visszahúzó magyar.

„Rendkívüli intenzitású és hangskálájú, látomásos író, aki a jelenvaló lét szövetét olyan jelenetekben örökíti meg, amelyek félelmetesek, különösek, megdöbbentően komikusak, és gyakran megrendítően szépek” - mondta róla az idei zsűri elnöke, Marina Warner.

A Nemzetközi Man Booker a Nobel után a második legrangosabb irodalmi elismerés, amit bármely nemzet írója megkaphat. A díjjal 60 ezer fontos (azaz körülbelül 24,7 millió forintos) pénzjutalom jár, amely kiegészül a fordításért járó 15 ezres összeggel – ezen Krasznahorkai két angol fordítója, Szirtes György és Ottilie Mulzet osztozik majd.

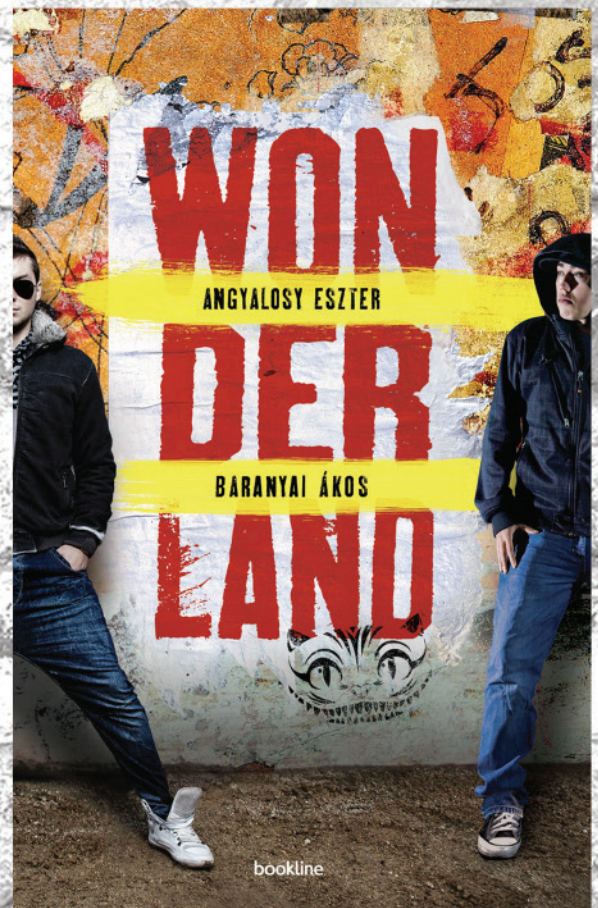
HIRDETÉS

A Bookline Könyvek bemutatja:

Mit tennél meg egy álomért?

bookline.hu/wonderland

bookline

bookline

SORVEZETŐ

Bevezetjük az olvasót oda, ahol még sosem járt. A könyvek kulisszái mögé. Így készül az irodalom – a címtől az utolsó mondatig.

A kézirat a szerzőnek végállomás, a szerkesztőnek kiindulópont

SZÖVEG: ROSTÁS ENI

CÍMKE: KRITIKA, ÜRES VÁZ, HITELESSÉG

Az író-szerkesztő viszony olyan párkapcsolat, ahol mindig egy harmadik miatt megy a vita. A harmadiknak átírhatatlan mondatai, meghúzhatatlan szövegteste és szándékoltan rossz helyre gépelt vesszői vannak. Három író és szerkesztők vallanak közös munkáról, bizalomról, megmondani tudásról.

Péczy Dóra (*Tilos az Á*)

A legfontosabb, hogy a szerkesztő szerelmes legyen a munkájába. Olyan örök szerelemmel. Ami már nem az első fellángolás adta hév csak, hanem ott van a rálátás a hibákra, a megmondani tudás intelligenciája, amiből a hitelessége alapja lesz. Nem számolom, hány szerzővel és fordítóval dolgoztam eddig, de az egyértelmű, hogy az életem történetének jelentős részét ők maguk és a könyveik adják. És ez egy nagyon izgalmas és különleges élettörténet. A barátaim jelentős része is közülük kerül ki, de természetesen a legtöbbjükkel elsősorban korrekt szakmai és emberi viszonyom van. Aki nincs benne a könyvkiadásban, el sem tudja képzelni, hogy egy könyv készülése közben milyen érzelmi és szellemi kihívásoknak kell megfelelnie egy szerkesztőnek. És egyszerre több könyv fut, és ott van a folyamatos jövőtervezés és a múltban megjelent könyvekkel kapcsolatos teendők, melyekben a szerzőnek is egyre nagyobb szerep jut.

A legérdekesebb feladat mindig az, amikor még nincs is regény, vagy csak a váza létezik. Hiszen valakiből, aki még esetleg nem írt könyvet, vagy egy másik műfajban vagy a művészet más területén alkotott, és szerintem tud például ifjúsági regényt írni, abból ezt ki is kell „ihletni”. Így született Kemény Zsófitól az *En még sosem*, Laboda Kornéltól a *mátéPONT* indul, Mán-Várhegyi Rékától a *szupermenők* vagy Bódis Krisztától a *Carlo Párizsban*. Ezek a regények csak úgy tudtak megszületni, hogy a szerzőket már ismertem, és követtem más irányú

tevékenységüket, vagy sokat hallottam róluk, többször felmerült a nevük szakmai beszélgetések közben, és kíváncsi lettem rájuk. Ez a munkafolyamat a kölcsönös bizalomra és hitre épül, és hónapokig tartó aktív együttállást igényel.

A legarisztokratikusabb Esterházy Péterrel dolgozni, mert munka közben társalunk is, „szalonozunk”, beszélgetünk fociról, családról, mások könyveiről, az országnak állapotjáról. És persze nem kis gyönyör észrevételeket tenni egy ennyire alapos és átgondolt regényeket író szerző kéziratához. A fűszövegeket napokig csiszolom a könyveikhez. Ünnepe, na.

Esterházy Péter (*Magvető*)

Zsámboki Mária volt az első szerkesztőm, jó negyven évvel ezelőtt. Nem ismertem előtte, mert lényegében senkit nem ismertem az ún. irodalmi életből, csak, kis túlzással szólva, Weöres Sándort meg Bata Imrét. Az egész kiadót kissé gyanakodva néztem – hát hogy nyilván ez olyan komcsi hely lehet. Látszik, nem igazán volt ez akkor végiggondolva, hogy akkor miben is élek, mi egy diktatúra, hogyan vagyunk mi abban. Bizonyos értelemben elzártan éltem, előbb a Piarista Gimnáziumban vagy által, aztán az ELTE matematikus szaka által. Egyik helyen se játszottak a kommunisták jelentős szerepet.

Gyanakvásomat rövid időre Marira is kiterjesztettem. Nem is nagyon figyeltem, hogy mit mond a kéziratról (*a Fancsikó és Pintáról*). A dicsérést se hallottam meg, a javaslatait meg különösen nem. Azt hiszem,

leginkább fölháborodtam, hogy mért merészel ilyesmiket. Mikor a saját ízéim szerint aztán változtattam és főleg hozzáírtam, azt mondta, ilyesmire gondolt. Rajta tanultam meg, mi is az a szerkesztő. Mért kell. Mit jelent egy külső, de barátságos tekintet. Aki tehát veled van, de higgadt, többnyire jobb a rálátása.

Csak jó szerkesztővel volt dolgom. A jó szerkesztő nem egy új, zseniális szöveget akar, hanem meglátja, hogy az eredetiből, az eredeti törvényei alapján mi hiányzik, mi sok, mi nem stimmel, vagyis az eredetinek keresi az optimális formáját. Téged keres, s nem Téged lökődne valami elképzelt optimum felé. És úgy beszél, hogy Szerző, akinek ez nem könnyű processzus, ezt neki elhiggye. Vagyis bízik benne. Nekem szerencsém volt, az évek során csak ilyen szerkesztőkkel volt dolgom. Nem mindig fogadom el, amit javasolnak, de mindig megfontolom a javaslatokat. Most nem sorolom fel őket, viszont hálával gondolok rájuk.

Szegő János (*Magvető*)

Minden viszony más: az író-szerkesztő kapcsolatnál például rögtön háromszögbe lépünk; ott van a szöveg. A szöveg mint tükör. Objektív felület, szubjektív hullámok. A kézirat a szerzőnek egyfajta végállomás, a szerkesztőnek pedig kiindulópont. Vagy: egy körrel később lép pályára. Dobj egy hatost (hátast) és menj vissza a kezdőmezőre.

Kiss Tibor Noét az *Aludnod kellene* miatt is ismertem meg. Olvasva a Jelenkorban a *Varjak* munkacímmű szöveg fejezeteit, egyik

első magvetős reményem és vágyam volt, hogy Noé következő könyvét mi adjuk ki. Vulgo: hadd szerkesszem én. Ennek folyama-ként élhettem és érthettem meg, hogy egy kézirat még nincsen kész. Még lehet és kell is vele dolgozni. A szerkesztő valamennyire kritikus – a legnagyobb jóindulattal. Megismerhettem Noé munkamódszerét, a szisztematikuskörkörös építkezés művele-teit. Ahogyan tisztában lett a regényírás, az epikus struktúra elemtanával. Beavatott a regény valóságdimenziójába. Egyik alkalommal le is rajzoltuk a kiadó udvarán a telep topográfiját. Innentől kezdve hallgatólagos, közös tudásunk volt arról, hogy az úgynevezett valóság és a regényfik-ció alkímiáját milyen arányban tartjuk ideálisnak. Hogy egy keresztnévnek milyen súlya van. Bízni kölcsönösen nehéz, max papíron egyszerű. Mi valahogy elhittük, hogy a másik *a.*) jót akar tenni a szöveggel (via a másikkal), *b.*) kompetens is a műveletben, éppen azért, mert *c.*) nem érzi magát tévedhetetlennek. A szerző és a szöveg észjárása nem feltétlenül azonos. Sokszor fedik egymást, de akadnak rések. (Akadnak rések: képzavar, szerkesztőkém – sic!) Ha ezeken a réseken bepillantunk, olykor zavarba ejtő dolgokat látunk, akár kiszolgál-tatottan őszinte pillanatokat.

Noé – hajlamos vagyok patetikus lenni, de ezt most juszit is leírom – a barátom lett a közös munka során. De biztos vagyok benne, hogy a következő könyvnel visszarendező-dünk a szerkesztő-szerző szerepjátékába, tolódnunk egyet, akár a Juventus a madridi gól(ja) után.

Kiss Tibor Noé

Az ideális író és szerkesztő közötti kapcsolat szerintem bizalmi kapcsolat. Szerencsés vagyok, mert az *Inkognitó* szerkesztője, Szolláth Dávid régóta az egyik legközelebbi barátom, az *Aludnod kellene* szerkesztője, Szegő János pedig a közös munka óta tartozik közénk. Ennyit az érzelmekről. A munkakapcsolat ugyanis racionális alapokon nyugszik. A cél közös: a szerzői kéziratból létre kell hoznunk a szöveg végső formáját. Ahhoz, hogy ez megvalósulhasson, az írónak és a szerkesztőnek is határozottan ki kell állnia a véleménye mellett, ütközni, vitatkozni kell. Mindent tönkret lehet, ha egy ilyen situációban valaki érzelmi játszmákba kezd. Az eredményes munka feltétele az is, hogy az író és a szerkesztő is rendelkezzen a

kellő arányérzékkel. Az egyik pillanatban határozottan ki kell tartanunk az álláspontunk mellett, a következőben viszont el kell engednünk olyan dolgokat (egy jelenetet, egy mondatot, egy szót), amelyek számunkra akkor roppant fontosnak tűnnek. Igazán megnyugtató, amikor utólag a szerkesztő és az író is úgy találja, hogy a kellő pillanatban volt határozott, és a kellő pillanatban engedett. Az *Aludnod kellene* esetén ebből a szempontból elégedett vagyok (remélem, János is az), folyamatosan jó irányba haladtunk. Jánossal kapcsolatban egyébként a legpozitívabb élményem, hogy mennyire képes volt alárendelni magát a szövegnek.

Angyalosy Eszter (Libri)

Engem az író-szerkesztő viszony leginkább a sportoló és az edzője közti kapcsolatra emlékeztet. Az író kítűz egy célt – ideális esetben egy bizonyos üzenetet szeretne eljuttatni a könyve leendő olvasóihoz –, a szerkesztő pedig segít neki, hogy a maximumot hozza ki magából a cél megvalósítása érdekében.

A szerkesztőnek az a dolga, a felelőssége, hogy az „első objektív, külső szem” legyen: megmutassa, várhatóan hogyan fog reagálni a célközönség a szövegre, és javaslatokat tegyen, ha úgy érzi, az író megoldásai nem optimálisak – ugyanakkor el kell fogadnia, ha mégis ragaszkodik hozzájuk. Segítenie kell a szerző munkáját, ugyanakkor ő kell, hogy legyen a legkeményebb kritikusa is. Én a legtöbb esetben fejlesztő szerkesztőként dolgozom: nem csupán grammatikai, stílári és strukturális finomításokat javaslok a szerzőimnek, hanem együtt dolgozunk a történet felépítésén, a cselekményen, a karaktereken is. Ez a munka sokszor emberileg is összehoz velük, főleg azokban az esetekben, amikor a könyv valamilyen érzékenyebb témát feszeget.

Mint például Péterfy-Novák Éva esetében. Évával már csak azért is különleges élmény dolgozni, mert hihetetlenül melegszívű és kedves ember, öröm a közelében lenni. Ám emellett rettentően tehetséges is, annyira, hogy először meglepődtem, hogyan képes valaki élete első írásműveként olyan kéziratot letenni az asztalra, mint az *Egyasszony*... A megrázó téma ellenére igazi jutalomjáték volt a vele való munka már először is, és nagyon örülök, hogy újra én lehetek a szerkesztője. Igazából nincs más dolgom, mint biztatni, amikor írás közben

olykor elbizonytalanodik vagy elfárad – mert a szövegeken, amiket tőle kapok, kevés a dolgoznivaló. Megrázóak, szellemesek, őszinték... összetéveszthetetlenül péterfyrovakévasak!

Péterfy-Novák Éva (Libri)

Két nagyszerű szerkesztővel ismerkedtem meg: Angyalosy Eszterrel és Darida Benedekkel. Nem tudok olyan író-szerkesztő viszonyt, ami nem ideális, hiszen nincs más tapasztalatom, elsőkönyves vagyok.

Esztert feltétel nélkül szerettem meg, és feltétel nélkül fogadtam el minden egyes javaslatát az írással kapcsolatban. Amikor először találkoztunk, annyira szorongtam, hogy a lifttel kétszer is visszamentem a földszintre. Úgy félttem, mint egy kiskamasz. Félttem, hogy na, majd most megtudom, hogy egy rakás szemetet írtam. De Eszter kedves volt és végtelenül türelmes. A liftben lefelé menet már fűtörészttem, és tudtam, hogy ő az én emberem. Ügyesen átsegített a szorongáson, óriási gyakorlata lehet szorongó szerzőkkel. Nagyon közel kerültünk egymáshoz, ez talán a könyv nehéz témája miatt lett így, de az is lehet, hogy csak egyszerűen a szimpátia maga, ezt nem tudom eldönteni. Nem beszélünk túl sokat egymással, nem járok be túl sokat a kiadóba. Szégyenlős vagyok az írásaimmal kapcsolatban, rettegve küldök el egy-egy részt, hogy mondjon rá valamit. Egyszerűen fogalmaz, a hibákat is dicséretbe csomagolja, és egyáltalán nem zavarja, hogy nem vagyok szakmabeli, hogy ösztönből írok, ösztönből dolgozom. Benedek pedig elengedhetetlenül fontos volt a munka során, mivel női író női története női szerkesztővel szinte kiált egy férfi olvasatért. Benedeknek a nyelv finomságaihoz zseniális érzéke van.

Amin most dolgozom, az még az előzőnél is nehezebb téma, így feltétlenül ragaszkodtam Eszterhez, akivel egyre közelebb kerültünk egymáshoz az idők során. Úgy éreztem, nem tudnék idegennel, vagyis új szerkesztővel dolgozni. Bár elvileg nem hozzá tartoznék az új munkámmal, de Sárközy Bence volt olyan nagyvonalú, hogy nem kell új szerkesztőhöz szoknom. Most pedig én szurkolok ezerrel Eszternek, hiszen június elején megjelenik az első könyve. Végezetül ismét csak azt tudom mondani, hogy az ideális szerkesztő egészen biztosan olyan, mint Angyalosy Eszter. **K**

Nem az íróval foglalkoztam, hanem az emberrel

SZÖVEG: ROSTÁS ENI | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: GORKIJ, SZTÁLIN, OROSZORSZÁG, DIKTATÚRA

Az ember nem ír meg olyasmit, amit nem élt át, véli Spiró György, aki új kisregényében, a Könyvhétre megjelenő *Diavolinában* mégis egy olyan időszakot idéz fel, amelyben nem élt: a sztálini terror idejét, ami Alekszej Makszmovics Peskov, vagy ahogy mindenki ismeri, Makszim Gorkij életére is rányomta letörölhetetlen bélyegét.

Gorkij utolsó éveit, amibe Iszaak Babeltól Lev Kamenyevig rengetegen behaltak, ápolója és utoló szerelme, Olimpiada Dmitrijevna Csertkova, vagyis Lipa beszéli el. A cselédből lett orvosnő minden idejét a betegeskedő Gorkij mellett töltötte, emlékezete üres szobáit pedig innen-onnan felcsippengett pletykákkal töltötte meg. Gorkij a jobbával Sztálin elvtárs kezét rázva mosolygott az ünnepelni kényszerülő tömeg előtt, baljával viszont ott mart bele a Szovjetunió acélos testébe, ahol csak tudott. Sztálin mellett töltött élete folyamatos macska-egér harc volt, csekisták által felügyelt aranyalickába zárva. Ám a házi őrizet sem akadályozta

meg Gorkijt abban, hogy ő legyen a tökéletes felebarát, aki a legtehetségtelegebb kezdő kéziratát is lelkiismeretesen végigjegyzeteli, és aki olyan értelmiségiek érdekében is közbenjár a legvérszomjasabb elvtáraknál, akikkel sosem szívelték egymást. A *Diavolina* tömény és drámai kisregény, ami akkor is működik, ha Gorkij egyetlen sorát sem ismerjük.

MOCSKOS IDŐK: „Egy ötlet akkor merül fel, amikor az ember már elég sokat tud

egy adott világról. Ötven évvel ezelőtt megtanultam oroszul, azóta is olvasok néha ezt-azt. Hihetetlenül nagy ez a történet, az egyik ötlet hozza magával a másikat, és ilyenkor persze hatalmas káosz alakul ki, amin úrrá kell lenni. De az ötlet tulajdonképpen mindegy is, és az is, hogy a történet mikor játszódik, a nyomozás úgysem megúszható” – meséli Spiró, aki három és fél év alatt rekonstruálta Gorkij utolsó éveit. „Sok izgalmas dolgot megtudtam róla a munka során, megismertem a hatalmas

SZILÁGYI TIBOR

KATONAI
SZAKKÉPZETTSÉGE:
SZÍNÉSZ

PÉLDAKÉPEK, BARÁTOK, SZÍNÉSZTÁRSÁK SZILÁGYI TIBOR ÉLETÉBŐL

Nagyon óvatos autóvezető. Megfontolt, átgondolt, vigyázó. Miért írom ezt Szilágyi Tibor új könyvének bevezetőjében? Mert Tibor magánemberként és színészként is vad és szélsőséges. Hirtelen cselekvő. Szembemegy néha a józan ésszel. Mint a könyvből kiderül, élete tele váratlan fordulatokkal, kiszámíthatatlan helyzetekkel. Mert mindenben szeretne a legjobb lenni, és tényleg a legjobb is. A színészek azt mondják, akkor lesz jó egy előadás, ha a szereplők egymás szemébe nézve látják az író által megírt sorsukat. Most Önök néznek Szilágyi Tibor szemébe, és látják életútját. Találkoznak példaképeivel, barátaival, rendezőivel, színésztársaival. Könnyes és mulatságos helyzetekkel. Sírunk vele és nevetünk is. Vele örülünk a megélt pillanatainak. Felhangzanak a Tangó utolsó ütemei, Ruttkai, Gobbi, Páger, Darvas feltűnik a homályból. Már akkor utat kér magának Eszenyi és Gálffi. Elkalandozunk Somogyvári Rudi baráti tanácsai között. Halljuk a Makrancos Kata Petrichióját. Györgyi Annával együtt bújunk Szilágyi ernyője alá. Itt ugat Kántor, és gyűlöljük a Hideg napok Pozdor zászlósát. Siratjuk vele a Fizikusok rendezőjét, Dömölky Jánost. És nevetünk, mi került a régi katonakönyvébe. Váltunk vele színházakat, kollégákat, társakat. Rendezünk és szerepet tanulunk. Sikeresek vagyunk és kétséget gyötörnek. Szilágyi Tibor életének számtalan történetéből az olvasó állíthatja össze az egészet: az embert, a színészt, a barátot. KELETI ÉVA - FOTÓMŰVÉS

játszmáit Sztálinnal, azt, hogy hogyan próbált kibabrálni vele. Ezt korábban nem tudtam, mert ilyesmit nem tanítottak az ötvenes-hatvanas években. Oroszországban a kilencvenes évek közepén tárultak fel a sztálini archívumok, a bennük foglaltakat már tudtam használni. Ha mondjuk húsz évvel ezelőtt akartam volna megcsinálni a könyvet, akkor nem álltak volna rendelkezésemre a források.”

A jelenlegi politikai helyzetnek nincs köze ahhoz, hogy éppen most jelentette meg a *Diavolinát*, a kötet nem politikai üzenet, ha üzenni akarna, akkor nem regényt írna, hanem újságcikket. „Egy szépirodalmi művet nem üzengetés céljából ír az ember, hanem mert valami olyasmit lát a témában, ami túlmutat önmagán, és általánosan emberi.” Makszim Gorkij esetében például azt, hogy egy szélsőséges ember mit produkál, hogyan hanyódik-vetődik ebben a modern világban.

MÁSOK ÉLETE: Spiró számára nem volt fontos, hogy a regény minden szereplője valós személy legyen, ám mégis úgy alakult, hogy nem kellett fiktív figurát mozgatnia. „Ez pusztán a véletlen műve. Nem dokumentumregényt akartam írni, hanem egy izgalmas sors hepehupáit követni.” Bár az olvasó könnyen belefulladhat a szövevényes orosz kapcsolati hálóba, nem jutott eszébe, hogy névjegyzéket írjon a könyvhöz. „Ha az olvasó elolvas egy német, francia vagy olasz regényt, akkor szintén sok névvel találkozik, amelyekről az égvilágon semmit nem tud, de előbb-utóbb úgyszólván kiderül, hogy miről szól a könyv, és kik az alapvetően fontos szereplők. A *Diavolinában* kevés alapvetően fontos karakter szerepel, hét-nyolc ember mindössze, a többiek pedig csapódnak ide-oda, ahogy az életben is. Nem elszigetelt kamaratörténet, hanem sok kicsi csillag az állócsillagok mellett, amelyek érdekes felvillanásokat okoznak.” Úgy érzi, ha az előző regényeiben nem okozott gondot a szövevényesség, a mostaniban sem fog. „A *Tavaszi tárlatban* is valós nevek voltak, de ma már a kutya nem ismeri őket.” A *Diavolinában* felbukkanó több száz szereplő nevét hiába pötyögjük be a Google-ba, Spiró szerint nem kell róluk többet tudnunk, mint amennyit ő leírt. „Amennyit kell, annyit elárulok a nagyon rövid ideig szereplő alakokról is. A többi információ beszerezhető, de a regény

élvezete szempontjából felesleges.” A mesélő arcát is hiába kutatjuk az interneten, nem fogjuk megtalálni. Nem is szükséges, mert az, hogy milyen arcot képzelünk magunk elé, miközben a visszaemlékezéseit olvassuk, úgysem azon múlik, láttuk-e az arcképét. Róla készült fotók egyébként léteznek Spiró forrásaiban.

GORKIJ, A CIVIL: Spiró nem azért írta meg a regényt, hogy Gorkijt népszerűsítse. Ha népszerűsíteni akarná, akkor egy esszében sorolná fel a mindenki számára kötelező írásait. „Néha ajánlok egy-két művet az olvasóimnak, nem nagyon szokták elolvasni, elég meddő vállalkozás. Gorkijnak, mint minden jelentős írónak, van néhány remekműve – ezek számítanak –, és sok rossz művet is írt. Velünk az ötvenes évek elején elolvastatták *Az anya* című regényét. Ő maga is azt írta róla, hogy ez a legrosszabb regénye.” Spiró nem a világhírű orosz íróval, hanem a magánemberrel foglalkozik a könyvben, amiből azt, hogy milyen embernek látja Gorkijt, ki sem derül. „A *Diavolinában* van egy mesélő, aki remélem, hogy megismerhető kizárólag abból, ahogy mesél. Böven elég, ha neki van véleménye.” Ha mégis Spiró Gorkij-képére vagyunk kíváncsiak, egy 2013-as HVG-t kell fellapoznunk, amelyben a nálunk újabban ajánlott és nem ajánlott utcanevekkel, illetve a tiltólistára került Gorkijjal kapcsolatban fejt ki az álláspontját. Gorkijt „a szovjet önkényuralmi rendszer fenntartásában való részvételéért” száműzték a házfalakról.

OROSZ-MAGYAR BARÁTSÁG: „A legtöbbet talán az oroszoktól tanultam. Nagyszerű íróik vannak, a kicsik is nagyok, bennük is van egy örült nagy tudás, ami nem csoda, hiszen rémségesen nehéz helyen éltek és élnek. A körülményeik miatt rengeteg dolgot óhatatlanul is megtanulnak az emberről. Szerintem az irodalom fő funkciója az emberről való tudás bővítése, és ebben az orosz írók nagyon jók.” Spiró a nem annyira távoli múltból Varlam Salamovot említi, akinek mindössze egy vékony kis kötete olvasható magyarul, *Kolima – elbeszélések a sztálini lágerekből* címmel. Ami eljut hozzánk a kortárs orosz irodalomból, azt általában elolvassa, kedvence is van, őt úgy hívják, Ljudmila Petrusovszkaja. „Sűrű, sötét és keserű novellái vannak, többször ajánlgattam már kiadóknak. Eddig senkinek sem kellett.” **K**

Milyen vers való neked?

START

A költészet hasít, változatos témák és költők bukkannak fel, annál kevesebb rím. Vicces-ironikus tudományintézeti verseskötet a rodológiáról, szent szövegek az úrból az Első Föld történetéből, és persze sok szomorkodás, magány és fájdalom Darwin Moteljéből.

Nem kevesebbre vállalkozunk, mint hogy minden olvasónk számára találjunk egy költőpárt.

Ha minden kérdésre legjobb tudása szerint válaszol, végeredményként egy eddig talán ismeretlen költői világot, és vele egy fiatal, ám nagyon tehetséges költőt is kap. Hasonlat, metafora, rímpár és ezek hiánya az önismereti verslabirintusban.

MILYEN GYAKRAN OLVASOL VERSEKET?

RENDSZERESEN OLVASOM A VERSBLOGOKAT

LELKIGYAKORLATOK.TUMBLR.COM
VERSTRONAUT FACEBOOK.COM/VERSTRONAUT
MINDENNAPI KORTÁRS MAGYAR VERS FACEBOOK.COM/MINDENNAPI.KORTARS.MAGYAR.VERS

UTOLJÁRA KÖZÉPISKOLÁBAN OLVASTAM

KI A KEDVENC KÖLTŐD?

ADY ENDRE

TÉMA: ISTEN

TÉMA: SZERELEM

TÉMA: HALÁL

TÉMA: SZEX

TÉMA: JÁTÉK

PILINSZKY JÁNOS

WEÖRES SÁNDOR

HELYSZÍN: ÜR

"A növényi intelligencia birodalmát elhagyva sem a gombok, sem a magvak, sem a vulkánok, sem a zöld rakéták nem lehettek segítségünkre. Csak az abszolútumok, úgy mint sötétség, világosság, üresség és a mindent betöltő mozgás, ami héjé hevíti pályájának határait és vonzást generál.
A mozgás, amit szentieleknek, és a vonzás, amit szeretetnek neveztek, akik először vágtak neki a távolnagnak, ami elválaszt bennünket a mennyek országától!"

A KÁPRÁZAT- BELIEKHEZ

Sirokai Máttyás

LIBRI D.68 O.1490

HELYSZÍN: TEMETŐ

"Meleg eső után állni mindenféle kertekben elfelejteni az arcokat megválaszolni a régi leveleket lefeküdni majd felkelni újra lélegezni lassan mélyeket"

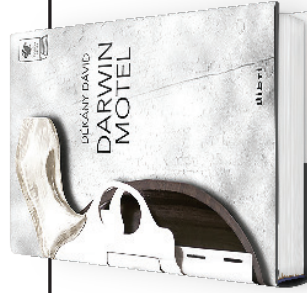
HÁLÁTLANOK BÚCSÚJA

Hevesi Judit

MAGVETŐ D.60 O.2290

HELYSZÍN: MOTEL

"Persze nekünk túl sok közünk sosem volt a fényhez, gyakorlatilag minden közös emlékünök éjszakai, az utcalámpáktól és neonreklámoktól pedig tényleg nem várhatunk sokat."

DARWIN MOTEL

Dékány Dávid

LIBRI D.104 O.1490

HELYSZÍN: TINISZOBA

Törhetetlen üveg a koporsóm, itt állok mellette, megvizsgáltam, tényleg törhetetlen a koporsóm.
Hát rontani akarok, igazán rontani, mintha nem is én lennék, és én is csak romlani romlani romlani.

NYÍLT LÁNG HASZNALATA

Kemény Zsófi

LIBRI D.88 O.1490

HELYSZÍN: EGYETEM

Engedelmet kérek, szóval a szivemben Egy szerelem gerjédt Jani irányába, Ő pedig, szervével, érzéseim előtt Tisztelegve várta.
Tehát levetkeztem s reá könyököltem Arra a ládára, nem tudtam, hogy mi az, Megengedve Janit, aki élt is velem, Én pedig övele.

A RODOLÓGIA RÖVID TÖRTÉNETE

Bognár Péter

MAGVETŐ D.716 O.2690

Domestic noir

Míg a halál el nem választ?

A domestic noir a házasság olyan vetületéről mesél, amelyről az esküvőszervezők, a legjobb barátnők és a romantikus filmek mélyen hallgatnak. A külvilág előtt egymást boldogan ölelő férjek és feleségek a négy fal között józanabbak, kiábrándultabbak és kegyetlenebbek, mint azt a Facebook- és Instagram-generáció tagjai bármikor is elismernék a nagy nyilvánosság előtt.

Náluk a holtodiglan-holtomiglan nem ígéretet, sokkal inkább fenyegetést jelent, az ásó-kapanyagharang hármass első két eleme pedig akár tárgyi bizonyítékként is szerepelhet egy rendőrségi eljárásban. Hitchcock mondta egyszer, hogy a tévé visszavitte a gyilkosságokat oda, ahova egyébként is tartoznak: az otthonokba. Huszonegyedik századi kishűgai ezt a gondolatot fejlesztették tovább, és árasztották el a piacot olyan könyvekkel, melyekben a külvilágnak szánt tökéletes házassági máz nemcsak megrepedt, hanem belül teljesen el is rohadt.

Könyvpiaci közhely, hogy főleg a nők olvasnak, ám a jelek szerint nemcsak olvasnak, hanem még trendet is diktálnak. Nem lehet mással magyarázni azt az örületet, amit Gillian Flynn 2012-es bestsellere, a *Holtodiglan* indított el az utóbbi néhány évben. Pedig Nick és Amy Dunne története minden volt, csak nem tündérmese. Hiába készülnek az ötödik házassági évfordulójukra, és hiába hiszik róluk sokan, hogy a hétköznapi nehézségek ellenére is kényelmes szimbiózisban élnek, a nő hirtelen gyanús körülmények között eltűnik, az egyik legfőbb gyanúsított pedig a férje lesz. Flynn a hosszú távú kapcsolatok pszichológiáját és dinamikáját akarta feltárni könyvében, és ennek szolgálatába olyan megbízhatatlan narrátorokat állított, mint az egymástól elhidegült, a külvilágnak és egymásnak is folyamatosan hazudozó, alakoskodó Dunne házaspár.

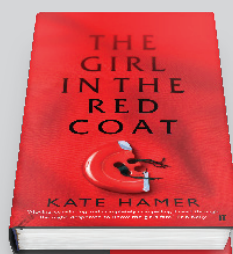
Hasonlóan megbízhatatlan Paula Hawkins friss regényének, *A lány a vonaton*nak mesélője is, az alkoholista, magányos, enyhén pszichopata vonásokat mutató Rachel. Ő minden nap ugyanazon a vonalon utazik a munkahelyére, és minden nap szembesül egykori otthona boldogságával: volt férje a régi házban már egy új asszonnyal él, ezt a fájdalmat pedig csak némiképp csillapítja a tőlük néhány házzal arrébb lakók tökéletessége. Utóbbiak köré Rachel komplett élettörténetet kerít, fejben nevet és foglalkozást kreál nekik, így annál nagyobb lesz a döbbenete, amikor kiderül, hogy a páros egyik tagja nem illik bele a puzzleszerűen összerakott boldogságképletbe. A rettenetet csak fokozza, hogy az Ideális Család női tagja eltűnik. Rachel aznap épp az utcában járt, viszont annyira részeg volt, hogy

SZÖVEG: RUFF ORSOLYA

CÍMKE: KRIMI, NOIR, CSALÁD, GYLKOSSÁG, BESTSELLER, THRILLER, NŐ, OTTHON

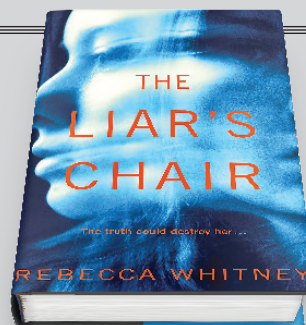
EZEKET OLVASNÁNK MAGYARUL IS!

Jill Alexander Essbaum amerikai költőnő debütáló regénye a *Hausfrau*, melynek hőse, az amerikai Anna képeslapba illő életet él svájci férjével és közös gyerekeikkel Zürichben. A nő azonban egyre magányosabb és boldogtalanabb a házasságában, ezt az érzést pedig sorozatos félrelépéssel igyekszik oldani. Változtatna, de a hazugságok lassan gúzsba kötik őt is.

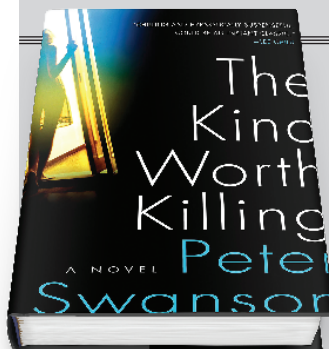

A *The Girl in the Red Coat* című regényében Kate Hamer minden anya rémálmára épít: a címszereplő kislány, Carmel ugyanis egy rendezvényen elsodródik az anyukája mellől. Egy férfi találja meg, aki közli vele, hogy ő a rég nem látott nagypapája, és mostantól vele és a családjával fog élni, mert anyukáját baleset érte. A nő azonban sosem adja fel, hogy megtalálja a gyermekét – a történet az ő és a kislány elbeszéléseiből válik teljessé.

Rebecca Whitney *The Liar's Chair* című regényének házaspárja látszólag boldog, gazdag és megelégedett életet él. Az, hogy nincs minden rendben velük, egy tragédia után derül ki: a feleség, Rachel halálra gázol egy férfit, majd segítségnyújtás nélkül elhagyja a helyszínt. Férje, David minden nyomot eltüntet, és ugyanott folytatná az életüket, ahol abbahagyták. A nőt azonban büntudat gyötri, és a feszültség Davidből is a legrosszabbat hozza elő.

Mit tennél, ha az esti olvasmányod választott könyv életed legféltettebb titkairól szólna? Renee Knight *Disclaimer* című regényében a boldog házaspár Catherine egy könyvet talál a hálószobában: elkezd olvasni, és legnagyobb döbbenetére azt látja, hogy a kötet cselekménye azokat a sötét titkokat fedi fel, melyeket eddig gondosan őrizgetett. A kérdés csak az, ki akarja most kitergetni őket?

Peter Swanson *The Kind Worth Killing* című regényében Ted, a gazdag üzletember egy hosszú, unalmas repülőúton megismerkedik a titokzatos Lilyvel. Néhány pohár martini után őszinteségi játékba kezdenek, és Ted saját, szürkülő házasságáról is egyre több részletet elárul, majd azt találja mondani: meg is tudná ölni a feleségét azért, amit tett. Útitársa csak annyit fűz hozzá: „Szívesen segíték neked”. Terveiket hazatérve is tovább szövögetik, ám van, amit még egymásnak sem árulnak el.

SZÉLES VÁSZNON

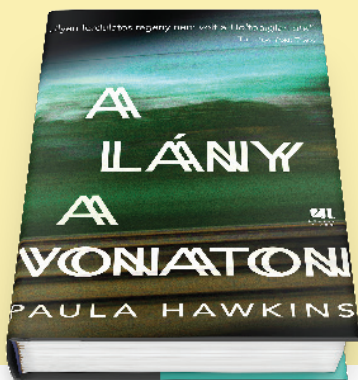
A filmek imádják a noir műfaját, és az itt felsorolt könyvek közül is feldolgoztak már néhányat. Az egyik nagy klasszikus éppen **A Manderley-ház asszonya** (1940), amely Alfred Hitchcock első amerikai rendezése volt. Oscart

nem kapott érte, pedig jelölték rá, a produkció a legjobb filmnek és operatőrnek járó szobrocskával vigasztalódhatott. A 2012-es **Holtodiglan** könyves sikere után

nem volt kérdés, hogy film készül belőle: a Dunne házaspárt Ben Affleck és Rosamund Pike alakította, a rendezői székben David Fincher ült, a forgatókönyvet Gillian Flynn írta. A film 2014-es premierje óta viszonylag kevés idő telt el ahhoz, hogy meg lehessen ítélni, az adaptáció mennyire lendítette fel a domestic noirok iránti érdeklődést – mind az olvasók, mind pedig az írók részéről. Az a könyv, amit minduntalan párhuzamba állítanak a **Holtodiglannal**, Paula Hawkins bestsellere, **A lány a vonaton** lett. A regény 2015 februárjában jelent meg az Egyesült Államokban, és az áprilisi adatok szerint 1,5 millió példány kelt el belőle. A filmjogait a Dreamworks vásárolta meg.

nem emlékszik semmire. Teste tele van zúzódásokkal, feje pedig nyomasztó gondolatokkal és homályos emlékfoszlányokkal.

Paula Hawkins egy interjúban úgy fogalmazott, hogy a domestic noir típusú regények nem sorozatgyilkosokról vagy kémekről szólnak, hanem azokról a veszélyekről, amelyek az otthonainkban, a kapcsolatainkban fenyegetnek bennünket. Ezek a történetek rendszerint a külvilág számára viszonylag jól működő családokból fakadnak: ha ezeknek az embereknek van is az életében nehézség, azt elég hatékonyan palástolják. A külvárosi boldogtalanság a négy fal között üli torát, ám a közösségi oldalakon szocializálódott nemzedék, amíg lehet, titkolja ezt. Míg a klasszikus noirok esetében az olvasót megnyugvással tölthette el, hogy a bennük felbukkanó sorozatgyilkosokkal, pszichopatákkal, aljas bűnözőkkel kis eséllyel futhat össze bármelyik utcáson, a domestic noirban az az igazán fenyegető, hogy a veszély éppen onnan érkezik, ahonnan az ember a legkevésbé várná.

A képlet egyébként nem új, valami nagyon hasonlót jelenített meg Daphne du Maurier 1938-as regénye, **A Manderley-ház asszonya** is. Narrátora a ház urának, Maxim de Winternek mindvégig név nélkül szereplő második felesége, akinek nemcsak az első, tökéletesnek hazudott asszony emlékével, de a zsarnoki házvezetőnővel, Mrs. Danversszel is nap mint nap meg kell küzdenie. Sokan ezt a regényt tartják a domestic noir legismertebb előhírnökének, ami egyfajta női szűrőn keresztül villantja fel a házasságok, a sötét titkokkal teli otthonok belső pszichológiáját. Ezek a regények alapjában vonják kétségbe a biztonságos otthon topozását, és mutatnak rá arra, hogy szereplői valójában még azt az embert sem ismerik, akivel évek óta osztoznak ágyon-asztalon.

Közös vonásuk ezeknek a történeteknek, hogy olvasóként mi sem tudjuk, kiből bízhatunk igazán, hiszen akik legfőbb támaszaink és segítők lehetnének a cselekményszál felfejtésében, maguk is gyakran traumatizáltak,

A GYLKOSSÁGÉRT NÉHA EGÉSZEN MESSZE KELL UTAZNI

Pacskovszky József és Pacskovszky Zsolt első regényében, a *Nő kutyával és holddal* című kötetben benne van egy jó kis domestic noir ígérete. A sztori egy szélfúttá skót szigeten indít: a magyar Emma angol barátjával kirándul, akivel reményei szerint hamarosan szorosabbra fűzik a szálakat. Az út legemlékezetesebb pillanatát végül mégsem neki, hanem egy skót fotósnek, Alan Hunternek köszönheti, ő készíti ugyanis róla azt a fotót, ami a kötet címét is adja. Hunterrel jó tíz évvel később találkozik ismét, amikor a magyar rendőrség képviselőletében egy londoni konferencián vesz részt, majd a férfi invitálására azonnal Edinburgh-ba utazik. Alan a találkozásuk első órájában rejtélyes

telefonhívást kap, rövid időre búcsút int a nőnek, aztán nem is kerül elő többé. Az órák előrehaladtával a rejtélyek száma egyre nő, Emmának pedig hamarosan nemcsak a szomszédok, illetve a férfi családtagjai, hanem a helyi rendőrök előtt is magyarázkodnia kell. Bár a kudarcba fulladt kapcsolatok, a szövevényes családi viszonyok és a családon belüli erőszak közvetve vagy közvetlenül megjelenik a regényben, a *Nő kutyával és holddal* mégsem illeszthető be teljesen a domestic noir műfaji skatulyájába. A Pacskovszky fivérek hiába tették meg hősüknek a budapesti boldogtalanságot edinburgh-i románccal feledtetni remélő nőt, a regény központi cselekményét mégsem az otthoni, illetve a

férfi-nő viszonyok alakulása, hanem egy rejtélyes eltűnés, majd egy többszörös gyilkosság viszi előre. A veszély ez esetben tehát nem annyira a négy fal között, mint inkább a skót utcákon leselkedik a hősre, aki ráadásul közel sem olyan megbízhatatlan, mint Flynn vagy Hawkins mesélői. Ha Emmának van hibája, az talán a végtelen naivitás, ami magányos kétségbeeséséből ered: ezzel magyarázható csupán, hogy szinte azonnal elfogadja annak a fotósnek az invitálását, akivel életében csak egyszer találkozott. És ez az, ami gyanússá teszi őt a skóciai rendőrség szemében is. A kíváncsiság, az aggodalom, a bizonyítási vágy végül önálló nyomozásra sarkallja a fiatal nőt.

pszichésen terheltek, alkoholisták vagy éppen amnéziások. (Utóbbira jó példa S.J. Watson *Mielőtt elalszom* című regényének hősnője.) Múltjuk titkokkal és szegénnyel van kibérelve, és hiába szeretnék kezükbe venni sorsuk irányítását, erre irányuló próbálkozásaik sokszor kudarcba fulladnak, vagy kínos események sorát indítják el. Elég csak *A lány a vonaton* Racheljére gondolni, aki alkoholtámogatott éjszakáin hívogatja volt férjét, és hullarészegen ijeszti halálra a kisbabáját békésen sétáltató második feleséget.

A domestic noir a mérgező férfi-női kapcsolatokba ágyazva mesél el egy-egy bűnesetet, ám egy sor olyan témát és élethelyzetet is felvillant, ami talán nem eredményezne minden esetben szélsőséges reakciót, ám nagyon sok pár életét megnehezíti. A hűtlenségek, kisebb-nagyobb hazugságok, verbális és fizikai erőszak mellett némelyik kötet nem fél akár a tabudöntögetéstől sem. Erre a legjobb példa épp *A lány a vonaton*, melyben Rachel fiatal nőként nemcsak alkalomszerűen fojtja gin-tonikba bánatát, hanem kökemény alkoholistát: „Kortyolok egyet, aztán még egyet, a doboz félig máris üres, de sebjaj, van még három a lábamnál a nejlonszatyorban. Péntek van, szóval nem kell, hogy büntudatom legyen, amiért iszok a vonaton. Juhé, itt a péntek. Most kezdődik a buli. (...) Elöttem a hétvége, negyvennyolc üres, kitöltésre váró óra. Ismét a számhoz emelem a dobozt, de nincs már benne egy csepp sem.” A férfi és a nő közötti kapcsolat dinamikáját sokszor a közös gyerek vagy éppen annak hiánya szabja meg, ezzel pedig újabb érzékeny pontra tapintanak a noiros szerzőnők. Míg a meddőség ezekben a regényekben ugyanúgy a boldogtalanság forrása lehet, mint a való életben, arra sincs garancia, hogy a közös gyerek megfogánása, illetve megszületése nem csak egy újabb zsarolási alapot ad majd valamelyik fél kezébe.

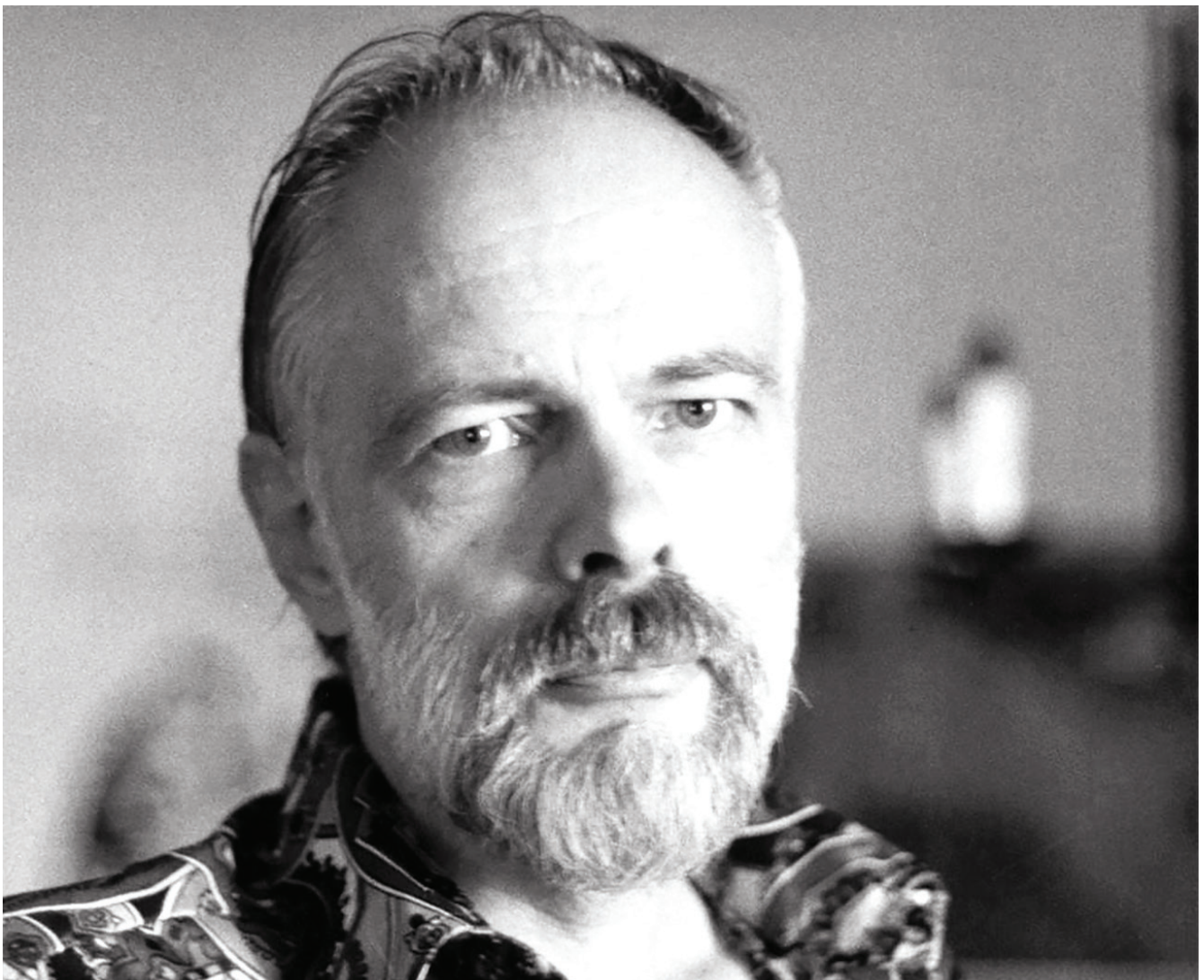
A házasság olyan territórium, ami még mindig kínál felfedeznivalót. Ám a domestic noir történetekben a nők már nemcsak passzív elszennvedői, hanem gyakran generálói is a házasságot apránként elemészto feszültségnek. A Lila akác köz hősnői kiszabadultak, és helyet követelnek maguknak az irodalomban is. Sebezhetőek, okosak, megbízhatatlanok, bosszúállók, érzelmileg labilisak. Vagy ha ők nem is, akkor a férjeik egészen biztosan. **K**

Philip K. Dick

Egy gyötrődő elme a valóság nyomában

SZÖVEG: RUSZNYÁK CSABA

CÍMKE: SCI-FI, SKIZOFRÉNIA, BÜNTUDAT, DROG, PÁRHUZAMOS VALÓSÁGOK

Philip K. Dicket nemcsak a sci-fi, hanem a 20. századi amerikai irodalom egyik legjelentősebb alakjának is tartják. Részben épp neki köszönhető, hogy a műfaj kilábalt a lenézett ponyvakategóriából, és bebizonyította, hogy nemcsak akciódús úrkalandok, hanem emberekről, társadalomról, világról szóló komplex gondolatok közlésére is alkalmas. Mindez a zsenialitás némileg zavart személyiséggel párosult. Dick életét paranoia, skizofrénia, a világgal szembeni bizonytalanság és bizalmatlanság, drogfüggőség, büntudat, fóbiák és idegösszeroppanások kísérték, amiket megszállottan pumpált bele a regényeinek különböző valóságok közt csúszkáló cselekményébe.

Élete során Dicknek számos látomása volt a világ természetéről, a valóság mögötti további, avagy igazi valóságokról és Istenről. Az egyik legtöbbit emlegetett ilyen víziójában egy hatalmas, szem nélküli arcot látott az égen: „*Fémből volt, kegyetlen volt, és ami a legrosszabb: Isten volt.*” Dick ugyan saját bevallása szerint is mélyen vallásosnak számított, ám gnosztikus elemektől befolyásolt hite drasztikusan eltért a szokásos tanításoktól: szerinte a világot egy velejéig gonosz Isten teremtette, akit a háttér-

ben az „igazi”, jó Isten folyamatosan igyekszik megfosztani hatalmától.

Az író személyiségének komplikáltságát (vagy ha úgy tetszik, skizofrén mivoltát) jól mutatja, hogy látomásait sosem fogadta el maradéktalanul igaznak, sőt, nagyon is kritikusan állt hozzájuk: tisztában volt vele, hogy rövid életű filozófiai tanulmányai (alig pár hónapig járt a Kaliforniai Egyetemre, és már ekkor is szorongással küszködött), drog- és gyógyszerhasználata, illetve alkalmankénti elszigeteltségei az emberektől mind hozzájárulhattak ezekhez az élményekhez. Életétét és írói munkásságát arra tette fel, hogy vízióit

megfejtse, értelmezze, és kihámozza belőlük a valóságot.

Dick ugyanis már egész fiatalon, Plátón műveit olvasva eldöntötte, hogy az általunk észlelt realitást a korlátolt emberi észlelőképesség határozza meg, és még az sem biztos, hogy egyáltalán létezik. Egy másik látomásában, egy különösen erős LSD-trip során az ókori Róma gladiátoraként látta magát, és ezek az élmények megerősítették őt az egymás mellett párhuzamosan létező világokban való hitében. Ez már legkorábbi regényeiben is megjelent: az 1957-es *Figyelj az égben* például egy csapat különböző hátterű és

HIRDETÉS

AZ IBBY-DÍJÁRÓL ÉS A LENC SILÁNYRÓL
MÉLTÁN HÍRES LAKATOS ISTVÁN
„LEGŐRÜLTEBB” KÉPESREGÉNYE

gondolkodású ember egy részecskegyorsító hibájának köszönhetően egy furcsa párhuzamos valóságban ragad, az 1959-es *Kizökkent időben* pedig a főszereplő ráébred, hogy egy mesterségesen alkotott kisvárosi realitásban tengeti napjait (hasonló szituáció a kiindulási pontja Jim Carrey *Truman Show-jának* is).

A NÁCI AMERIKA ÉS A SOHA MEG NEM VÁLASZOLT KÉRDÉSEK

Dick talán leghíresebb műve, a Hugo-díjas *Az ember a fellegvárban* (1963) egy olyan realitásban játszódik, amelyben a második világháborút elvesztették a szövetségesek, és Amerikát felosztották maguk közt a győztesek, így az egyik felét Németország, a másikat Japán uralja – ám állítólag létezik egy másik világ, amelyben a háborút a szövetségesek nyerték (bár – újabb csavarként – nem egészen úgy, ahogy a mi igazi történelmünkben).

Ebben a könyvben, akárcsak a szerző sok későbbi művében, a szereplők a valóságot keresik, az igazi kérdés azonban az, hogy létezik-e egyáltalán igazi valóság, vagy csak annak tűnő realitások akár egész sora? Létezik egyetlen egyetemes válasz, vagy mindenki a maga módján érzékeli a valóságot? Dicknek sosem állt szándékában könnyíteni az olvasó nehéz helyzetén, sosem szolgált egyértelmű válaszokkal (a végére látszólag egyértelművé váló *Ubik*ban a legutolsó oldalakon, teljesen váratlanul rántja ki a szönyeget az olvasó lába alól). *Az ember a fellegvárban* legtöbb karakterének sorsa éppúgy lezáratlan marad, mint ahogy a történet nagy dilemmái sem oldódnak fel. Az író nem annyira maga a megoldás érdeklő, sokkal inkább a folyamat, amelyen a karakterek átmennek a megoldás keresése közben. És persze az a pillanat, amelyben a valóság elkezd beszivárogni az (véltetően) álrealitás meghasadt szövetén át.

A 60-as évek első felének másik meghatározó Dick-regénye a *Palmer Eldritch három stigmája*, amelyben egy rejtélyes üzletember visszatér a galaxis távoli végébe tett, több éves útjáról, hogy elhozza az örök élet ígétét a Földön és a Marson egyaránt nyomorúságosan vegetáló emberek számára, akiknek már csak egy kollektív hallucináció jelent ideiglenes kiutat az elviselhetetlen valóságból (az elkorcsosult

emberiség és a lepusztult Föld szintén visszatérő témák az életműben). Igazi fékevesztett, hajtókanyarokkal teli, örült szellemvasút ez: egyszerre szól a nagyhatalmú, fémarcú gonoszról (Dick a fent említett látomás hatására írta meg a könyvet), a valóság és Isten kereséséről, a sorsszerűségről, a kormányok hatalmával rendelkező multicégek ádáz csatájáról, a marketingről, a drogról és a halálról. Vallásos víziók és drogos révületek örvényében, álomszerű jelenetekkel ível át a történet, és az olvasó egy idő után képtelen megmondani, hol ér véget a könyvbéli valóság, és hol kezdődik Eldritch beteg fantáziavilága.

ÉLET A PARANOIA ÉS A BÜNTUDAT ÁRNYÉKÁBAN

Könyveinek megválaszolatlan kérdései Dick saját életének problémáiból származnak. A párhuzamos világokról és a gonosz istenről szóló elméletei mellett olyan kínok gyötörték, mint például a paranoia. Hosszú éveken át meggyőződése volt, hogy vagy az FBI vagy a Fekete Párducok nevű radikális polgárjogi mozgalom megfigyelés alatt tartja őt. Ráadásul sok gyanúja látszólag megerősítést nyert: amikor 1955-ben, a szélsőségesen kommunizmusellenes McCarthy-éra fénykorában a szövetségek meglátogatták őt második felesége szocialista nézetei miatt, majd amikor 1971-ben valaki kirabolta a dolgozószobáját, és feltörte a széfét.

Helyzetén nem segített ikertestvére, Jane bölcsőhalála sem. Koraszülötten

jöttek a világra 1928-ban, és Jane gyenge szervezete pár héttel később feladta a küzdelmet. Dick ezt sosem tudta kellőképpen feldolgozni, és egész életében irracionális büntudat gyötörte őt miatta. Testvére áttételesen több könyvében is feltűnik „fantomikerként”, és az író többször is kijelentette, hogy nővére helyett neki kellett volna meghalnia.

A fentiekén kívül Dick rendszeresen küzdött idegrendszeri problémákkal is (nem is beszélve a már említett droghasználatról), és mindez aligha meglepő módon egy zavaros, bizonytalan életúthoz vezetett. Ötször nősült és vált el, folyamatos, kisebb-nagyobb szegénységben tengődött (még elismert íróként is), és mintha folyton az épelméjűség és a teljes téboly határán táncolt volna. Saját identitásának és egzisztenciájának állandó összeomlás-közelsége aligha segített neki, amikor a kozmosz roppant titkainak megfejtésén fáradozott.

NYOMORÚSÁGOS NEM-HŐSÖK.

ÉS innen ered Dick regényeinek másik jellegzetessége: a szerencsétlen, erőtlén, nyomorúságos kisember, aki a zavarodott tébláboláson és a teljes kétségbeesésen kívül ritkán képes bármit is tenni, amikor élete, sőt, az egész világ addigi rendje felborul, és minden új, ijesztő, idegen szabályszerűségek (vagy teljes káosz) alapján kezd működni. Történetei a teljes elveszethez vezető, a körülöttünk lévő

valóság/álvalóság teljes megismerhetetlenségéről, a reménytelen válaszkérésről szólnak, gyakran meglehetősen nyomasztóan.

Mindez a zsigeri félelem, kitaszított-ság, tehetetlenség már legelső eladott novellájában, az 1953-ban megjelent *Ruugban* is jelen van, bár ott ehhez még egy kutya bőrébe bújtatta az olvasót: egy olyan lényébe, ami teljesen máshogy látja a világot, mint mi, és számára akár egészen mindennapi dolgok is halálos fenyegetést jelenthetnek. Ám míg a kutya aligha tehet minderről, Dick emberi „hősei” már a hirtelen rájuk zúduló extrém, realitásformáló események hatása nélkül, önmagukban is életképtelenek: csupa mélységesen gyarló, komplexusokkal, személyiségi problémákkal, önbizalomhiánnyal és mindenféle pszichózisokkal küszködő, a nők nyelvén a legkevésbé sem értő, nem egyszerű karikatúrajellegű szerencsétlenek, akik saját maguk állnak potenciális boldogságuk útjában.

Ennek egyik legtipikusabb példája *A halál útvesztője*: a rejtélyes okokból rejtélyes bolygóra küldött tizenegy kolonista mind egy-egy negatív jellemvonás cinikus felnagyítása, mindegyikük igazi értéktelen, emberi kudarc, ahogy egyikük meg is jegyzi. Kicsinyesség, büszkeség, örület, arrogancia, gyávaság és vallási fanatizmus súlya alatt kellene kideríteniük, hogy mi ez a bolygó, miért hozták ide őket, mi itt a dolguk, és hogy ki és miért gyilkolja őket egymás után. A dolog természetesen teljesen reménytelen.

A MINDENTUDÓ RÓZSASZÍN FÉNYSUGÁR

Nem sokkal azután, hogy egy drogrehabilitációt követően megírta a kábítószeres élményein alapuló, de csak később kiadott *Kamera által homályosan*-t, 1974-ben Dick számára új időszámítás kezdődött az univerzum rejtélyeinek feltárására irányuló törekvéseiben. (Saját bevallása szerint a *Kamera által homályosan* volt az egyetlen könyve, amely nem tudatmódosító szerek hatása alatt született.)

Február 20-án egy csomagkiszállító lány arany nyakékéről rózsaszínű fénysugarat látott visszatükröződni, amely hite szerint egy hatalmas intelligencia kegyéből titkos tudással és látnoki képességekkel ruházta fel őt. A következő másfél hónapban Dick hallucinációk egész sorát élte meg, az élményre később „2-3-74”-ként utalt (mint 1974 februárja és márciusa).

Munkásságát innentől az ezzel kapcsolatos spekulációk határozták meg, összes ezután született regénye a *Szabad Albemuth Rádiótól* a *VALIS*-on és az *Istenek invázióján* át a *Timothy Archer lélekvandorlásáig* (ez utóbbi három együtt a *VALIS*-trilógia, noha annak lezárásául Dick eredetileg a már befejezetlenül maradt *The Owl in Daylight*ot szánta) ezt a rejtélyes, vallásos élményt igyekezett valamiképpen megmagyarázni.

Amikor pedig nem regényt írt, akkor saját magának, naplószerűen jegyzetelte hallucinációinak vélt természetét és jelentését. Az utolsó, ötödik felesége épp azért hagyta el, mert megijesztette őt, hogy

férje életét és gondolkodásmódját lassan teljesen felemészti ezek az élmények. 1982-ben bekövetkezett haláláig Dick csaknem nyolcezer oldalt töltött meg az elmélkedésével, ennek egyelőre csak egy bő 900 oldalas részletét adták ki *The Exegesis of Phillip K. Dick* címen.

EGY ZSENI HAGYATÉKA

Dick számos klasszikus művet hagyott a világra, science-fiction díjat neveztek el róla, sokan a sci-fi Shakespeare-ének tartják, és írók, alkotók, filmesek több generációját inspirálta. Rengeteg filmadaptáció is készült az írásából (a leghíresebb az *Álmodnak-e az androidok elektromos bárányokról* nyomán született *Szárnyas fejedvadász*), bár sokszor tehetetlen, vergődő szereplői, sajátos víziói és szabálytalan, semmilyen hagyományos értelemben kielégítő végpontra el nem jutó cselekményvezetése nehéz alpanyaggá teszik azokat. A legújabb, folyamatban lévő projekt *Az ember a fellegvárban* tévésorozatos feldolgozása az Amazontól – az első részét már bemutatták, és mind a kritikusok, mind a nézők álló ovációval fogadták, a teljes széria jövőre válik elérhetővé. Közben úton van a *Különvéleményből* készülő tévésorozat és a *Szárnyas fejedvadász* mozifilmes folytatása is, ismét Harrison Forddal a főszerepben.

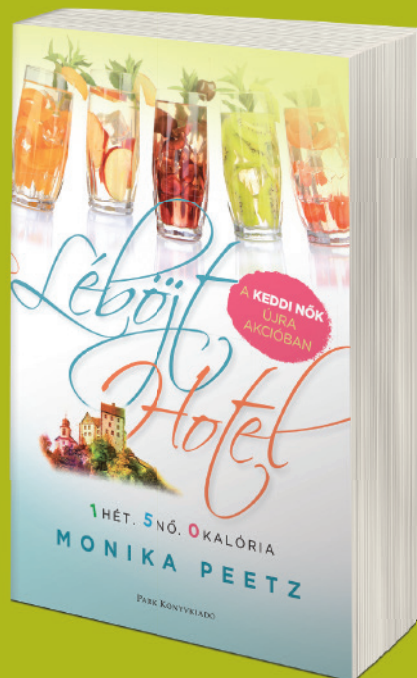
Furcsaságokkal teli életének köszönhetően Dicket könnyű betegnek, örültnek, eltévelyedettnek titulálni, ám ha az univerzum titkait nem is ismerte, attól még valóban látnoki elmét tudhatott magáénak – zsenijét nem szokás vitatni ebben a valóságban, de valószínűleg a többiben sem. **K**

HIRDETÉS

A **KEDDI NŐK** ÚJRA AKCIÓBAN!

Léböjtf
Hotel

1 HÉT. 5 NŐ. 0 KALÓRIA.

PARK
KIADÓ

85+
RECEPT

2015/3., JÚNIUS 895 Ft

Jamie

Szabadon a szabadban

JAMIE40

BOLDOG SZÜLINAPOT, CHEF!

Barbecue & grill mesterfokon

Gyerünk a kertbe ki!

BESZÉLJÜNK ZÖLDSÉGEKET!

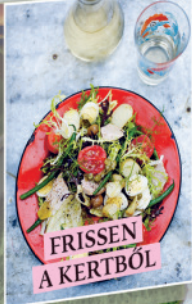
A legjobb saláták egészséges titkai

Édes apróságok

Csodálatos csokifalatkák

**FIZESS ELŐ,
ÉS NYERD MEG
A RUSSELL HOBBS
GRILLSÜTŐT!**

MALLORCA
Egy sziget gasztró-
nagyhatalomra vaik

895 Ft. jamiemagazin.hu

KERESD A JAMIE MAGAZIN

KÖVETKEZŐ SZÁMÁT MÁJUS 27-TŐL

AZ ÚJSÁGÁRUSOKNÁL!

DRAGOMÁN GYÖRGY & SZABÓ T. ANNA

Dragomán György és Szabó T. Anna 1995 óta házasságban. Dragomán legutóbb fiktív Erdély-trilógiájának második részével, a *Máglyával*, Szabó T. pedig egy Patrick Ness ihlette ifjúsági kötettel, a *Senki madarával* jelentkezett. Dragomán igazi geek, aki főzéssel vezeti le az írás feszültségét, Szabó T. pedig hol zenészekkel improvizál a színpadon, hol madarakkal telefestett ruhában vonul végig a kifutón. Dragomán imád veszekedni, Szabó T.-nek két évtizedre volt szükéje, hogy megtanulja, hogyan kell. Összesen négy Facebook-fiókjuk és két fiuk van. A nagyobbiknak, Gábornak márciusban jelent meg első műfordítása (*Az én csúcscsúper világom* – Tom Gates), de már a kisebbik, Pál is kacérkodik családjával közös hobbijával.

Ülünk a kanapén. Röhögünk, beszélgetünk, veszekszünk, megint nevetünk.

Felolvassuk egymásnak. Írunk. Gitározik, én énekelek hozzá. Liza Ekdahl hallgatunk. Jönnek a gyerekek, megyünk főzni, ebédelünk, visszaülünk a kanapéra. Néha csak egyikünk ül itt – amelyikünk kinézni is szokott; nézi a kertet, arra gondol, hogy az elnyílt rózsákat le kellene vágni. A másikunknak nem kell ablak: fent a szobában ül a lebegő fotelben, és nézi, ahogy szokta, a falat.

Egyikünk írt valamit. Elküldi a másiknak emailen, de közösen olvassuk el (felsoha), a laptop fölé hajolva. Kész van, szuper. Tényleg nincs kész, nem jó az utolsó mondat. Dobj ki az első bekezdést. Hát, ezen még van mit dolgozni. Életed egyik legjobb írása. Kurva-élet, hogy bírtad ezt

megcsinálni? Ezt így még nem lehet leadni. Holnapra kell? Akkor figyelj, mi lenne, ha a jégkockát öntene a fickó ölébe? Jó, majd megmondolom. Innen már menni fog.

Vettem hat szelet tarját, menjünk grillezni. Miért van tele a teraszon az asztal beültetendő virágokkal? Az asztal evésre való. Jó, de letakartam. Nem jól takartad le, földes; nem baj, lecsiszolom úgylis. Csak lépní se lehet itt a sok rohadt virágtól, minek ültetsz cserepekbe? Na jó, van még tejszín?

Megcsinálnám az eperfagyit – de hogy a fenébe került méz a fagyaltgép motorjába? Feldőlt a kamrában, és belecsorgott, mit csináljak...?

Egyikünk állandóan mos, tereget. A másikunk állandóan kenyeret süt. Az egyikünk kedvenc helye a függőágy a kertben. A másikunknak a szutyomban beszerzett babzsákfotel. Egyikünk minden újat

megtanul. A másikunk még egy használati utasítást se bír elolvasni.

Egyikünk felolvasta a másiknak a Tarzant és a Svejket. A másikunk a Harmonia Caelestist és az egész Gyűrűk Urát angolul. Egyikünk szeret videojátékokat játszani, a másikunk csak párszor játszott a kínai csajjal a verekedős játékban, muszájból.

Filmeket nézünk – tíz évig dolgoztunk együtt a Cinema magazinnak. Filmeket írunk fejben. Elmeséljük az álmainkat. Biztatjuk és hallgatjuk a fiainkat. Utazunk – inkább külön, mint együtt, megyünk, ahova hívnak. Telefon a Templomhegyről, email Koreából, SMS Kínából, Skype Finnországból. Láttam neked valamit. Hoztam neked egy gyűrűt, egy szakácskönyvet, egy grill-lapátot. Rendeltem neked egy cipőt szülinapodra.

Autózunk, beszélgetünk. Kirándulunk, beszélgetünk. Játsszuk a fiúkkal, beszélgetünk. Főzünk, beszélgetünk. Fordítunk, beszélgetünk. Írunk, beszélgetünk. Álunkban is beszélgetünk.

Van, amiről nem lehet beszélni. Másoknak. Az illem határain belül. De ha ketten, akkor nincsenek határok. Hazugság sincs. Az igazság éget. Onnan lehet tudni, hogy igaz, hogy fáj. Harag, harag, ölelés. A mindennapok kiszámíthatatlansága. Út, hullámvasút.

Látni egymást a gyerekekben. Látni magunkat egymásban. Látni egymást magunkban. Heathcliff én vagyok. Emma én vagyok. Rokonok? Ez nem rokonság – nem a vér, nem a lélek, hanem valami más. Vad azonosság és kibékíthetetlen ellentét. Mint a fa meg a tűz. Mégis melegít.

Ülünk a kanapén. Beszélgetünk, nevetünk, élünk. **K**

Papa, Marcell – így szólítja egymást Esterházy Péter és képzőművész fia, Marcell, akinek akad még egy beceneve hároméves korából: Csumpi. Gimnazistaként kezdte olvasni apja regényeit, és nehezen tudott elvonatkoztatni attól, hogy mit szólhatnak a családtagok, amikor felbukkannak egy-egy regényben. Esterházy Péter szerint a megjelenő mondatok mindig jobbak, mint amiket a családtagok mondtak. „Azok meg vannak csinálva. Ez egy szakma.”

ESTERHÁZY PÉTER & MARCELL

Elvileg apafiúzásban vagy fiúapázásban jó vagyok (jelzem, anyázásban és nagynénibácsizásban, vagyis családózásban is), van tapasztalatom, van mondatom, és nincs igazán takargatni valóm, ideális alany volnék tehát, hogy V. szerkesztő úr korbácsütésére, kívánságára a porondon teremve *háromezer* leütésnyit énekeljek e témában. Hallom, a Keményék osztoznak a háromezren. Az úgy mégis barátságosabb, a felelősség is oszlik; ők persze teli vannak költőkkel – nálunk más a helyzet.

A világon a legjobban az orra alatt morogni az én Marcell fiam tud. Ez kevésbé az unottság vagy valami kelet-európai spleen jele, sokkal inkább egy általános nyelvi szkepszis hiteles megnyilatkozása.

Noha, a három másik testvérehez hasonlóan, nagyon tud magyarul. De hallgatni is jól és érzékletesen tud. És a kettő közt van aztán a már említettem, világszínvonalú orralattizás.

Ennek valamelyest ellentmond az a néhány alkalom, amikor a saját műveiről hallhattam őt beszélni, mesélni, okosan, érdekesen, művelten. Ha nem tudnám, de nagyon tudom, nagyon-nagyon, hogy milyen mélységesen mély szakadék van (sőt, tátong) a kimondott és a leírt szó státusza között, akkor kicsit hepciáskodtam volna, hogy vállalja csak be ő is a maga ezeröttszázát. Nem apai erővel nyomattam volna (nem is tudom, van-e nekem olyanom; gyermekek kara: vaaaaan!!!), inkább mint két (barátot nem mondok, tévedésnek és sunyinak tartom az ismert szülői óhajtást: legyünk barátok!), mint két munkatárs, aki civődik az elvégzendő munka megosztásáról.

De hát én vagyok, aki ír, ő néz, ő a „szemes ember”.

Mindig (illetve „mindig”) el szoktam mesélni azt a hajdani óvodai élményemet, amikor ránk szólt az óvónéni, hogy várjuk meg, vártuk is, és közben látom a fiamat, ahogy hihetetlenül idegesítőn áll ott a falnál, ferdén, valahogy félig lecsúszva, akár egy Mándy-novellában egy boldogtalan, vesztés partvis. És akkor lassan, mint egy filmben, magamra kúszott át a tekintetem, pontosan ugyanúgy álltam, mint ő, ferdén, szerencsétlenül – párhuzamos partvisok. Nem eldönthető, mi irritálóbb, ha maradékunk hasonlít ránk, vagy ha különbözik tőlünk.

Marcellnak azt köszönhetem, hogy a művészete e fenti mondatot így változtatta meg: nem eldönthető, mi érdekesebb, izgalmasabb, rejtélyesebb, tanulsá-

gosabb, az-e, ha a munkáiban ráismerek valamire a saját törekvéseimből, vagy amikor épp nagyon nem.

Szinte példaszerűen, hogy mennyire más a (nagyon is létező) viszonya a szavakhoz (érdektelen következményként ezt szívom most meg), mint az enyém, illetve látni ezt a másféle gondolkodást, *az intellektuális képi gondolkodást*. És többek közt azért is láthatók a különbségeink („melyek mellett más hasonlóságaink is vannak”), mert anélkül, hogy ő ezt tudatosan akarta volna (tudatosan inkább kerülnie kellett volna), munkáinak egy jó része a családhoz kapcsolódik, a nagypajához (nagypajaihoz), meg ama történelmihez. Ahogy a költő mondja: hát erről még lehetne ezt-azt mondani – fényképezni, videózni, eskábálni, matatni, építeni, nézni, nézni, nézni. **K**

(Esterházy Péter)

GRECSÓ KRISZTIÁN ZOLTÁN

Majdnem elrontottuk. Volt egy pillanat (hét, hónap, félév), amikor billegett. És igen, úgy is lehet élni, hogy a testvéred a múlt. Hogy semmi köze a jelenhez. Féltünk egymástól és túl sokat bízunk egymásra, amit nem volt kedvünk vinni, apa-fiú viszony, persze, nem titok. Hogy miért történt így, most mindegy. Újra kellett tanulni élni. Testvérenek lenni. Először nem jó testvérenek, hanem valamilyennek.

Emlékszem, a zuglói lakásom előtt álltunk, cigarettáztunk, és jó bort ittunk, a függőfolyosó olyan volt, mint valami börtön, és arról beszéltünk, hogy ez így nem mehet tovább. Apánk már két éve halott volt, és kettőnknek kellett kitalálni, mit kezdünk az emlékével. És leginkább magukkal. Nekem gyakorolnom kellett, hogy nincs mindig igazam, hogy másképp is el lehet rontani, mint ahogy én rontottam el.

Azóta előfordult már, hogy rendező, író, szerető, könyvelő (akárki) kérte, hogy parancsoljak rá a szeleburdi öcsémre. Soha sem tettem. Mert nálunk ez tabu. Kikérjük egymás véleményét, de a jó szó mindig mérleget, és a legjobban teszi, ha tele van kétellyel. Testvérenek lenni különleges státusz, nem barát, nem szerető, nem kolléga, egy másik én, akiben minden másképp ugyanolyan, és ezt mi majdnem hagyjuk elveszni.

Nem olyan régen a kutyáról kérdezett meg. Hogy szerinte tartson-e. Azt tanácsoltam, ne. Hála az égnek, nem fogadta meg, soha ilyen szerető gazdát nem látta még. Amikor meglátom Kiflit, mindig eszembe

jut, hogy néha az okozza a legnagyobb meglepetést, akiről azt hisszük, mindent tudunk róla. **K**

(GreCsó Krisztián)

Mindig felnéztem rá. Ha már leltározunk, kezdjük ott, hogy ő szerettette meg velem a főzést, a nagymamákat és persze az irodalmat is. Érdekes, hogy ez fontos nekem, a főzés. De olyan jó volt együtt csinálni, ahogy álltunk ott, és család voltunk, paprikáskrumplit főztünk ketten a konyhánkban.

De ugyanilyen észrevétlenül és hétköznapien volt fontos, ahogy beköltözött hozzánk, a Béke utcába a kortárs irodalom. Tizenhat éves voltam, és nyilván magamtól mit sem tudtam volna rólok. Eleinte nem is olvastam őket, csak imponált, hurcoltam

magammal Parti Nagyot meg Keményt, reményt adtak. Vagy ki tudja, mit. És mindezt csak azért, mert a bátyám elhatározta, hogy író lesz, és merte vállalni. Aranynyalánc helyett elektromos írógépet kért ballagásra, és bármi is történt, kikövetelte magának.

Kevesen tudják, milyen érzés egy olyan könyvet olvasni, amelyben ismered a tájakat, az embereket, az érzéseket, ahol a te családod volt a minta, a te szavaidból jönnek más szavai. Nem is emlékszem, mikor mondtam például, hogy „Pletykaanyu”. De a bátyám szerint én mondtam, megint csak a konyhában ültünk, és nevtünk.

És persze nehéz „Öcsinek” lenni, mert csak olvashatod, amit neked már nem tudott elmondani a nagymamád. A nagyapánk jegyzeteit, gondolatait visszakapni valami másban, máshol, máshogyan, de újra életre keltve. A család nehéz kereszt, éppen akkor a legnehezebb, amikor a legjobb. *A Mellettem elférszt* nem tudtam nyilvános helyen olvasni. Ülttem a metrón és zokogtam, nem mertem leszállni se, amikor kellett volna. **K**

(GreCsó Zoltán)

Négy falusi fiatal felnőtté válásáról,

A *Super Mario Bros.* videojáték zenéjére töredezik szét négy falusi élete a felnőtté válás hétköznapiságában a *Nebáncsvirágban*, ami nem egy eddig publikálatlan GreCsó Krisztián-regény egymondatos összefoglalója, hanem testvére, a táncművész-koreográfus GreCsó Zoltán előadása. Az írás és a tánc egymástól különböző útjain indultak el az énfeltárásban, hogy válaszokat keressenek azokra a kérdésekre, amiket magukkal hoztak Budapestre. Sikereik közepette is érzékenyek egymásra.

KEMÉNY ISTVÁN LILI & ZSÓFI

ISTVÁN: Sokszor ijesztően ugyanazt látjuk és gondoljuk Lilivel és Zsófival. Még többször pedig megnyugtatóan ugyanazt. Lili vette észre annak idején, hogy a leadásra kész regényemben minden második szereplő neve E-vel kezdődik. Összeült a család, mind a négyen, hogy villámgyorsan átkereszteljük, akit csak bírunk. Jöttek az ötletek, pompás új nevek születtek, és többek közt Erikának is Ildivé kellett változnia. Erika főszereplő volt, és ezért rengeteg helyen mindenféle ragokkal és képzőkkel volt ellátva szegény, amiket egyenként kellett kikeresnem a szövegben, de azért egy fél éjszaka alatt meglett. Aztán másnap reggel Lili csak annyit mondott: sajnos Erika. Mindannyian tudtuk, hogy igaza van. A visszairogatás már gyorsabban ment.

ZSÓFI: „Szia Zsófi! Pár helyen tettem (mert nem álltam meg) pozitív megjegyzéseket is, de alapjában inkább a negatívumokra koncentráltam. Egy olyan 300 lófaszt, kurvát, bazmeget is ki kéne majd húzni még

szerintem. Jó reggelt, jó munkát!” – írta Apa a készülő regényem kéziratára, miután visszaküldte emailben a véleményével megspékelve. Majd ahogy haladtam a javításokkal, az egyik oldalon felvetette, hogy két fejezetet cseréljek meg. Megcseréltem, és így kiderült, hogy van még egy szál a könyvben. Már csak ki kellett bontanom.

LILI: Zsófival van egy zenekarunk, a Kisszínés. Úgy lett, hogy én tizenkét évesen írtam egy pár dalt, mert tudtam négy akkordot a gitáron (C, G, A, E). Aztán bevettem Zsófit, mert ő tudott még hármat (D, Am, F). A dalaim a világvégéről és istenről szóltak, mert minden máshoz nagyon hülye voltam. „A lován léptet a Halál, de a királya sakkban áll / A vezérrel lép az Élet, a győzelem az övé lett, / lett-lelt-lelt, mért kellett / ez a diadal most / mindenek felett lött-lött, felöltött / hogy az ellenfelem öröklött, / Mert mi van, ha ugyanaz az ellenfél győz le mindenkit nemzedékek és nemzedékek óta, téged is. Engem is.” És volt benne egy ilyen apokaliptikus rész is: „A hóban fekszik egy angyal /

körbenövi a magyal / tigris legel a réten / fotonok a sötétben.” Ez sokkal rosszabb volt, mint a többi rész, ezért rászórtam Zsófi, hogy énekelje ő. Zsófi úgy énekelte, hogy „vigyorogsz a sötétben”. Szerintem észre se vette, hogy megjavította a szöveget (volt vagy tíz éves). De elég egyértelmű lett, hogy akkor a Kisszínés ilyen kétszerzős duó lesz.

ISTVÁN: Zsófi nem kritikus alkat. Úgy fogadja el a dolgokat, ahogy vannak. De sokszor már azelőtt tudni vélem a véleményét egy-egy írásomról, mielőtt megírnám.

ZSÓFI: Lili a De című remekbeszabott kétsoros versemben (Van olyan, hogy nem akarok semmit sem, csak inni, inni, és aztán a konyhában várni meg, / amíg majd megint inni kell. Sok van, ami csak nekem nem, de még több, ami csak nekem de.) egyszer meg akart változtatni két sort. Csak annyit. De végül nem változtattam meg, hanem csak kihúztam azt a két sort. Tényleg sokkal jobb lett a vers, a kötetembe már így került be:

LILI: Apának mindig mindent elsőként mutatok meg. Úgy szól hozzá versekhez, hogy a közhelyes sort aláhúzza, az eredeti sor mellé felkiáltójeleket tesz. Ha valami nagyon eredeti, akkor többet is. Mást szinte nem is csinál, de úgyis ez a lényeg.

Úgyhogy most inkább nem is a sokszáz felkiáltójelekről és a sokszáz aláhúzásról írok, amiket kaptam tőle életemben. Úgy alakult, hogy forgatókönyveket kezdtem írni, azokat is elkezdtem neki megmutogatni, és kiderült, hogy a filmeket nem tekinti ennyire magánügynek. Forgatókönyvekbe is ír felkiáltójeleket, de egyszerűen csak elkezdte ontani magából a teljesen használhatatlan, beépíthetetlen, megcsinálhatatlan, de zseniális ötleteket is. Egy példa. Építeni próbálok egy ironikus suspense-t egy fiktív drogra. A lényeg, hogy nem tudjuk pontosan, hogyan hat a drog, de sok különböző, egymásnak ellentmondó infó van róla, és elkezdjük féltetni tőle a főszereplőinket. Erre Apa azt találja írni nekem, és azóta is a fejemben van, mert tökéletes alapanyag egy teljesen másik filmhez, hogy: derüljön ki, hogyan hat a szer, pl. állatkísérleteken keresztül – egy ezer tagú kisebb seregélycsapatból egyetlen tohonya, egymászás egyedét csinál – ez simán elférne egy disznóólban. (!!!!) Ez a disznóól annak a jele, hogy Apa is tudja, hogy egy többmázsás seregélyt nagyon nehéz zéró költségvetésből megcsinálni, tehát megoldja a gyártási részt, ha betesszük egy ólba, de az is látszik, hogy Apa iszonyúan megsajnálta a szerencsétlent, és akart neki adni egy házat, ahova elbújhat szegényében. ☹

Keményék egy Thomas Mann-i értelemben vett nagy, irodalmi család, amelynek egy ideje tagja Bibó nevű vizslájuk is. A gyerekek már nagyon korán Andersen-mesékre aludtak el, karácsonykor A Gyűrűk Urát hallgatták apjuktól (Kemény István mint Szarumán!). Zsófi 20 évesen megírta első regényét *Én még sosem* címmel, tavasszal jelent meg első verseskötete, a *Nyílt láng használata*. Lili 15 évesen már publikált, 27 évesen Petri-díjat kapott, rá egy évre megjelent *Madaram* című verseskötete.

PÉTERFY BORI & GERGELY

Péterfy Borit a Krétakör és a Nemzeti Színház színészeként már régóta a legjobbak között emlegetjük, ráadásul az Amorf Ördögökkel és a Péterfy Bori Love Banddel énekesnőként is befutott, Péterfy Gergely pedig a *Kitömött barbárért* idén megkapta az Aegon-díjat. Ezek után felmerül, mennyire örömteli, nehéz vagy súlyos teher Áprily Lajos vagy Jékely Zoltán családjában felnőni?

Én onnan szoktam kezdeni a magunk megértését, ahonnan mindketten indultunk: Dél-Buda keresztény-közép, deklasz-szált dunsztosüvegéből, ahol Angyalföld, Újlipótváros és a Rózsadomb számított az ellenségnek, és a történelmi Magyarország volt a vágyfantázia. Ez a közeg tele volt sérelemmel, elfojtással, kibeszéletlenséggel, titokkal, büntudattal és haraggal, féltve őrzött régi kincsekkel és nemes fájdalommal – csupa olyasmivel, ami egy kíváncsi kamasz elméjének valódi felfedezni való dzsungel, lelkének pedig igazi, undorkeltő és megtagadni

való Szodoma. Óriási erővel löködtünk el mindketten ettől a közegtől a 80-as években, de legfontosabb témáinkat innen hoztuk, és innen hoztuk az indulatainkat, a lélek üzemanyagát, a hazugság, képmutatás, álszentség és szemforgatás, dilettantizmus és úri Magyarország iránti, egykor heves, idővel egyre megbocsátóbb iróniába váltó gyűlöletet és cinizmustá nemesedett megvetést is.

Könyvek, zenék, festmények és szobrok között nőttünk fel, a művészet és műélvezet folyamatos mámorában. Mint boldog lótuszevők, ezek nélkül a stimulánsok nélkül képtelenek vagyunk létezni. Folyamatos alkotásra és befogadásra vagyunk ítélve. Az elmúlt évtizedekben

rengeteg fájdalmas tennivalónk akadt, le kellett újra és újra számolni hazugságokkal, amelyekről azt hittük, hogy már egyszer legyőztük, és önazonosságunkért naponta meg kellett küzdeni, mindig újjá kell alkotni. De valahányszor azt halljuk, hogy „szégyent hoztok az őseitekre”, hogy „mit szólnának az őseitek, ha ezt látnák/olvasnák/hallanák”, tudjuk, hogy jó úton járunk, és ez újra és újra megerősít bennünket abban, hogy az igaz ember útja a felfedezés és elszakadás, a saját út keresése és a megalkuvás nélküli bátorság és kíméletlenség – pontosan az az út, amit az őseink is bejártak.

Bori nagyon korán elköltözött a szüleinktől Jancsó nagyanánkhoz, ezért a kiváltságért sokáig

irigyeltem. Aztán pár év múlva én is odaköltözhettem, és az az időszak aztán meghatározta mindkettőnk jövőjét: Bori ott vált színésszé, én ott írtam meg az első novelláimat. Mindkettőnk számára életmóddá vált a művészet, Bori is csak akkor él igazán, amikor a színpadon van, én pedig akkor, amikor épp egy mondatban vagyok, és azon izgulok, hogy vajon merre fog velem kanyarodni a következő mellékmondat. Mert a lótusz mindig a következő mellékmondatban virágzik. **K**

(Péterfy Gergely)

Az első verseit Závada Péter álnéven küldte a Holminak, aminek a szerkesztőbizottságában ott ült apja, Závada Pál, a *Jadviga párnája* vagy *A fényképész utókora* szerzője. A név súlyával korán megismerkedett az Akkezdet Phiai duó tagja, Újonc P. Viszont azt kevesen tudhatják, milyen érzés, ha a fiad egy borzasztó népszerű rapper.

ZÁVADA PÁL & PÉTER

Irájak arról, hogy rokonok vagyunk. Írjam meg, hogy a nagyfiammal, Závada Péterrel idestova 33 éve rokonságban állok.

Csakúgy, mint a kisebbikkel, Jancsival – lassan 12 éve. A bátyját rokonaim és barátaim belső körében Petyusnak hívjuk – hirtelen nem tudom, helyénvalónak tartja-e majd, ha ezennel a legszelebb nyilvánosságra hozom ezt az intimitást, de ha már leírtam, maradjon.

De persze akkor már az is rögtön eszembe jut, hogy Jancsit tavaly nyáron az indiántáborban a nagyobb fiúk Akkezdet Öccsének nevezték, amire ő nagyon büszke volt. Miközben azt is csak találgathatom, Petyus örül-e, hogy nyilvános létezésének erre a szerephez-tapadására is utalok – és közben eszembe jut, hogy ilyen alapon engem miért nem nevez senki Akkezdetnek, pedig én is büszke lennék rá. És akkor ő talán megértéssel fogadja (hiszen mindnyájunknál jobban tudja), hogy az indiántáborban jobban ismerik a Saiiddal közös, hip-hop műfajú munkásságát, mint a kötetben-folyóiratokban-ÉS-ben megjelent költészetét.

Közeli-rokoni egybetartozásunkat, lévén a legtermészetesebb adottság, eddig nem volt

miért bizonygatni – ez annál is evidensebb volt, hogy hajdan egy évtizeden át kétszemélyes kis- (avagy csonka-) családot alkottunk. A költői életművön vonatkozó opuszaiból részben az is kiderül, miért.

Azt a kérdést, hogy „mi leszel, ha nagy leszel?” – tekintve, hogy majdnem az ő kamaszkoráig azt se tudtam eldönteni, hogy én mi legyek –, nem feszegettem. Egy általam nem is sejtett irányból kezdte képezni magát (amelynek létezéséről sem volt fogalmam), másodmagával Akkezdetet nevezte ki (gondolom, szellemi) atyjának, aki következőképp egyáltalán nem én voltam, sőt, ha lehet mondani: sőt. Igyekeztem ezt megbántódás és megszeppenés nélkül, támogatólag tudomásul venni. Ha tényleg volt bennem ebbéli tapintat, számomra is megtérült később: a fiam idővel olyan vizekre is elevezett, amelyek már nekem is ismerősebbek voltak, verseket és szindarabokat kezdett írni. Ami pedig az általa máig is gyakorolt „ritmikus,

városi eleven-hangzó népköltészet” vagy a slam poetry színpadi prezentációját illeti, én abból is kifejezetten sokat tanulok, ha irodalmi esten pódiumra kell lépnem. Sőt, rájövök, hogy a fiamék – teszem azt az irodalom színpadképessé tevése tekintetében – egy vagy két évtizeddel mielőttünk jártak. Miközben lassan az is kiderül, hogy (ki hitte volna) ebben-abbán még az utódaink is. **K**

(Závada Pál)

Frappánsan kéne. Naplószerűen. Lazán, tét nélkül, mégsem megsűzősán. Gondolni róla valamit szeretettel, és nem mindig csak arra, ami az önvád. Hogy keveset gondolok haza, és még ritkábban járok, az öcséimmel kéthavonta, hogyha találkozom. A kisebbikkel mármint, hiszen a nagyobbakat tényleg alig látom, és nagyapámat, Nagyapuskát is csak ünnepek alkalmával. Most ne arról, hogy mi lesz a tótkomlósi házzal, hogy lassan felveri a gaz, és a homlokzatról pereg a

vakolat, hogy Kati évekkel ezelőtt jelezte, hogy a Kozma utcában megsülylyedt a sír, de én már azt sem tudom, hanyadik parcella, olyan régen voltam. Hogy Baby nénit is sűrűbben kéne látogatni, mert a szeretetotthon minden, csak nem ott-hon és nem szeretet. Ő az egyetlen, aki Anyáról mesélhetne, de már nem emlékszik, aki pedig emlékezhetne, az jó ideje hallgat. De legalább Apa végre boldognak tűnik, és ez jó, csak most biztos nehezebb lesz kölcsönkérni az autót. Lemennék vonat-tal is, ha kéne, vinnék sátrat is Ábrahámhegyre, kár, hogy a kertnek azt a részét, ahol fölverhetném, csak álmodtam. **K**

(Závada Péter)

Etgar Keret

„Néha olyan vagyok, mint egy IKEA-bútor, amit nem az útmutató szerint szereltek össze”

SZÖVEG: OROSZ ANNA | KÉP: NÉMETH DÁNIEL, LIBRI KIADÓ

CÍMKE: IZRAEL, MÚLT, HALLGATÁS, NOVELLA

Ha Örkény még élne, valószínűleg Salman Rushdie-hoz hasonlóan ő is Etgar Keretet, a kortárs izraeli irodalom állócsillagát tartaná az egyik kedvenc írójának. Keret több mint húsz éve bűvészkedik a rövid próza műfajával, sajátos hangvételő, hol fájdalmasan vicces, hol viccesen fájdalmas novellái és kisregényei hátborzongatóan pontos képet festenek Izrael abszurd mindennapjairól.

nyebb, Varsóban található házat ugyanis önről nevezte el tervezője. Honnan jött a ház ötlete?

Amikor először megkeresett a ház lengyel tervezője, Jakub Szczygny, biztos voltam benne, hogy csak ugratni akar, annyira valószínűtlen-

nek tűnt az egész. Később eljött hozzám Izraelbe, és láttam rajta, hogy ez nem vicc, komolyan gondolja. Azt mondta, hogy a történeteimhez hasonlóan kompakt és minimalista házat szeretne tervezni. A ház valóban nincs egy méter a legkeskenyebb pontján, és a legszélesebbnél is csak alig több mint másfél, de a rövid idő alapján, amit eltöltöttem benne, elmondhatom, hogy teljesen élhető, tudtam benne írni, aludni. Meglehető módon egyáltalán nem volt klausztrófób érzés, mivel a plafon üvegből van, és való-

igaz, hogy a ház hihetetlenül keskeny, de nagyon hosszú és többszintes. A kedvencem egyébként a második emelet, onnan tűnik a legtágasabbnak a belső tér. Fontos számomra a családi kötődés is, mivel a ház az egykori varsói gettó területén van, ahol az anyám élt. Május végén egyébként az egész családommal ellátogatunk Varsóba [*az interjú április végén, a Könyvfesztiválon készült – a szerk.*]. Különleges utazás lesz, mivel anyám, aki Lengyelországban született, a második világháború óta nem járt itt. Az egész családját itt veszítette el.

Mennyire hatottak az írásaira a szülei által átélt tragédiák, illetve azok a narratívák, amelyek Izraelben a holokauszthoz kapcsolódnak?

Furcsának tűnhet, amit mondani fogok, noha nagyon is gyakori jelenség a második generációs izraeliek körében. A szüleink egyáltalán nem beszéltek a holokausztról, az érzéseik miatt, és azért sem, mert nem akarták a gyereke-

Rendszeresen publikál a New Yorkerben, a Guardianban és a New York Timesban, könyvei közel negyven országban jelentek meg, *Siren* című története érettségi tétel Izraelben. *A Boldog boldogultak* című kisregény szerzőjével beszélgettünk öngyilkosságról, irodalomról és politikáról.

A Keret név ismert az építéset iránt érdeklődők körében, a világ legkeske-

iket ezzel a traumával terhelni. Olyan családban nőttem fel, ahol nem volt szokás a múltról beszélni, majdhogynem olyan értelemben, hogy a múlt nem számít, a lényeg, hogy mi itt, Izraelben új életet kezdtünk. A mai napig nem igazán ismerem a családom történetét, nincs átfogó képem erről az időszakról, leszámítva néhány anekdotát. A kilencéves fiam sokkal kíváncsibb ezzel kapcsolatban, mivel nem abban a légkörben nőtt föl, mint én. Anyámon is azt látom, hogy amióta az apám meghalt, mintha nagyobb szükségét érezné annak, hogy az emlékeiről, élményeiről beszéljen. Izraelben egyébként a holokausztnak egyfajta szimbolikus jelentőséget tulajdonítanak. Az iskolában mindig azt hallottuk a tanárainktól, hogy aki nem élte át, soha nem lesz képes megérteni. Apám viszont ellenezte, hogy életének ezt a részét valamiféle emberfeletti, az emberi élményeken és tapasztalatokon felül álló szimbólumnak tartsák, és azt mondta: képzeljem el, milyen az, ha éhes vagyok, fájom vagy félek, a legrosszabb élményemet szorozzam meg százzal vagy ezerrel, és máris tudni

fogom, milyen érzés volt. Mindig azt mondogatta: „Lehet, hogy ezek voltak életem legrosszabb évei, de ekkor szívtam el életem első cigijét, ekkor csókoltam meg először egy lányt. Jogom van ahhoz, hogy jó emlékeket is őrizzek a háborúról.”

Nagyon sajátos, abszurd hangvétele van az írásainak. Kiket tart fontos előképnek?

Kafka történeteinek hangulata nagyon közel áll hozzám. Sólem Aléchem zseniálisan bánik a párbeszédekkel, Iszaak Babeltól rengeteget tanulhat az ember arról, mitől működik a rövid próza. Kurt Vonnegutot ironizáló humora miatt szeretem nagyon. És persze ott vannak még a novella amerikai mesterei, Raymond Carver és John Cheever. Faulkner és Salinger is nagyon kedvelem, a kortársak közül pedig Jonathan Safran Foert és Gary Shteyngartot.

Az egyik legnagyobb könyvkiadói közhely, hogy az emberek nem olvasnak novellákat. Ehhez képest több mint húsz éve publikál ebben a műfajban,

közel negyven országban jelentek meg a könyvei.

Ez egy globális jelenség, mindenhol azt gondolják a kiadók, hogy a novellákat nehezebb eladni. Noha Magyarországon ebben kivétel, általában azt tapasztalom, hogy a legtöbb kiadóm az idősebb generációt képviseli, sokan közülük kifejezetten büszkék arra, hogy nincs okostelefonjuk, és nem akarnak szakítani a hagyományokkal. Szerintem ez egy önbeteljesítő jóslat. Ha novelláskötetek nem nyernek komoly irodalmi díjakat, ha a kiadók nem olyan elánnal képviselik a szerzőket és műveiket, mint a regényeket és íróikat, ha a kritikusok nem foglalkoznak velük olyan mélységig, mint a regényekkel, akkor ennek ez lesz a következménye. Személy szerint azt gondolom, hogy az internet korában a novella tökéletes prózai forma, mivel a novelláskötetek valóban nem feltétlenül a legjobb formái a novellák olvasásának, az elektronikus formátum viszont lehetőséget ad arra, hogy az ember egy-egy történetet vásároljon meg. Gondolj csak bele, gyakran a terjesztési modell terem meg egy műfajt. Elég csak a vastos pikareszk regényekre gondolnunk, ▶

HIRDETÉS

150 x 230 mm • 416 oldal • 3500 Ft

210 x 300 mm • 48 oldal • 3500 Ft

215 x 170 mm • 112 oldal • 3000 Ft

A MESÉKTŐL A VALÓSÁGIG – MINDIG PONGRÁCCAL

Kisó és Áron. Végre együtt. Végre minden rendben. Aztán (ahogy az már lenni szokott) új ismeretlenek bukkannak fel az egyenletben. Meg régi ismerősök. És Kisó elbizonytalanodik. Mennyi hazugságot, hány félreértést bír el egy kapcsolat? Áron tényleg tökéletes? És mi van, ha túl sok minden történik egyszerre?

Olvasni jobb!

Mint minden cirkuszban, a Circus Mortalisban is válogatott figurák dolgoznak. Mindnek megvan a saját története. Ám mi van, akkor ha ezek a történetek egyszer csak végzetesen keresztezik egymást, az események pedig megállíthatatlan fordulatot vesznek? A show akkor is folytatódik...

Tóbiásnak a 2/B-ből sok barátja van. Például Uku, akinek van egy Röfi nevű malaca, és mindkét ősenek hosszú a haja. Vagy Linda, aki balettozik, és azt is tudja, mi az az autogram. Na meg Gregor, aki ugyan elég veszekedős, de jó haver. A gyerekek sok vicces kalandot élnek át együtt, és még ha nem is minden mindig úgy alakul, ahogy eltervezték, végül minden elrendeződik.

KEDVEZMÉNYES RENDELÉSEK: PONGRAC.HU

amelyek tökéletesen megfeleltek a történelmi kor kívánalmainak. A digitális platformok nagyon jól passzolnak a novellákhoz, és ezt fel kellene ismerniük a kiadóknak, mert a novella jövője az internet.

Hogyan kezdett írni?

A kötelező katonai szolgálatom alatt kezdtem el írni. Nagyon depresszív időszak volt ez az életemben, átéltem egy borzasztó traumát, a legjobb barátom a szemem láttára lett öngyilkos. Minden összejött, és az írásba menekültem a valóság elől. Magamnak írtam, soha nem fordult meg bennem, hogy publikáljam a történeteimet. Később ösztöndíjasként egyetemre jártam, és mindig elkéstem a reggeli óráimról, mivel éjjelente írtam. El akarták venni az ösztöndíjamat, az egyik tanárom viszont meg akart menteni, és azt kérte, adjak neki egy jó okot arra, hogy miért kések el állandóan. Elmondtam neki az igazságot, hogy novellákat írok, amik senkinek sem tetszenek. Elvitt néhányat egy irodalomprofesszor ismerőséhez, aki véleményt ugyan nem nyilvánított – arról szó sem lehet, hogy azt mondják, jól írsz –, de megállapította, hogy szubverzív posztmodern történeteket írok, így megtarthattam az ösztöndíjamat. Néhány hónappal később ez a professzor megkeresett, hogy lennének-e még történeteim, mert javasolta egy kiadónak, hogy jelentesse meg. Így kezdődött az írói karrierem. A legjobb tanács, amit a diákjaimnak adhatok, hogy késsenek el a reggeli óráikról.

A történeteidet olvasva az embernek az az érzése, mintha valami nagyon személyes, furcsa élményből indulnál ki, ami aztán kap egy gellert, és egészen máshová visz, mint amire számítanánk.

A történeteim mindig egy olyan élményemből indulnak ki, amit nem tudok magamnak megfogalmazni. Például látok egy srácot papír kávéspohárral a kezében, a hóna alatt újság, és valahányszor bele akar kortyolni a kávéjába, az újság leesik a földre. Sírni tudnék ettől, de amikor elmesélem a feleségemnek, ő nem érti, mitől olyan szomorú ez az egész, ez csak egy idióta, nem kellene odatennie az újságot. Azért írok, hogy megpróbáljam szavakba önteni irracionális érzéseimet, és egyfajta magyarázatot adjak magamnak és a környezetemnek arról, hogy mit is éreztem abban a pillanatban. Azt hiszem, azért hatnak meg az efféle élmények, mert egy korábbi emléket mozgatnak meg bennem, egyfajta metaforaként szolgálnak mindarra a meg nem nevezett dologra és érzésre, ami bennem kavarg. A feleségem mindig azt mondja rólam, én az a fajta fickó vagyok, amit hidegen hagynak azok az élmények, amelyek miatt mások hisztérikus zokogásban törnének ki, de egy reklámon képes vagyok elbőgni magam. Néha azt érzem, hogy olyan vagyok, mint egy IKEA-bútor, amit nem az útmutató szerint szereltek össze, és totálisan random módon kapcsolódnak egymáshoz a részei.

A Boldog boldogultak szereplői mind öngyilkosok, a kisregényedben egészen új nézőpontból közelít az öngyilkosság és a halál utáni élet témájához. Hogy fogadták a könyvét Izraelben? Mennyire létező és fontos társadalmi probléma ott az öngyilkosság?

Ez volt a harmadik könyvem, tehát már viszonylag ismert voltam a megjelenésekor. Jól fogadták az izraeliek, de persze voltak, akik a tabuként kezelt öngyilkosság és a zsidó vallás megsértését látták benne. Ha ugyanis egy zsidó megöli magát, nem temethetik a temetőbe. A fiatalabb, velem egykorú olvasóim másképp álltak hozzá, hisz egy létező, sokukat érintő problémáról írtam. Izrael alapjában véve eléggé stresszes társadalom, a katonai konfliktusok, a bizonytalan jövő rányomja a bélyegét a minden napokra. Nagyon sok izraeli fiatal öli meg magát a kötelező katonai szolgálata során, ami a férfiak számára három év, a nőknek pedig kettő. Képzelnék el, milyen lehet, ha a társadalom minden tagját egyszer csak kiemelnék a megszokott

hétköznapjaiból, és olyan szituációkba helyeznénk, amelyekkel nem képes megküzdeni. Az efféle okokból elkövetett öngyilkosságokat egyfajta tabunak tartják Izraelben, sok család számára könnyebb megoldás azt mondani a valóság helyett, hogy a fiuk a katonai szolgálat közben halt meg. És természetesen könnyebb a rendszernek is ezt hazudni, hiszen így a szőnyeg alá söpörhetik ezt a problémát. A katonai szolgálatot egyébként érdekes módon pártoktól és pártállástól függetlenül egyformán szükségesnek tartják az izraeliek, egyszerűen szüksége van rá az országunknak, mert enélkül nem hiszem, hogy sokáig túlélnénk. A rendszer alapvetően úgy lett kitalálva, hogy elmossa a társadalmi különbségeket, mivel a gazdag családok gyermekeinek ugyanúgy kötelező, senki sem úszhatja meg. Ám a szolgálat hatalmas lelki terheket ró, felelősségvállalást és döntéseket kényszerít 19 éves fiatalokra, akik 18 éveseknek parancsolnak. Nem vagyok nagy barátja a katonai szolgálatnak, de tény, hogy Izrael számára létkérdés a saját hadsereg. Nem hasonlítható a helyzetünk például Svájcban, ahol érthetetlen számomra, miért kötelező a katonaság.

Gyakori témája az izraeli-palesztin szembenállás. Eddig egyetlen könyve jelent meg arab nyelven Palesztinában, lát esélyt arra, hogy ezt egy újabb kövesse?

Szinte lehetetlennek tűnik számomra, hogy megtörténjen, annak ellenére, hogy nagyon fontosnak tartom a párbeszédet, különösen háború idején. A legutóbbi háborút követően levelezni kezdtem egy izraeli arab író barátommal, Sayed Kashuával, és a levelezésünk egy része a New Yorkerben is olvasható. Izraelben ezért és más írásaimért is sokan tartanak árulóknak, kaptam fenyegetéseket is. Nem hiszem, hogy ez lenne az izraeli társadalom többségének véleménye, de tény, hogy jelenleg nagyon erős a radikális, messianista jobboldali közhangulat, és a jobboldali kormányunk nem igazán akar megküzdeni ezekkel a problémákkal. A szólásszabadság alapvető fontosságú az izraeli társadalomban, mindig is az volt, amióta csak az eszemet tudom. Erre kiváló példa a családom is, a nővérem ultraortodox, 12 gyereke van, 14 unokája, a bátyám viszont anticionista, Palesztinát támogató, baloldali aktivista. Az életünk és a meggyőződésünk talán nem is különbözhetne jobban, de szeretjük egymást, még akkor is, ha nem értünk

egyed. A legutóbbi háború során azonban valami megváltozott Izraelben. A kormány tagjai, mint például a korábbi külügyminiszter Lieberman, elfogadhatatlan, rasszista kijelentéseket tettek. Vagy ott volt a miniszterelnök, aki a választás napján azt mondta, hogy az arabok hordákban jönnek szavazni. Képzeld csak el, milyen lenne, ha Magyarország miniszterelnöke azt mondaná: a zsidók hordákban jönnek szavazni. Sajnos nagyon sok izraeli nem hisz a szólásszabadságban, és úgy véli, korlátozni kellene, mert a demokrácia a többség akarátának kinyilvánításáról és érvényesítéséről kell, hogy szóljon, nem pedig a kisebbség jogainak védelméről. Ők nyilván egy olyan rendszert tartanak ideálisnak, ami sokkal nehezebbé tenné az izraeli arabok életét és mindenki másét, akinek a nézetei különböznek az övékétől. Ez nem egy egyszerű időszak, de a múltban is voltak már sötétebb idők, amiken túlléptünk. Hiszek az izraeliekben, az országunkban és az emberi jóságban.

The Seven Good Years címmel júniusban jelenik meg önéletrajzi kötete Amerikában, amelyben a fia születése és az apja halála közötti időszakról ír. Könnyű volt más műfajban alkotni?

Abban az értelemben igen, hogy nem úgy írtam, mint egy regényt, hanem az évek során felgyülemlett, különböző önéletrajzi írásaimat rendeztem egy kötetbe. Vannak persze olyan részei, amiket frissen írtam, hogy kitöltsem az egyes írások, időszakok közötti hézagokat, de a könyv inkább napló, nem pedig

”

A legjobb tanács, amit a diákjaimnak adhatok, hogy késsenek el a reggeli óráikról

viszsaemlékezéseken alapuló memoár. Az újdonság inkább abban rejlett számomra, hogy nem fikciót írtam. A fikcióban az a jó, hogy minden kódolt, az emberek felismerik az érzéseidet, azonosulnak vele, de nem tudják, mi a valóság. Ha azonban a családjáról ír az ember, sokkal sebezhetőbb. Ezért is

kényelmesebb a feleségemnek, hogy nem héberül, hanem angolul jelenik meg a könyv, mivel nagyon sokat írok a fiunkról, és nem örülne neki, ha az osztálytársai szülei vagy a tanárai olvasnák. Ez sok szempontból olyan, mint a titkaink megosztása. Egyszerűbb egy idegennek elmondani, mint annak, akivel másnap összefuthatunk a liftben.

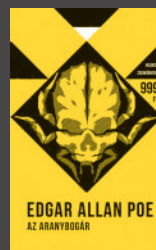
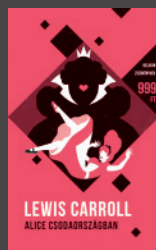
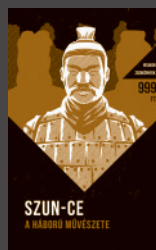
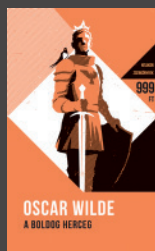
A novellák és kisregények mellett sorozatok, filmek és rövidfilmek forgatókönyveit is jegyzi, emellett a Ben-Gurion Egyetemen is tanít. Min dolgozik most?

Egy hatrészes tévésorozatban dolgozom a feleségemmel a francia Arte-nak. Még nagyon az elején járunk, de szeretném, ha megvalósulna a forgatás. Részben az apám haláláról is szóló, furcsa időutazós történet lenne, amelynek főhőse harmincöt évet utazhatna a múltba, de csak ugyanabba a szobába. Valószínűleg a legszemélyesebb fikciós történetem lenne, amit valaha is írtam. Érdekes egyébként, hogy magamról is nagyon sokat tanulok, amióta ezen a sztorin dolgozunk. A főhős például egy olyan karakter, aki nem köntörfalaz, mindent az emberek arcába vág. Nagyon bírom, mégiscsak én írtam, de felkavaró élmény volt azt látni, hogy nekem pont egy olyan ember szimpatikus, akire az Arte-nál azt mondták: hát ez aztán nem egy pozitív szereplő, és ami nekem teljesen hétköznapi napnak tűnik, azon csak csóválják a fejüket. Mint Zweig *Sakknovellájában*: a fejében még teljesen logikusnak tűnik minden, de ha leírom, azt hiszik, nem vagyok normális. **K**

HIRDETÉS

HELIKON ZSEBKÖNYVEK

VÁGD ZSEBRE!
999 FT

Libri

Keresd a Libri könyvesboltokban és a Bookline webáruházban!

bookline

KIS KÖNYVEKBEN
A NAGYVILÁG

További információ:
zsebkonyvek.hu

„A Wonderlandben mindenki egyedül van, mindenki magányos”

SZÖVEG: VALUSKA LÁSZLÓ | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: TEHETSÉG, ZENE, FESZTIVÁL, ÖNMEGVALÓSÍTÁS

Tizenhárom éves koruk óta ismerik és figyelik egymást. Baranyai Ákos Dj Future néven az elmúlt években az egyik legjobb fesztiválzenekarrá fejlődő Irie Maffia tagjaként járja az országot, látott vicceset, szomorút, megbotránkoztatót is koncertek előtt, alatt és után, ezek egy része a *Wonderland* című regény alapjául is szolgált. Angyalosy Eszter ezzel szemben kulturális antropológiát tanult az egyetemen, később doktorizott is, közben a könyvszakmában helyezkedett el, ma a Libri Kiadó szórakoztató irodalomért felelős szerkesztője. Összeálltak egy lendületes ifjúsági regényre, ami egy fiatal srác zenészpályájának kezdetét mutatja becsajózásokkal, sikerekkel és buktatókkal. A *Wonderland* című könyvben szereplő slágert az Irie Maffia gitárosa, Székér Ádám In Wonderland nevű, erre a projektre összehozott zenekarával írta meg a valóságban, most a Petőfi Rádió játssza, a dalból videoklip is készült.

A *Wonderland* egy mostanában erős hullámmá ül rá: Reisz Gábor *Van valami furcsa és megmagyarázhatatlan* című fesztiváldíjas és közönségsikerré váló debütfilmje az egyetemről kikerülő, így a biztos talajt a lába alól elvesztő huszonévest ábrázolta, Szabó Benedek ugyanennek a generációnak a talajvesztését fogalmazta meg dalokban, míg Angyalosy Eszter és Baranyai Ákos a problémák gyökerét már az érettségi idejére teszi. A rendszer szerint ilyenkor már mindenkinek tudnia kellene, mit akar kezdeni az életével, de sokan még a közelében sincsenek ennek a tudásnak.

Ákos és Eszter régóta barátok, bár nagyon másfelé vitte őket az élet, és csak ritkán futottak össze, például amikor Eszter pultosként dolgozott egy olyan klubban, ahol Ákos fellépett. Eszter az egyetem első félévében az undergro-und elektronikus zenei szubkultúrát kutatta, Ákos segítségével. Közben breakbeat-partikra és a Tilos Rádióba jártak.

EZ NEM AZ IRIE MAFFIA TÖRTÉNETE

A *Wonderland* főhőse, Ádám befejezi az iskolát, nem tudja, mihez kezdjen az életével, csak a zenélés érdekli, semmi más. Jómódú családja egy lakást is felajánl neki, ha leérettségizik. Hirtelen ott találja magát egyedül az álmaival, fel kell nőnie, döntéseket kell hoznia, és rá kell jönnie, hogy a zenélést komolyan kell venni. Baranyai Ákos az interjú közben tudta meg, hogy Eszter a lelelelén azért adta főhősének az ▶

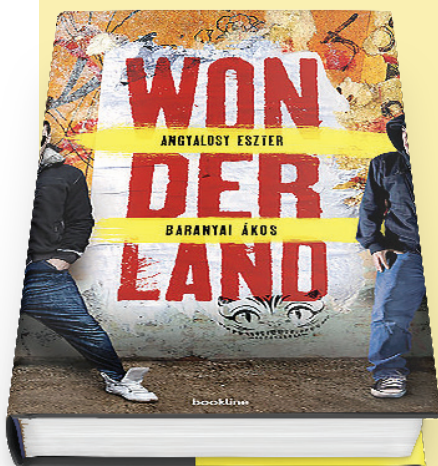

WONDERLAND
Angyalosy Eszter,
Baranyai Ákos

BOOKLINE 308 3490

„Viharos gyorsasággal
közeledett a szombat.”

Ádám nevet, hogy minél közelebb tartsa a főszereplőt a szerzőtárs, Ákos valós, jól ismert karakteréhez. Később azonban Ákos és Ádám karaktere jelentősen szétvált.

De kinek a fejlődési regénye ez? „Hát, mindkettőnké” - vágják rá szinte egyszerre. Eszter azért hozzászól, hogy főleg Ákos történetéről van szó, és bár egyáltalán nem lehet ráolvasni az Irie Maffiáét, minden bizonnyal lehetnek átfedések. Például egy őrült feszítválozós történetben, árulja el mosolyogva Ákos. „Nem arról szól, hogy az Irie-tag megírja, hogy volt ez a 10 év. A zenei környezetet mutatja meg a regény, ahogy általában nem lehet látni. Sokkal érdekesebbek a zenészek annál, mint ahogy ábrázolni szokták őket.”

Ákos az elmúlt tíz évben Dj Future-ként nagyon közelről figyelte, hogyan működik itthon a zenei szcéna, mik történnek a backstage-ben, hogy lesz néhány elhivatott, motivált, önmegvalósító fiatalból slágergyáros, népszerű koncertzenekar. Ákos mindenki számára átélhetővé tette a többzres koncerteket, a háttérmunkát, de még a rajongókkal közös sztorikat is. Ráadásul ez az időszak egybeesett saját felnőtté válásával, így nem csoda, ha *Wonderland* főhőse, a befelé forduló Ádám is alapvetően hozzá hasonló utat jár be. Hogy lesz az otthoni szobazenészből

dalszerző, majd egy zenekar alapítója? Hogy könnyíti, majd nehezíti meg a zenekarosdit a barátság? A *Wonderland* a gyerekkori álmom mögé néz be, megmutatja, milyen döntések, barátságok és árulások húzódnak meg egy-egy látszólag jól működő zenekar sikere mögött.

A KARAKTEREK ÖSSZEVESZNEK

A könyv ötlete a közös sztorizásokból következett: Ákos sokat mesélt a zenekari életről, Eszter érdeklődve hallgatta, majd kijelentette:

„Ezt meg kellene írni”. A képlet egyszerű volt: Ákos hozta az alaptörténeteket, Eszter pedig, ha már hétköznap 9-től 5-ig úgyis más szövegeiből készíti sikerkönyvet, rászánta magát, hogy megírja. Ákos pontosít: „először Eszter középiskolai magyartanárnőként kiadta leckének, hogy írjak össze egy csomó történetet, figurát.”

„Miután ez a két srác megszületett, már maguk írták a történetet. Volt olyan, hogy nem is tudtam, milyen irányba megy a cselekmény, míg egyszer csak azt vettem észre, hogy a karakterek összevesztek” – meséli Eszter, hogyan harcolt meg a szereplőivel. A történetben Ádám a tehetség, Dogi az ambíció. A könyv írása közben Ákos rájött, hogy ő sem akar az „idióta Ádám lenni, inkább a vagányabb Dogi”. Eszternek is megvolt a saját Dogi-története: rájött, nem szabad várnia arra, hogy majd felfedezik a marha nagy tehetségét, hanem ki kell lépnie a reflektorfénybe. Ákosnak már Eszter hívta fel a figyelmét arra, hogy ez a változás nála is milyen szembetűnő volt, hiszen a regényírás közben indította

el az Irie Maffiától független, Busa Pistával közös rapformációját, a Bupinót.

GENERÁCIÓS ÜGY

Doginak és Ádámnak, a két barátnek arra kellene rájönnie, hogy ők ketten egy egészet alkotnak, és a másik nélkül nem sokra viszik. Ádámnak a szülei mindent megadnak, így ebben a kényelmes jólétben nem kell küzdenie, szenvednie semmiért. Ő egy olyan generáció tagja, amely nem csinál semmit, csak vár, pedig Ákos szerint „senkit nem fognak felfedezni otthon ülve. Ha az emberek nem tudnak rólad, akkor nem lesz belőled semmi. Hiába a tehetség, ha senki nem tud róla.” Eszter kultúraelmélete szerint kétféle embertípus létezik: van, aki töri magának az utat, hogy előre haladjon, mások pedig ezen a kitaposott úton tudnak sokkal messzebbre jutni. Eszter szerint most azok érvényesülnek könnyebben, akik hajlandóak kitaposni maguknak az utat.

„A *Wonderland*ben mindenki egyedül van, mindenki magányos. Sokszor azon csúszik el a siker, hogy a szereplők nem

tudnak kommunikálni egymással. Mindenki valamire használja a másikat. Nincs kapcsolódás, nincs együttműködés” – vonja le a tanulságot Eszter. „Nem dolgozunk jól együtt ebben az országban. Mindenkinek van valami a fejében, és csak egy darabon tudunk együtt menni. Nem hangolódunk egymásra” – teszi hozzá Ákos, aki a tizenkét fős Irie Maffia működését csodának tartja. Tizenkét emberből tíz biztosan egoista, számszó utána. „Ennek ellenére bármi történhet, valahogy mindig lesz koncert. Volt olyan, hogy mikor elértük a városhatárt, perccel később már a színpadon álltunk. Az odáig vezető út viszont mindig egy hazárdjáték.” Eszter szerint talán épp ez a titok: olyan sokan vannak az Irie-ban, hogy a sok különleges figura semlegesíti egymást. „Ha most csinálnék zenekart, annyian lennének, hogy beférjünk egy személyautóba. Ezt megtanultam az elmúlt tíz év alatt” – összegzi nevetve a tapasztalatokat Ákos. **K**

 WONDERLAND A FACEBOOKON
FACEBOOK.COM/THEWONDERLANDPROJECT

HIRDETÉS

Élet.
Kult.
Férfi.
Nő.

” A wmn.hu olyan hely, ahol senkinek nem kell megfelelned. Minket sem az hajt, hogy megfeleljünk bárkinek. Hanem az, hogy megmutassuk neked a világot úgy, ahogy mi látjuk, és benne mindent, ami minket érdekel.

Ami minket érdekel, az téged is érdekelni fog.”

D. Tóth Kriszta, alapító-főszerkesztő

WMN
A J Ó É L E T B E I

*Interjú Gyurkó Szilvia
gyermekjogi szakértővel*

SZÖVEG: RUFF ORSOLYA | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: GYEREK, HÁZASSÁG, VÁLÁS, GYEREKJOG

Sosem a gyerektől válík az ember

Évente több tízezer férfi és nő dönt úgy, hogy le akarja zárni a párkapcsolatát, és el szeretne válni. Az egymással folytatott vitákban gyakran azokra hárul a legkevesebb figyelem, akikért a legnagyobb harcot vívják – a gyerekekre.

GYurkó Szilvia gyermekjogi szakértő a munkája során számtalan történettel találkozott már:

mindegyik más volt, mindegyik egyedí, más hangsúlyokkal, más problémákkal, sokszor mégis ugyanazt a megoldási sémát akarták a más-más élettörténettel bíró szülőkre erőltetni. Ám ahogy nincs két egyforma házasság, úgy nincs két egyforma válás sem – ezt a gondolatot erősíti *Rám is gondolatok* című könyve, amelyben praktikus tanácsokkal, leírásokkal, interjúrészekkel próbál segíteni a szülőknek abban, hogy még a válás során se tévesszék szem elől a gyerekeiket.

Könyved, ami gyerekek szemszögéből vizsgálja a válás folyamatát, a Rám is gondolatok címet kapta. Miért kell erre külön felhívni a figyelmet? Naivitás azt hinni, hogy a válófélben lévő szülők a legjobbat akarják a gyerekeknek?

Ez a legfontosabb fókusz az egész könyvnek, tízéves tapasztalatom szerint ugyanis a gyerek az, aki a leghamarabb eltűnik a válások történetében. Olyan sokféle dolog van egymással a szülőknek, és annyira nem látják magukat kívülről ebben a helyzetben, hogy sokszor még a házasság alatt sem osztanak a gyerekek lapot. Gyakran a feje fölött döntenek, a válásnál ez a gyakorlat pedig még inkább erősödik. Ráadásul a gyerek gyakran vagy zálogtárggyá válik, vagy olyan eszközzé, amivel zsarolni lehet a másikat. Vannak szülők, akik tudatlanságból vagy érzéketlenségéből teszik ezt, de a többség egyszerűen csak azért, mert soha senki nem mondta nekik, hogy ez olyan helyzet, amikor tudatosan a gyereken lehet és kell tartani a figyelmet.

Az, hogy a válás során szülőként nincs mindig a fejünkben a gyerek, arra vezethető vissza, hogy nincs előttünk minta, és bármilyen furcsán is hangoznak, nem tudjuk, hogyan kell válni. Vagy

egyszerűen intézményi szinten sem kapunk segítséget ahhoz, hogy ezt felismerjük?

Ha igazán belegondolunk, sokszor magunkra és a másokra se nagyon figyelünk. Nagyon keveset tudunk a házasságról: mindenféle valódi tudás nélkül érkezünk bele, sokszor anélkül, hogy ismernénk magunkat, ismernénk a másikat, vagy tudnánk, mit értünk házasság alatt. Ma Magyarországon nincsen módja és fóruma annak, hogy szégyenérzet nélkül beszélhessünk arról, hogy nem biztos, hogy jól választottunk, és egyáltalán nem biztos, hogy a társunkkal ugyanazt értjük házasság vagy épp hűség alatt. A válás valódi krízis és valódi trauma, amelyben sokszor nagyon nehéz nyitottnak lenni valaki más szükségletei iránt. Ha nekem omlik össze az életem, ha az én képességeimet kérdőjelezi meg partnerként, ha engem csaltak meg, vagy ha adott esetben én döntöttem úgy, hogy kihátrálok a kapcsolatból, akkor egy ennyire bonyolult egyenletben sokszor piszok nehéz meglátni a gyereket.

Ahogy te is elmondtad, egy válás során rengeteg harag, frusztráció és sértettség jön elő, miközben a szülőknek egy sor racionális, józan, a gyerek érdekeit szem előtt tartó döntést kell meghozniuk. Hogyan lehet ezt a két totálisan ellentétes halmazt összeegyeztetni, és megtalálni a közös nevezőt?

A válást folyamatnak kell tekinteni, ugyanakkor nem szimplán jogi folyamat,

Egy csomó félelem irracionális az egyik oldalról, miközben tökéletesen érthető a másiktól

mert nem ott kezdődik és nem ott zárul le, hogy valaki bemegy a bíróságra, és kap egy határozatot. A válás nagyon komoly munkával jár: el kell gyászolni, el kell engedni a másikat, meg kell bocsátani magadnak és a másoknak, rendezni kell a gyerek helyét. A gyerek számára az idő nagyon drága, és vannak dolgok, amiket érdemes szem előtt tartani, hogy az ő helyzete jó legyen. A könyv ezek mentén próbálja megerősíteni a szülőket abban, hogy kezelhető a helyzetük, hogy ebbe nem fog beleroppanni a gyerek, hogy a válásnak vannak olyan üzenetei is, amelyek kifejezetten pozitívak: például hogy hogyan lehet konfliktust kezelni, hogyan lehet együttműködni valakivel. Én abban hiszek, hogy miközben az ember ezeket a praktikus dolgokat végigcsinálja, lépésről lépésre közelebb kerül saját magához és a gyerekekhez is. A könyv alapüzenete az, hogy szülőként nem a gyerektől válik el valaki, hanem a másiktól, és fontos tudatosítani, hogy ő akkor is a szülője marad a gyerekeknek, amikor ez a házasság már nem létező dolog lesz. A gyerekeknek pedig szüksége lesz rá is, hiszen egy nem tökéletesen funkcionáló szülő is többet tud adni annál, mintha teljesen eltűnne a gyereke életéből.

Magyarországon hogyan vágnak neki a válásnak az emberek?

Ahogy a házasságról sem tudunk semmit, a válásról is nagyon komoly sztereotípiáink vannak. Persze nagyon sokaknak van saját élményük, akár gyerekkorukból, de sokan gondolják azt is, hogy a válás abból áll, hogy hogy elmegyünk az ügyvédhez, és ő majd lerendezi a dolgot. Ez a könyv abban próbál segíteni, hogy a szülők tegyék fel a maguk kérdéseit, és találják meg a saját válaszaikat. Hiszen nem feltétlenül az a jó megoldás az ő esetükben, amit a szomszéd vagy a családtagjuk alkalmaz. Sokszor tűnik úgy, mintha még mindig valamiféle taburól lenne szó, pedig évi 36 ezer házasságra 22 ezer válás jut, a házasságok jelentős részében ráadásul van legalább egy gyerek. Nagyon sokakat érint ez az egész, mégsem beszélünk róla őszintén. Van egy csomó kimondatlan dolog, ami csak fokozza a büntudat kockázatát. Ez pedig a gyerek szempontjából rém veszélyes: ő csak azt érzi, hogy a szülőnek büntudata van, de hogy miért, azt nem feltétlenül tudja beazonosítani, és nagyon könnyen úgy gondolhatja, hogy miatta érzi rosszul magát.

Abból, amit elmondasz, az derül ki, hogy a házasságunk minősége, milyensége is nagyban meghatározza a válásunkat.

Ez így van. Ahhoz, hogy az embernek jó válása legyen, szükség van egy ▶

valamilyen szinten jól működő házasságra, amelyben van kommunikáció, együttműködés, megvan a bizalomnak legalább az a csírája, hogy merj a másíknak hátat fordítani. Egy csomó félelem irracionális az egyik oldalról, miközben tökéletesen érthető a másíkról. A könyv azt mutatja meg, hogy ha nagyon rossz is a helyzet, és nem mersz hátat fordítani a másíknak, akkor is van rá esély, hogy kicsi lépésenként fel tudjatok építeni valamit. Nyilván senki helyett nem lehet végigcsinálni a válást, de terelgetni lehet afelé, hogy olyan dolgokra is gondoljon, amelyek magától nem biztos, hogy eszébe jutottak volna. A legrosszabb, ami történhet, hogy nem csináltok semmit, és minden marad úgy, ahogy volt. Ám ha energiát fektettek bele, és végiggondoljátok, akkor lehet, hogy úgy is válás lesz a vége, de teljesen másként érkeztek el erre a pontra, és nem lesz bennetek az a gyűlölet, harag, megbocsáthatatlan, ádáz megfenekedettségek a másíkkal szemben.

Jogászi szempontból van olyan, amikor a gyereket kell megvédeni a szülővel szemben? És most nem feltétlenül a bántalmazásos ügyekre gondolok.

Hogy a bánatba ne! Nagyon komoly krízis a válásoknál, amikor a szülő képtelen észrevenni a gyereket, és képtelen észrevenni, hogy ő maga hogyan működik. Amikor azt képzelem, hogy ő van a szakadék egyik oldalán, a másik szülő pedig a másíkon: nem bízik meg benne, be sem engedi a lakásba, csak írásban kommunikál vele, nem mer neki hátat fordítani, és csak akkor érzi biztonságban a gyereket, ha a szakadéknak azon az oldalán van, ahol ő is tartózkodik. Emellett pedig mindent megtesz azért, hogy a másik ne jusson át az ő oldalára. A szülő nem látja saját magát, ami amúgy is iszonyatosan nehéz: a válásban eleve rengeteg a külső szereplő, hiszen ott a nagymama, a szomszéd, a barátnő, aki tanácsokat osztogat, de senki nincs abban a cipőben, amit valójában te hordasz. A válások során a legméregzőbb a sablonos gondolkodás, ami felé az ügyvédek és sokszor a nagyszülők is tolják a szülőt, arra buzdítva őt, hogy semmit se adjon a másíknak. Ez főleg a konfliktusos válásra igaz, közben azonban nem szabad elfelejteni, hogy a válások jelentős része nem konfliktusos. Nekik abban tud segíteni ez a könyv, hogy ne sablonokban gondolkodjanak.

Mi az, ami a gyerek szempontjából abszolút tilos a válás alatt?

Rosszat mondani a másik szülőre, szidni őt a gyerek előtt. Állásfoglalásra használni a gyereket, azt kérni tőle, hogy álljon mellém. Elidegeníteni a gyereket a másik

szülőtől, faggatni őt, miután visszatért tőle, minősíteni, ami ott zajlott. Kikutatni a telefonját, a gyereken keresztül üzengetni a másíknak. Hosszú távon pedig kialakulhat egy olyan helyzet is, amikor a gyerek átveszi valamelyik családtag helyét, és érzelmi támasszá válik. De igazából ide tartozik minden, ami a gyerekkortól idegen. A gyerekség ugyanis nem arról szól, hogy a szülei érzelmi támogatói legyenek, és nem is arról, hogy ilyen nehéz döntéseket hozzanak meg.

Melyek a legkritikusabb kérdések, amikkel a szülőknél válás esetén mindenképpen dűlőre kell jutniuk?

Az első, hogy egyáltalán el kell-e válni. Ez sokkal-sokkal nehezebb, mint amennyire első pillantásra tűnik. Ahogy beszélünk már róla, ez érzelmi kérdés, és érzelmi ügyekben nem lehet hideg fejjel dönteni. Hiszen lehet, hogy mind a ketten azt mondják, váljunk el, mégis létezik köztük között az a kapocs, ami még egyben tudja tartani a kapcsolatot, ha ehhez segítséget kapnak. Ezért fontos, hogy ha konfliktus vagy krízis van, akkor valóban kapjanak segítséget. Ha mégis a válás mellett döntenek, akkor persze el kell dönteni, hogy kivel maradjon a gyerek. Itthon általában az anyával marad: ennek oka, hogy az esetek nagy részében a nő marad otthon a gyerekekkel, ő az elsődleges gondviselő, ő az, aki a biztonságot jelenti a gyerek számára. Klasszikus probléma, amikor a párok azt mondják: maradjon továbbra is, ami eddig volt, és nem mérlegelik, hogy közben esetleg a gyerekek és nekik is mások lettek a szükségleteik, hiszen előfordulhat, hogy a nőnek vissza kell mennie dolgozni, a férfi pedig szívesen maradna otthon. A könyv pont arra bátorítja a szülőket, hogy gondolják ezt végig. Vannak dolgok, amiket nem szabad csinálni: például nem lehet azt mondani, hogy akkor becserelem a pénzt a kapcsolattartásra, vagy azért vállalom felelősséget a gyerekekkel, mert akkor nem kell tartásdíjat fizetnem. Az lenne jó, ha ezek a dolgok nem rutinszerűen történnének, hanem a felek végiggondolnák őket.

A könyvben külön fejezetet szenteltél az apáknak, miért tartottad ezt fontosnak?

Iszonyatosan kevés könyv van a válásról, a gyerekes válásról még kevesebb, és ennél is kevesebb arról, ahogyan a férfiak megélik a válást. A nők nagyon sokszor érzik és mondják, hogy a férfíknak nincsenek érzéseik, hogy észre sem vette, mikor ment tönkre a házasság, hogy nem foglalkozott a gyerekekkel. Eközben én azt láttam, hogy a férfí megéli mindezt, csak senki sem mondta neki, hogy ki is lehet mutatni.

Azt gondoltam, hogy segítség lehet nekik, ha meg vannak szólítva, ha tudják, hogy ők is fontosak, és tisztában vannak azzal, hogy rájuk is szüksége van a gyerekeknek. Jó, ha ismerik a kockázatokat is. Azt például minden kutatás megerősíti, hogy a válás után a férfíak elkezdene szomatizálni, és a betegségeken keresztül jelzik, hogy nincsenek jól.

Minek számod ezt a könyvet: útmutatónak, kézikönyvnek, self-help kiadványnak?

Ha minden jól alakul, akkor lesz egy fűl a hátsó borító alatt, amiben benne lesznek a legfontosabb gondolatok. Ezt oda lehet adni a nagymamának, az ügyvédnek, mindazoknak, akiket érinthet a válás, akik valamilyen szinten résztvevők, és ezért fontos, hogy értsék, miért döntenek úgy a szülők, ahogy. Azt képzeltem, hogy különböző életrészekben le lehet majd venni ezt a könyvet a polcról: mást fog mondani annak, aki már benne van a válásban, mást annak, aki már túl van rajta, és megint mást annak, aki csak most fontolgatja. Önmagában az a tény, hogy valaki a gyerek szempontjaira is kíváncsi, hatalmas dolog, és ha szembenéz azzal, hogyan élheti meg a gyerek a válást, már picit segítheti az egész családot. **B**

WMN és szex – az első találkozásunk az irodalmi erotikával

Sz ószátyár nagytetvérek, szülőktől lenyúlt testmeleg regények, az elmaradhatatlan erotikus ponyva, no meg versek, versek, versek. Nagyon úgy tűnik, hogy a **WMN.HU** (azaz „woman pont hu”) életmód- és kultmagazin alkotóinak szülei akár meg is spórolhatták volna a szexuális felvilágosítást annak idején. Ki gondolta volna, hogy az ember évtizedekkel később is képes felidézni költői képeket és szép (vagy kevésbé szép) prózai leírásokat, na meg a hatásukra megszülető első gondolatokat a szexről. Pedig...

Both Gabi, író, a WMN olvasószerkesztője

Lázadó kiskamaszként József Attilával keltem és feküdtem. (Hm.) A szomszéd néni megkért, hogy menjek el vele a nagybani zöldségszakra, és amíg ő alszik, vigyázzak a paprikára. Nagy lehetőség volt Jászfényszaruról Budapestre autózni. Magammal vittem a J.A. összeszt. Összeszaladt a piac. Egy olvasó lánygyerek az éjszakában! Ott csodálkoztam rá először teljes valójában az *Óda* mellékdlára, és az utolsó sornál („Ahol én fekszem, az az ágyad.”) összeugrott a gyomrom. Vagy egy kicsit lejjebb. Belém hasított a kép, rájöttem, hogy a szerelem nemcsak vágyakozással, hanem beteljesüléssel is járhat. Íme, ez a költészet hatalma!

Dr. Gyurkó Szilvia, gyerekjogász, a WMN szerzője

Ha az embernek hat évvel idősebb bátyja van, akkor az első találkozás a szexszel nem azon múlik, hogy elég magasra rakták-e a szülők az anatómiaalbumot a könyvespolcon. Volt néhány fontos könyv, határozottan emlékszem például az *Emmanuelle* nem túl szépirodalmi, de lényegre törő első kötetére – amit egyébként szintén a testvéremtől nyúltam le. Aztán a Radnóti összesre, amivel gyakorlatilag évekig egy ágyban

aludtam, annyira beleszerettem. Nem utolsó sorban remekül lehetett pasizni azzal, hogy „Sok szerelmes éjszakán égettek tested dombjai az arcom bőrét...” Aztán ez valahogy így is maradt. A versek erotikája nekem ma is erősebb (meg persze finomabb), mint a regényeké.

Kormos Anett, humorista, a WMN szerzője

Nagyon nehéz az irodalomhoz kötvé felidézni az első találkozásomat a szexszel, mert bátyám van... Vagyis mire megtanultam olvasni, már rég képben voltam. Emiatt Boccaccio *Dekameronja* már nem különösebben tudott újat mondani. Az első mű, ami überelni tudta a szexlapok nyújtotta erotikus élményt Apollinaire *Tizenegyezer vesszője* volt. Gimnazistaként került a kezembe, hogy hogyan, arra már nem is emlékszem. Csak arra, hogy ez volt életem leggyorsabban elolvasott kötetete. Hogy erotikus volt-e? Nem ez a jó szó. Romlottnak találtam... egyszerre érdekesnek és botrányosnak. Minden oldal után azt hittem, a szerző nem mer ennél tovább menni. De mert.

Szentesi Éva, blogger, a WMN szerző-szerkesztője

Kislánykoromban már egészen korán rendelgettük a könyveket a Magyar Könyvklubtól. Nem emlékszem pontosan, milyen időnként jött a katalógus, de alig vártam, hogy megérkezzen, és kiválaszt-hassam az új szerzeményemet. A gyerekkönyvek iránti érdeklődésemet hamar felváltották a felnőttregények, és körülbelül tizenkét éves lehettem, amikor úgy döntöttem, készen állok életem első

Danielle Steel-könyvére. Aztán a többire. Na, hát volt ott minden: *Veszélyes szerelem*, *Megváltó szerelem*, *Újra jön a szerelem*, *Erősebb a szerelemnél*. Jöttek sorban a szirupos történetek, bennük a rózsaszínre festett szexualitással. Szerencsére rájöttem, hogy Steel becsap engem. Az nem lehet, hogy minden sztori ugyanazzal a szerelmi maszlaggal van tele! Ja, de lehet... Ebből lett gazdag. Köszönet érte, mert azóta nem olvasok ponyvát.

D. Tóth Kriszta, író, újságíró, a WMN alapító-főszerkesztője

Nekem nincs bátyám, se nővérem. Volt viszont egy apai ágról erősen vallásos, prűdnek mondható családom, ahol nemhogy az egymás előtti meztelenség nem volt divat, de a testmeleg irodalmat sem nagyon tűrte meg a könyvespolc. Lelkében nagyvilági, de kisvárosi létre kárhóztatott anyám azért lázadt. Ott voltak például a minden első generációs, vidéki értelmiségi családban fellelhető *Szép Verse*k kötetek, amelyekben ha keresett az ember, akkor talált is. Például egy-egy Oravecz Imre-verset, benne nevén nevezett nemi szervekkel. És egy idő után a „lényegnél” magától nyílt ki a szintén anyámtól elcsent alapmű, D. H. Lawrence *Lady Chatterley szeretője* című, büntetett előéletű regénye is. Hát igen, én is azok közé a nyolcvanas évekbeli kamaszok közé tartoztam, akiket a takaró alatt egy képzeletbeli, tájszólással beszélő vadőr világosított föl arról, hogy milyen női segget szeret a férfiember. Hát a „minden ízében asszonyosat”, ami „elbírná tán az egész világot, el ám!”. (X)

Nádasy Ádám

„Mindenkinek azt hiszi, hogy csak ő olyan”

SZÖVEG: ROSTÁS ENI | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: TITOK, MÁSSÁG, MAINSTREAM, NORMALITÁS

Amikor Grecsó Krisztián felkérte, hogy írjon tárcákat az *Élet és Irodalom*ba, ő csak annyit kérdezett: mi lenne, ha a tárcák a melegségről szólnának.

A 2014-ben publikált írásokat most kötetbe rendezte, és melléjük válogatta régebbi, témába vágó cikkeit a 2008-ban megszűnt *Mások* magazinból.

A *vastagbőrű mimózában* helyet kapott egy interjú, néhány filmkritika, a 2009-es Melegfesztiválon elhangzott megnyitóbeszéd és számos személyes hangvételi írás melegségről, melegekről.

Amelegség viccként, bajként és stigmaként jelenik meg a szövegekben, Shakespeare szerelembe esik, Jarman elgondolkodtat, Ginsberg pedig tréfás megjegyzéssel illeti az egyetemista fiúkat, akik alatt épp az ő előadása közben szakadt össze a dohányzóasztal az ELTE Bölcsészkarának Kari Tanácstermében. Köztük volt Nádasdy Ádám is, nyelvész, költő, műfordító, egyetemi professzor, öndefiníciója szerint konzervatív meleg férfi. Titokról, méltóságról, túlérzékenységről beszélgettünk vele.

Hogyan számolt le magában az állandó titkolózással, amire a coming outja előtt szüksége volt?

Hálistennek nekem nem kellett azt hazudnom, hogy barátnóm van, vagy azt mondanom, hogy Iván helyett Olgával voltam. Olyan értelemben viszont hazudtam, hogy sokszor egyes számban fogalmaztam. Míg más azt mondta volna, hogy láttunk egy filmet, akár odateszi mellé, hogy kivel látta, akár nem, én azt mondtam, láttam egy filmet. Ebből egy idő után nagyon elegendő lett, mert azt a látszatot keltette, mintha egyedül élnék, sőt magányosan, pedig ez mindig távol állt tőlem: inkább kutyatípus voltam, aki oda akart szegődni valakihez. Azt láttam, hogy szomorúnak gondolnak, pláne miután kiderült, hogy sokan tudják, mi a helyzet velem. Akkor hagytam abba az egyes számban fogalmazást, mert az már sok volt, hogy azt gondolják, meleg vagyok, és ráadásul még magányos is. Pedig közben éltem, mint a többi ember, volt partnerem. Szerencsére olyan közegbe dobott a sors, ahol ennél többet nem kellett hazudnom.

A partnere hogyan élte meg, hogy a külvilág előtt titokban kellett tartaniuk a szerelmüket?

Ő pszichológus volt, és nagyon csinján kellett bánnia ezzel, már-már úgy, mintha lelkész volna. Egy pszichológusnak ugyanis teljesen semlegesnek kell lenni, tehát az ő titkolózásának egészen más okai voltak. Nagyon büszke volt arra, hogy ő volt az első meleg, akit a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület a tagjai közé választott. Előfordult, hogy a villamosban álltunk, a vállára tettem a kezem, ahogy más ember is a haverja vállára tenné, és egyszer csak félhangosan azt mondta: páciens. Nekem akkor messzebbre kellett állnom. Úgy gondolta, hogy az a jó pszichológus, aki semmilyen: ne derüljön ki róla semmi, se az, hogy bánata van, se

az, hogy öröme. A hozzáállása azonban nem akadályozta semmiben. Mi is ott voltunk, amikor megalakult a Budapesti Fesztiválzenekar. Karácsonyi koncert, teltház a Zeneakadémián, az orgonaulésre kaptunk jegyet. Sosem fogom elfelejteni, ahogy mellettem ült Iván, velünk szemben pedig az egész város. Mindenki számára nyilvánvaló volt a helyzet, mindenki látta, és mindenki bólintott, hogy ja, ezek a buzik együtt vannak.

Ön mikor jött rá, hogy vastag bőrt kell növesztenie?

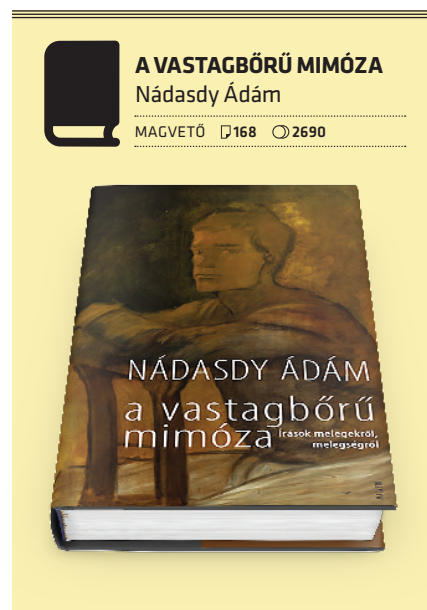
A gimnáziumban, mert ugye ott már buziznak a srácok.

A mimózaság elválaszthatatlan a melegségtől?

Lehet, hogy a túlérzékenység együtt jár ezzel a fajta lelki alkattal, ahogyan a vörös haj a szeplősséggel. Talán csomagban kapja az ember, öröklí vagy nagyon hamar kialakul benne a sérelmek, megaláztatások hatására. Még annak is megalázó a hazugság, aki olyan szerencsésen élt, mint én. Az ember érzékeny, ezért ha a saját közegébe kerül, azt várja, hogy ott aztán bársonyos és nagyon egyszerű legyen minden. Holott nem az, mert a saját közegé is emberekből áll, akik ugyanolyan bizonytalanok, és kaparnak, mint a macska. Ezért lehet sokkal többet hallani a melegek szájából, hogy az a gazember mit csinált velem, hogy átvert. Szerelmi és emberközi kapcsolatokban sokkal kényesebbek, sokkal türelmetlenebbek, ezért kisebb számban találnak partnert, mint a heteroszexuálisok, akik úgy vannak vele, hogy mivel angyal úgyszincs, hát jó lesz ez a nem annyira tökéletes is.

A könyvében és a Meleg férfiak, hideg diktatúrák című dokumentumfilmben is említi, hogy ellentétben bármely más csoporttal, ha megtudjuk, hogy valaki meleg, rögtön a szexre asszociálunk. Ön felnőtt fejjel coming outolt, ráadásul már ismert emberként: miközben ott volt ez a nagyon tipikus asszociáció, az értelmiségi lét valamiféle érinthetlenséget kódolt. Érzett zavarodottságot azokban a reakciókban, amiket a coming outja után kapott?

Mondok egy példát. Nemrég a Műfordítók Egyesületének szakmai hétvégéjén voltam, és az egyik szemináriumon egy amerikai verset tárgyaltunk. Érdekes, rövid kis vers volt, és eléggé erotikusan szólt a szerelemről. Egy nő szólalt meg benne, és szókimondóan méltatta, mit szeret a pasijában. Valahogy szóba került, hogy vajon tudjuk-e, hogy nő a szerző, és

egyáltalán a fordítónak ezt tudomásul kell-e vennie, hiszen ilyesmit férfiak is írhatnak. Erre egy fiatal, nyilvánvalóan művelt, diplomás műfordítónő közbeszólt, hogy hát ez a vers annyira egyértelműen érzelmi, hogy biztosan nő írta, mert a homoszexualitás azért egy testi dolog.

Nyilatkozta, hogy egyik célja a coming outjával az volt, hogy pozitív példaként járjon elől, és megmutassa, hogy egy meleg ember nem csak tetőtől-talpig flitter. Gondol magára a melegek szószólójaként, esetleg megmondóemberként?

(nevet) Úgy éreztem, hogy ha már a Jóisten egyfelől így megnehezítette a sorsomat, másfelől azonban minden egyéb szempontból megkönnyítette, akkor el kell mondanom, hogy így is lehet élni. Épp úgy, mint egy hajótörött, aki megmenekült, és szeretne beszámolni arról, hogy mibe kapaszkodott, hogy túlélje.

Nem árul zsákmacskát, már a kötet borítóján is szerepel, hogy mit tart a kezében az olvasó. Írásokat melegekről, melegségről. Előszörban kinek szánta ezt a könyvet?

Nem szántam én senkinek, de úgy éreztem, hogy amit tudok, azt kötelességem elmondani. Egyfajta néptanítói jellege is van, de az anekdoták egy része önmagában is érdekes, függetlenül attól hogy kivel, milyen nemű emberrel esett meg. Lehet, hogy tíz év múlva egy fiatal meglátja majd a könyvtárban vagy az antikváriumban, és a szövegeim segítenek neki, hogy elhiggye, nincs egyedül. Nagyon nehéz így felnőni, mert mindenki azt hiszi, hogy csak ő olyan. ▶

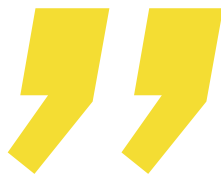
Nyíltan meleg írókat ismerünk, de van ma Magyarországon melegirodalom?

Nem nagyon, de a magyar ugye eleve egy kisebb irodalom, és a meleg közösség is kisebb. Többen publikáltak ilyen tárgyú könyveket, de ezek elszigetelt példák, nem is igazán jók. Mindig komoly kérdés az irodalomban, hogy bizonyos műveket hová soroljunk. A jó könyvkereskedő egy melegkről szóló vagy egy meleg író által írt könyvet persze a gay&lesbian szekcióba és a kortárs irodalom szekcióba is betenne, de ugyanez a helyzet a zsidó irodalommal is. Szerintem van egy szint, ami alatt jó lesz a gay&lesbian vagy a zsidó szekcióban, mert igazából attól érdekes, de van egy szint, ahol már nem attól érdekes.

A Derek Jarmanról szóló szövegben arról írt, a filmrendező azt mutatta be, hogyan viselhető méltósággal egy másik férfi iránti vonzalom. Mit ért méltósággal viselni alatt?

Sokak szemében ez a vonzalom akár komikus is lehet. A kollégáim még most is kiröhögnek néha, ha hallják, hogy arról beszélek, hogy egy hallgató hogyan teljesít, és megjegyzem, hogy milyen helyes fiú. Látom, hogy ilyenkor összenéznek a hátam mögött. Néha persze ugratnak is ezzel, és ez nagyon jól esik. A múltkor például közösen javítottunk dolgozatokat, és dolgozatjavítás közben néha felmerül, hogy X vagy Y milyen jót írt, kihez jár, ki ismeri. Előfordult az is, hogy a hallgatókat a külsejük alapján azonosítottuk. Amikor valaki megjegyezte, hogy XY milyen jó dolgozatot adott le, az egyik kollégám elkezdte mondani, hogy jaj, az a magas, jó kiállítású gyerek, mire egy másik rákontrázott, hogy biztos úszik vagy pólózik. Én persze semmit sem vettem észre, felnéztem, és megkérdeztem, hogy melyik az, mire lett nagy általános röhögés, mert kiderült, hogy egy nem túl szép alakról van szó. Ebben a helyzetben ezt lehetett méltósággal viselni, mert a kis tréfájuk mögött semmilyen rossz szándék nem volt, sőt azt is mondhatom, hogy a szeretet és az elfogadás jele volt. Ez olyan, mintha a kerekesszékestől azt kérdezem, na, táncolsz te is, mire ő azt mondja, hogy menjek a fenébe.

Másrészt meg hallja az ember, hogy milyen csúnyán beszélnek erről a dologról, látja a meghökkenést, a csodálkozó pillantásokat, ha elmegy valahová a férfitársával. Nemrég egy fiatal spanyol lány volt a portás egy

Lehet, hogy tíz év múlva egy fiatal meglátja majd a könyvtárban vagy az antikváriumban, és a szövegeim segítenek neki, hogy elhiggye, nincs egyedül.

londoni szállodában. Riadtan hadarta, hogy a szobánk franciaágyas, de a két úrnak nyilván olyat kéne adnia, ahol két külön ágy van. Mi meg mondtuk, hogy nem, az nekünk nagyon jó lesz, együtt szoktunk aludni. A recepcióslány elhűlt, de nem szólt semmit, csak nézett. Amikor a méltósággal viselésről beszélek, az ilyen kicsi dolgokra is gondolok. Hogy ilyenkor az ember milyen arcot vágjon. Csak úgy mereven nézzen bele a világba, vagy elröhögje magát, hogy milyen hülye a másik, amiért nem jött rá?

Az ilyen helyzetekre van egy kész arckifejezése?

Igen, van. Rezzenéstelen.

A Teljes napfogyatkozás című filmről írt kritikájában azt írja: „Lehet, hogy győztünk, fiúk.” A kritika 1996-ban született, hogyan látja ma ezt a győzelmet?

Ez egy emancipációs folyamat, olyan, mint a nőemancipáció, és a győzelem mindig azt jelenti, hogy az ember már kitaposott magának egy területet a mocsárból, ahol meg tud állni. Nem is csak a formális házasságról beszélek, hanem arról, hogy nem kell szégyellni a

dolgot, hogy a bírónak esetleg azt lehet mondani, hogy kérem, ez az én házastársam. Magyarország persze le van maradva, de nézzen a térképre, ez mindig így van, nem? Néha abba a hitbe ringatjuk magunkat, hogy Bécshez közelebb vagyunk, mind Belgráddhoz. Pedig dehogyan vagyunk.

Gondolkodott azon, hogy a tárcák után még több prózát írjon?

Gondolkodtam, de nem nagyon sikerül. Ez a műfaj pont jó, ez a személyesebb hangú elbeszélés.

Esetleg az önéletrajzírás is felmerült?

Jaj, dehogyan! Nem volt az én életem olyan érdekes. Nem szeretek emlékezni, ha elmúlt, hát elmúlt.

Zavarja, hogy A vastagbőrű mimóza után mindenki önre lesz kíváncsi, és nem a lírájára, vagy Shakespeare és Dante szövegeire?

Enyhén, de hát én kerestem a bajt.

Azt írja: „Én mindig mainstream, jókiszfiú akartam lenni.” De a jókiszfiúság nem egyenlő a konformitással.

Persze, de én sosem voltam lázadó típus, nem voltam Halász Péter, Hajnóczy. Soha semmit nem csináltam, gyáva voltam, és igyekeztem behúzni a fületem. Szerettem volna polgári lenni, erre tessék.

A polgári kategóriába nem fér bele a melegség?

Szerintem belefér, hát látja, itt ülök professzorként az egyetemem. Mindig nagyon igyekeztem normális lenni, szerettem volna családot, fiatalon meg is nősültem. Két lányom is született, de nem bírtam, muszáj volt kilépnem abból az életből. Szép és érdekes nő volt a feleségem.

Ő tudta?

Megtudta. Én mondtam el neki egy ponton. Amikor összeházasodtunk, nem mertem neki elmondani, ez is hiba volt, tulajdonképpen becsaptam őt. Azzal bosszantom egyébként a legjobban a konzervatívokat, hogy ezt az egész dolgot mint egy jólfésült, polgári ügyet adom elő. Amíg bohém művész, vagy extrém nőimitátor csinálja, addig legyintenek, de amikor valaki úgy tesz, hogy ez teljesen normális, azzal nem tudnak mit kezdeni. Ezért irritál olyan sokakat a melegházasság gondolata is, mert a házassággal a melegség teljesen bevonódna a normalitásba. **K**

**NEM
ÍTÉLKEZEM
AZ EMBEREK
FELETT.**

csak miután láttam
a könyvespolcukat.

www.bookline.hu

bookline

Zsolt Béla és nevelt lánya, a „magyar Anne Frank” története

Az élet ingajárat két marhavagon között

SZÖVEG: ILLÉS ZSÓFIA

CÍMKE: HOLOKAUSZT, ANNE FRANK, NAPLÓ

Két elvált ember egymásra talál, és egyetértésben neveli tovább az asszony első házasságából származó gyönyörű kislányát: Zsolt Béla és felesége, Ágnes sorsa akár így is alakulhatott volna, ha nem szól közbe a második világháború. Egy világégés irracionális poklában azonban nem sok esély marad a happy endre: az ember élete fölött pillanatnyi döntések és olyan lényegtelennek tűnő tárgyak veszik át az uralmat, mint például kilenc koffer.

A neves újságíró, Zsolt Béla 1896-ban született Komáromban Steiner Béla néven, Steiner Ignác ügyvéd és Hirschler Ilona gyermekeként. Kamaszkorában még megtapasztalhatta a „boldog békeidők” hangulatát: a legnagyobb esemény, ami 1914 előtt történt vele, egy hálósobafüggöny kigyulladás volt. Ő maga is a szüleiéhez hasonló nyugodt és eseménytelen életre készült, latin-magyar szakos tanárnak tanult a bölcsészkaron. Az első világháború azonban keresztülhúzta a számításokat: katonaként az orosz frontra került, ahol többször is megsérült. Végül 1916-ban hazakerült, és a nagyváradi kórházban lábadozva jelentette meg első, Ady Endre stílusában írt verseit. Később mégsem költőként, hanem újságíróként vált ismertté: először a Nagyváradi Naplóhoz, majd a budapesti Világhoz, végül pedig a legendás Újság című folyóirathoz került. Közben, mintegy mellékesen a Toll nevű irodalmi lap főszerkesztője lett: ő jelentette meg többek között Kosztolányi Adyt ostorozó, illetve József Attila Babits-ellenes legendás vitacikkeit – más lap

valószínűleg nem vállalta volna a heves ellenérzéseket kiváltó írások közzését. Zsolt Béla azonban radikális volt, saját írásait is markáns vélemény és vehemens hangvétel jellemezte.

Általában politikai témákról írt: baloldali nézeteket vallott, és a liberális demokrácia híve volt. A politika nem egyszerűen érdekelte, hanem szenvedélyként betöltötte egész életét. Saját visszaemlékezései szerint ifjúkorában még a nők sem érdekelték, kizárólag a saját nézeteibe volt szerelmes: úgy érezte, nincs értelme egy párkapcsolatnak addig, amíg nem valósult meg az az élhetőbb világ, amit elképzelt, és amiért küzdött. A boldogabb jövő váratott magára, a szerelem viszont egy idő után megérkezett: viharos és rövid ideig tartó első házassága után 1937-ben feleségül vette Rácz Ágnes, a nála 17 évvel fiatalabb nagyváradi gyógyszerésznőt.

A FELESÉG ÉS A NEVELT LÁNY: ÁGNES ÉS ÉVA

Ágnes 1912-ben született egy váradi patikusházaspár egyetlen gyermekeként. Szülei „kis hercegnőnek” nevezték, főleg édesapjá-

val volt szoros a kapcsolata, akivel valósággal rajongtak egymásért. Ágnes a családi hagyományt követve a gyógyszerész szakot végezte el; alig fejezte be a tanulmányait, az okos és csinos patikuslánynak máris kérése akadt a magas, kék szemű Heyman Béla személyében. A két feltűnően szép embernek 1931-ben gyönyörű kislánya született: Éva, vagy, ahogy édesanyja mindig is hívta: Éva baba. A házasság ennek ellenére mégsem volt boldog, így a pár néhány év múlva elvált, Ágnes pedig feleségül ment Zsolt Bélához.

A válóper hosszúra nyúlt, ám a kislányt végül Ágnesnek ítélték. Az anya úgy döntött, nem viszi magával a gyereket Pestre, a kétes egzisztenciájú és a hatalom szemében egyre nemkívánatosabbá váló újságíró lakásába, hanem inkább a Rácz nagyszülők gondjaira bízta, akiknél biztonságban, jólétben nőhet fel Váradon, és az édesapját is gyakrabban láthatja. Ő maga csak havonta egyszer vagy kétszer látogatta meg a családot, ez pedig eléggé rányomta a bélyegét kettejük anya-lánya kapcsolatára. Bár Éva imádta az anyját, inkább a nővért, az idősebb barátnőt látta benne, nem a szülőt: nem

is hívta anyának vagy mamának, hanem egyszerűen Áginak szólította, ahogy mindenki más. A kislányt megviselte a szülei válása, illetve a gyenge idegzetű Rácz nagymama kitörései: nem is egy vér szerinti családtaghoz, hanem a házvezetőnőhöz, Jusztíhoz kötődött leginkább.

A KILENC KOFFER TÖRTÉNETE

1939-ben a Zsolt házaspár Párizsba utazott, és azt tervezték, hogy jó ideig, sőt, esetleg egészen a háború végéig ott is maradnak. Ágnes imádta a tárgyakat: kilenc koffernyi ingóságot vitt magával a francia fővárosba. A sok csomag rengeteg bonyodalmat okozott: az odaút során elkeveredtek, majd előkerültek, és mivel Ágnes nem volt hajlandó lemondani róluk, a pár végül miattuk nem utazhatott tovább Nyugatra, hiszen az amúgy is túlszűfolt

szüleim és a gyerekem, hogy kerülök ide, amikor háború van. Én velük akarok lenni!” – jelentette ki Ágnes, Béla pedig a lovagiasság álcája alatt fellélegzett: valójában ő is haza akart jönni, noha sejtette, hogy a faszálódó Magyarországon egy radikálisan baloldali zsidó újságíró nem számíthat sok jóra.

MARHAVAGONTÓL MARHAVAGONIG

„Ami járműre közben felültem, csak ingajarat volt két marhavagon között” – írja a *Kilenc kofferben* az író, aki az első világháborúban már megtapasztalta, milyen is ezen a járművön utazni. 1942-ben újra bevagonírozták: munkaszolgálatra vitték Ukrajnába, Szeredina-Budára, majd később Kijev környékére. Az itt átélt megpróbáltatásairól hosszabban ír a memoárjában: kocsis-

izgatás és rémhírterjesztés miatt beidézzék Zsoltot, aki így visszakerülhetett Budapestre. Néhány hónapot a Margit körüti börtönben kellett töltenie, aztán innen is kiszabadult: testileg-lelkiileg megtörve bár, de életben volt.

A NAGYVÁRADI GETTÓ

Közben nem csak az újságíró egészsége rendült meg: Ágneszt daganattal operálták, Rácz nagymamának pedig az idegei kezdték végleg felmondani a szolgálatot. A zsidótörvények egyre közvetlenebbül érintették a családot: a nagypapa patikáját elvették, és mindinkább elrettentő hírek keltek szárnyra a jövőt illetően is. A lassan felcseperedő Évának szintén kijutott a borzalmakból – barátnőjét, Mártát 1941-ben egyik napról a másikra deportálták Lengyelországba csak azért, mert az apja nem magyaror-

vonatokon nem engedélyezték ennyi poggyász szállítását. „A kilenc koffer hozott vissza bennünket” – írja memoárjában Zsolt Béla, hiszen, mint végül kiderült, ennyi csomagot csak egyetlen vonatra engedtek fel: a Budapestre tartó expresszre. Persze a kofferes história valójában inkább csak ürügy volt, hiszen titokban a pár mindkét tagja hazavágyott. „Nézze, én nem vagyok sem politikus, sem újságíró, mi közöm nekem a maga eszméihez! Én nagyváradi polgárnő vagyok, otthon vannak a

ként, majd sírásóként dolgozott, a nehéz fizikai munkától egészsége meggyengült, és elkapta a tífuszt is. 1943-ban a kegyetlenségéről hírhedt nagykátai munkaszolgálathoz került, ahol bizonyára nem is bírta volna már sokáig, az utolsó pillanatban azonban egy bírósági felszólítás megmentette az életét. Az otthon maradt Ágnes ugyanis mindent megtett, hogy hazahozassa a férjét: hosszas intézkedések után valahogy sikerült elérnie, hogy Csatay Lajos honvédelmi miniszter közbenjárásával

szági származású volt. A koraérett kislány a felnőttek reakcióiból megértette: Márta biztosan nem élte túl az esetet. Éva egyébként – Anne Frankhoz hasonlóan – okos, jó íráskészséggel rendelkező kamaszlány volt, aki semmi másra nem vágyott, mint hogy zsúrokról, fiúkról, a piros biciklijéről és a családjával töltött boldog percekről számolhasson be lelkiismeretesen vezetett naplójának. A történelem azonban minden számítását keresztülhúzta: piros biciklijét elvették, kanárimadaráról, aranylán-

KILENC KOFFER

Zsolt Béla

XXI. SZÁZAD D400 O3990

1 „Most itt fekszem a matracon, a templom közepén, a frigszekrény tövében.”

A PIROS BICIKLI

Zsolt Ágnes

XXI. SZÁZAD D190 O2990

1 „Tizenhárom éves lettem, tizenharmadikán és pénteken születtem.”

cáról, kis retiküljéről le kellett mondania. Mikor a ház már egészen kiürült, végül őket hurcolták el a gettóba. Éva egyetlen vigasza az volt, hogy – apja kivételével – végre egyesült a család, hiszen ekkor már Ágnes és Béla is Váradon élt álnéven. A házaspár a külföldi hírekből pontosan tudta, mi történik a Lengyelországba vitt zsidókkal, ugyanakkor abban reménykedtek, hogy a németek hamarosan elvesztik a háborút, így az ő deportálásukra már nem kerül sor. Több lehetőség is kínálkozott, hogy elrejtőzzenek, vagy legalább Évát megmentse valahogy: a család varrónője például egyszer felajánlotta, hogy elbújtatja a lányt. A tervnek a zavarodott nagymama hisztériás rohama vetett véget, aki azzal vádolta az asszonyt, hogy el akarja adni az unokáját. A nagyszülők ekkor már csak Éva miatt voltak életben: mindketten ciánkapszulát tartottak a zsebükben, és megfogadták, ha a kislánytól elszakadnak, beveszik. Ágnesnek kellett volna a döntő szót kimondani a lány sorsáról, ő azonban összeomlott: biztonságban akarta tudni a gyermekét,

ugyanakkor a szüleit sem volt képes halálra ítélni. Végül a nagymama akarata győzött: Éva maradt.

ELSZAKADÓ SORSOK

A gettóban embertelen körülmények közé kerülő család nem sokáig maradhatott együtt: mikor a férfiakat nappali munkaszolgálatra osztották be, Ágnesnek sikerült elintéznie, hogy a meggyengült egészségű Bélát ne dolgoztassák, hanem kerüljön át a régi zsinagógából kialakított kórházba. Hamarosan ő maga is követte a férjét: műtéti sebe felszakadt, újabb műtétre, ellátásra szorult. Közben elkezdődött a foglyok deportálása. Évát és a nagyszülőket a harmas turnusba osztották be. Az első két napon Zsolt Béla minden követ megmozgatott, hogy ők is átkerülhessenek a kórházba, ám az ismerős orvos végül mégsem tudott segíteni. Évát és a Rácz házaspárt a deportálás harmadik napján bevagonírozták, és Auschwitzba vitték. A nagyszülők azonnal a gázkamrába kerültek, Éva azonban még hónapokig élt: élni akarása még akkor sem hagyta el, amikor gyermekkori legjobb barátjánője, Marica a kezei közt halt meg. A túlélő szemtanúk szerint a kislányt 1944. október 17-én maga Mengele küldte a halálba: az orosz előretörés hírére a rettegett orvos minden addiginál nagyobb méretű szelekiót hajtott végre, az összes meggyengült egészségű foglyot a gázkamrába irányította. Éva szerencsétlenségére megrühesedett. „Még rühes is vagy, te kis béka? Mars fel az autóra” – üvöltött Mengele, és saját kezűleg tuszkolta fel a tizenhárom éves kislányt a gázkamrába tartó sárga teherautóra.

MEGMENEKÜLÉS – ÉS HALÁL

A kórház foglyait az ötödik napon deportálták, Zsolték számára azonban a legutolsó pillanatban menekülési lehetőség kínálkozott. Egy orvos ötletét felhasználva összeszedték a korábban tifuszos rabokat és családtagjaikat: mesterségesen újra felébresztették a vírust, így a meghirdetett karantén miatt nyertek további 21 napot. Az orvosok Béla kérésére sokáig nem mondták el a lábadozó Ágnesnek, hogy szüleit és lányát elvitték: azzal hitegették, hogy sikerült a kórházba menekíteni őket, és majd később csatlakoznak hozzájuk. Mikor mégis kiderült az igazság, az asszony összeomlott: könyörgött az orvosoknak, hogy engedjék a lányát után, majd többször

öngyilkosságot kísérelt meg. Később bosszút esküdött: elhatározta, hogy mégis élni akar. Valahogy sikerült üzennie egy baráti házaspárnak, akik új személyazonosságot szereztek nekik, és Pestre menekítették őket. Zsolték itt hamarosan bekerültek a Kasztner-akcióba, vagyis aközé a körülbelül 1700 ember közé tartoztak, akiket Kasztner Rezső ügyvédnek váltáságdíj fejében sikerült megmentenie. Néhány hónapig a bergen-belseni táborban éltek, és bár ők sem hitték igazán, a németek végül betartották az ígéretüket, és eljuttatták őket Svájcba; itt éltek a háború végéig.

1945-ös hazatérésük után Zsolt Béla újra a szellemi élet jellegzetes figurája lett: belépett az újjáalakult Magyar Radikális Pártba, és a párt Haladás című lapjának szerkesztését is magára vállalta. Ebben az újságban jelent meg először folytatásokban a hányattatásairól írt memoárja, a *Kilenc koffer*. A regénynek lett volna egy második része is, ez azonban csak töredékben maradt ránk: Zsolt egyrészt betegsége miatt nem folytatta a memoárt, másrészt a Kasztner-akció történetét inkább tényfeltáró cikksorozatban írta meg *A nagy embervásár* címen. Egy másik regényt is közölni kezdett (*Halál Budapesten*) azonban ezt sem fejezhette be: egészsége egyre gyengült, végül 1949-ben, nem sokkal a kommunista hatalomátvétel előtt meghalt.

Felesége két évvel élte túl: Ágnes sohasem tudta kiheverni lányát elvesztését; 1951-ben önkézevel vetett véget életének. Éva naplóját 1948-ban formálta könyvvé és adta ki *Éva lányom* címmel: az anyai beavatkozás érződik a szövegen, ugyanakkor ez csak még drámaibbá teszi a két nő lapokból kibontakozó történetét. Éva egyébként egészen a deportálások előestéjéig vezette a naplóját, és csak az utolsó pillanatban bízta azt szakácsnőjük, a titokban a gettóba lopózó Mariska gondjaira. Így maradhatott fenn ez az őszinte, megrázó könyvecske, melynek minden egyes lapjáról sugárzik az élni akarás: „Pedig, kis naplóm, én nem akarok meghalni, én még akkor is élni akarok, ha egyedül az egész körzetből csak én maradhatnék itt. Én egy pincében, vagy egy padláson, vagy bármilyen lyukban is kivárnám a háború végét, én, kis naplóm, még a kancsi csendőrtől, aki elvitte a lisztet tőlünk, még attól is hagynám magam megcsókolni, csak ne öljenek meg, csak hagyjanak élni!”. **K**

Fragile

CÍMKE: AKCIÓ, TÖREDÉK, TÖRMELEK, CSERÉP

Karafiáth Orsolya *Él* című új verseskötetének borítóján törött cserepek között és fölött térdepel egy nőalak, akit e szabálytalan darabok bőr-szerűen fednek.

Torma Éva műve adta a kép alapját, ami a könyvhöz készült táncvideóban és ruhákban is továbbél. Karafiáth egy művésztábor előadásán ismerte meg a '69-es születésű képzőművészt, aki sok műfajban dolgozik – fotó, plasztika, kollázs, festmény – és gyakorta úgy, hogy összetör dolgokat, majd ezekből valami egészen mást hoz létre. Testtel, nőiséggel foglalkozik, ez a re-kreáló gesztus szépen kötődik az *Él*hez, amiben egy nő tér vissza régi sebeihez és alapkérdéseihez, és amelyben újra meg újra próbálja összerakni magát.

Túl e konkrét képen – ami Karafiáthnak volt olyan erős, hogy a kötet címét is meghozza, sőt alapmotívuma legyen a hozzá készített anyagoknak – ilyesfajta halmoknak abszolút van helye a képzőművészetben. Lehet törmelék, csillogó színes cukorkák, méteres ruhakupac, sitt, föld és szemét is, szép nagy múzeumi termekben, tökéletesen világítva. Torma fehér darabokkal dolgozott itt, de díszes, mívés porcelánok törésre és reciklálásra még ingerlőbbek szoktak lenni. Azokkal még szemléletesebben lehet bemutatni, hogyan esik szét egy egykori életmód, szokásrendszer, egy a jelenből kereknek tűnő értékrend, és keresi helyét új felállásokban.

Míg az *Él* borítón magántermészetűek a darabok, és énünk jól összerakása a tét, a kínai születésű, ma már nemzetközileg ismert művész, Ai Weiwei idevágó, porcelántöréssel operáló munkája **[A]** társadalmi-politikai tartalmú. Ez nem is meglepő a jelenkori Kínát aktívan és hangosan kritizáló művész ismeretében, akit mondvaszínált okokra hivatkozva 2011-ben még be is börtönöztek, és a világ tiltakozása ellenére hónapokig fogva is tartottak. E tiltakozás sok fronton zajlott, a Tate Modern például hatalmas homlokzatán követelte szabadon engedését, de ugyanazon évben a fontos és nagy Hong Kong Art Fair egyik alternatív helyszínén én is kaptam olyan pólót, amin a szöveg Weiwei szabadon engedését sürgeti **[B]**. Azóta persze már kiszabadult, dolgozik, és vagy épp kiállítása-it rendezi a legjobb nemzetközi múzeumokban vagy demokrácia és emberi jogok ügyében kéri számon kormányát. Épp a hetekben kapta meg ezért Berlinben az Amnesty International díját, de érzékenysége korán kezdődött. Apja költő volt, akit a Kommunista Párt rendszerellenesként tartott számon, és egy feljelentést kötően először munkatáborba vitték az egész családot – akkor 1 éves volt – majd kitelepítették őket, ahonnan tizenhat év után, 1976-ban térhetek vissza Pekingbe.

Szóval a politikai állásfoglaláshoz már gyerekként volt viszonya, ez alaptémája is

az életműnek. Például az *Emlékezés [C]* című óriásinstallációnál, amit iskolai táskákból emelt, és ami egy elszánt tényfeltáró kutatás egyik eredménye. 2008-ban ugyanis amikor egy földrengés során összeomlott épület maga alá temette a bent tanuló diákokat, civilek szerveződtek Kína-szerte, hogy a kormány helyett kiderítsék, pontosan hány halottat követelt, nem a földrengés, hanem a bizonyíthatóan korrupt építőipari beruházások sora. Kifosztott büdzsüket találtak, silány, nem biztonságos anyagokat és ötezernél is több halottat. Weiwei nemcsak szervezte, filmezte is az akciót.

Londonban a már emlegetett Tate Modern 3400 négyzetméteres ultracoool Turbine Halljában kurátori meghívás alapján féléves kiállításra kapják meg a teret szabad felhasználásra a művészek. Rengetegen látták itt Weiwei *Napraforgó-mag mezőjét [D]*, amihez képzeljünk el egy szotyival vastagon feltöltött csarnokot, ahol a csíkos kis szemek végtelen mezővé állnak össze. Egyszerű, hatásos, de azért sokrétegű mű. Egyrészt a *china* angolul a porcelán szinonímája. Másrészt mostanában a kínaiakról mindekinél az olcsó tömegtermelés ugrik be, erre tessék, itt a csavar, mert a sok mag nem is ehető, hanem minden szeme porcelán, sőt kézzel festett. Mind a százmillió darab. Mintegy ezerhatszázan dolgoztak az élethű kis szemekkel, és festették kézzel rájuk a csíkokat.

E kettő munkában is benne van a sokaság, a kis darabok halmozása, de a Karafiáth borítóhoz anyagban legjobban kívánczó műve egy háromelemes fotósorozat. Kényelmes öltözetben, laza testtartásban áll velünk szemben a művész, kezében egy réginek tűnő vázával. A második fázisban ugyanezzel a magabiztos tartással engedi ki a kezéből, a harmadik képen már földet is ér, és dírab-darabokra török. Ezalatt rezzenéstelen az arca, ami minimum érdekes, mert a leejtett váza Han dinasztia korabeli, ő

pedig egy komolyan veendő, mélyérzésű ember, akiben nyilván van tisztelet műtárgyak felé. Másról is használ readymade-eket, vagyis kész, létező tárgyakat, amiket beépít munkáiba, például székeket, igaz, azokat nem törí össze. Érdeklő a tárgyak kulturális és történelmi értéke, a kínai társadalom, amiben él, és annak viszonya saját múltjához és saját történelmi értékeihez. Amikor 1985-ben elkészült ez a sorozat, biztosan nem gondolt arra, hogy a törés további törésekhez vezet. Márpedig amikor Miami-ban a Perez Art Múzeum egy nagyobb életmű-válogató kiállítást rendezett neki, a fotósorozattal mellett egy olyan installáció is ott volt, melyhez hétezer éves vázákat festett élénk színűre **[A]**. Ebből emelt fel egyet az addig kevésbé ismert Maximo Caminero és több termén át visszhangzó csattanással földhöz vágta. Tette ezt azért, mert bántja, hogy a helyi művészeknek – például neki – esélye sincs bekerülni egy ilyen fontos kiállításra, mindig csak a nagy sztárnevek jönnek. Ennek lett híre, mindenhol a világon, Caminero tette öt év börtönt vonhatna maga után, de egyelőre megúsza felfüggesztettel és egy nagyon humánus végzéssel; száz óra közmunkában gyerekekkel kell festeni tanítania.

Ez a fajta figyelemfelkeltés azért Weiweitől sem teljességgel idegen, mert miközben komoly, politikai-társadalmi ügyek mellett elkötelezett művész, meglepő módjait is használja a jelenlétnak; láttuk őt fekete öltönyben napszemüvegben riszálni, amikor megcsinálta az egész világot örületben tartó Gangnam Style klip saját remake-jét. És ha engedték a könnyebb műfajt is bejönni ebbe a szövegbe, mutatok még egy lámpát, ami igaz hogy dizájn, de annak már egészen a képzőművészeti ága. A német Ingo Maurer *Porca Miseria* csillárja **[E]** éppúgy szilánkos, mint a borító és a fotósorozat, de ennél több dráma nincsen benne, maximum idézi egy házastársi veszekedés robbanékonyosságát, még a legbékésebb étekezésasztalok felett is. **[K]**

A

B

A/ Ai Weiwei porcelántörése (hátsú) és az élénk színűre festett antik vázák (elől)
B/ Free Ai Weiwei póló
C/ Ai Weiwei: Emlékezés (2008)
D/ Ai Weiwei: Sunflower Seeds (kézzel festett porcelán, Tate Modern, London)
E/ Ingo Maurer: Porca Miseria

C

D

E

A bűn a médium, a nyomozó az üzenet

„Egy krimiben a konfliktus egyértelmű: valakit meggyilkolnak, és fel kell göngyölni a bűnesetet. Egy történetben azonban igazából a másik konfliktusra vagyunk kíváncsiak, arra, ami az egyén számára esetleg sokkal fontosabb” – mondta Jo Nesbø, az egyik kedvenc krimiíróm nemrég a Könyvesblognak. A jó krimikben a bűncselekmény csak a reagens, amely a főhős, a nyomozó karakterét mozgásban tartja. A bűn a médium, a nyomozó az üzenet. A bűn a papír, amelyet a nyomozó életének sztorija tölt meg.

A krimiirodalom csúcsai szinte mindig nyomozószorozatok, a legfontosabb nyomozók karakterei mintha mind ugyanarról a gyártósorról gördültek volna le. Tíz detektívet mutatok be, állításumat alátámasztandó: az elején idézett Jo Nesbø nyomozóját, Harry Holét és két másik skandináv nyomozót, a svéd Kurt Wallandert Henning Mankell-től és az izlandi Erlendurt Arnaldur Indriðason-tól; két berlini detektívet, Bernie Gunther-t Philip Kerr sorozatából és Gereon Rathot Volker Kutschertől; Lawrence Block két karakterét, Matt Scuddert és Bernie Rhodenbarrt; és néhány klasszikust: Maigret, Philip Marlowe, Sherlock Holmes, Hercule Poirot, Miss Marple és Columbo.

1. MAGÁNYOS FARKAS

Ez az életforma nem tűri a családot. Columbo felesége közmondásosan láthatatlan, a többiek társai azonban még inkább. A nyomozóknak ugyanis soha nincs családjuk. A modern nyomozók többnyire elváltak vagy „túl vannak egy hosszú kapcsolaton”, és nem sokat törődnek a korábbival. Általában nem jó apák a szó konvencionális értelmében,

gyermekeik, ha vannak, már felnőttek és problémásak – Wallander lányának öngyilkossági kísérlete is van, Erlenduré drogfüggő, Scudder gyermekei még kisebbek, de nincs velük túl szoros viszonya. A többieknek nincs családjuk, legfeljebb viszonyaik, és itt kérek előre elnézést Miss Marple-től, aki természetesen nagyon sok tekintetben kivétel, de azt mégsem tagadhatjuk, hogy vénlány. A magányosok közül Bernie Gunther, Gereon Rath és Bernie Rhodenbarr változatos szexuális életet élnek, minden elkötelezettség nélkül, bár a nem túl szexi Wallander is felszed valakit egy rigai nyomozás során, akihez egy darabig visszajár. Harry Hole története részben a Rachelhez (és fiához, Oleghez) fűződő hektikus, de tiszta viszonyának története is. Scudder egy prostival kavart sokáig, akivel aztán egy ponton össze is házasodnak. Holmesban van némi fogékonyság a női nem iránt, de nem fásasztja magát az ezzel járó bonyodalmakkal, Poirot viszont egyenesen nemtelen. Az egyetlen kivétel Maigret, aki házasságban, sőt, feleségével szerelemben él, de gyermekeik nekik sincsenek. Maigret-nek a felesége támasza, valódi társa is, de ez csak annyit jelent, hogy ők együtt magányosok.

Barátaik többnyire nincsenek, csak munkabarátságok, vagy csak egy-egy megmaradt gyermekkori barát, de velük is csak munkáról beszélnek. A magány minden detektív életének meghatározó szála.

2. FÜGGŐSÉGEK

A legtöbb nyomozó keményen iszik és láncdohányos is, amikor pedig nem, akkor éppen alkoholizmusát gyógyítja vagy reménytelenül próbál leszokni a cigiről. Ha Harry Hole lemegy törzshelyére, a Schrøder'sbe St. Hanshaugenben, akkor tudhatjuk, hogy démonai előtörtek, és hamarosan újra inni kezd. Maigret ugyan nem alkoholisták, de minden nyomozásában inspirációs forrás, hogy a helyszíneléskor a poharakban maradt töménytet – legyen az calvados, pastis, abszint vagy más – issza az egész történeten végig – kivéve persze a bort és a sört, amit folyamatosan iszik, emellett pedig betegesen haspók is. Az ő törzshelye a Brasserie Dauphine, ahonnan a végkifejlet éjszakán át tartó kihallgatására rendszeresen szendvicsalmokat és sört rendel fel az irodájába. A skandinávok töményeznek, Marlowe whiskey-zik keményen. Scudder sosem iszik, viszont az anonim alkoholistákhoz jár, és rendre beül egykori törzshelyeire, hogy aztán ne rendeljen alkoholt. (Elnézést, Miss Marple, de magának az anonim teafüggőknél lenne a helye.) Guenther, Rath és Poirot csak szociális ivó. Holmes időnként napokra eltűnik egy ópiumbarlangban. Miss Marple kivételével mindannyian dohányoznak, Maigret és Columbo pipáznak (néha Marlowe is, de ő inkább a Camel-t preferálja). Vannak persze furcsább függőségeik is: Wallanderé például az opera, Marlowe-é az egyedül sakkozás, Holmesé a hegedű, Poirot-é a gigerliség, Bernie Rhodenbarré az antikvárium, amit vezet. Ja, és a legtöbben öntik magukba a kávékat.

3. PROFIZMUS ÉS KÍVÜLLÁLLÁS

Mindannyian megszállottjai a munkájuknak, de képtelenek azt a szabályok

HELYEK

Szinte minden nagy nyomozó egy-egy korszak és város mikroklímájának protagonistája is. A legtöbbükhöz nemcsak egy várost, hanem konkrét utcákat, kocsmaikat vagy legalább kerületeket fűzhetünk. Maigret a Boulevard Richard-Lenoir-n lakik, a Quai de Orfevre-n dolgozik, és a Place Dauphinre ugrik le enni-inni. Harry Hole a Sofies Gatén lakik, Oslo Bislett negyedében. Marlowe irodája a Hollywood Boulevard-on van, Rhodenbarr antikváriuma, a Barnegat Books a Greenwich Village-ben működik, Wallander egy Malmö-közeli kisvárosban, Ystadban, azon belül is a Mariangata nevű utcában (illetve Marian nevű gatában) él, Gereon Rath az alexanderplatzi rendőrfőnökségen dolgozik, és – akárcsak Guenther – egész Berlint bejárja a nyomozásai során.

szerint végezni. Legyenek hivatásosak vagy magánnyomozók, esetleg hobbidetektívek, mindannyian utálják és lenézik a bürokráciát. Nemcsak a papírmunkát veszik semmibe, hanem a modern nyomozási technológiát is. Ez nem a Helyszínelők: nemhogy csúcstechnológiát nem használnak, de a legtöbbüknek a jegyzetfüzet a legmodernebb eszköz a kezében. Van ugyan, amikor DNS-minta is szerepel a nyomozásban (Erlendur, Hole), ujjlenyomat pedig többüknél is, de alapvetően mindannyiuknak az empátia, az emberismeret és a logika a fő fegyverük. A megoldást mindig emberi és sosem technológiai. Miss Marple szinte minden ügyet úgy old meg, hogy egy falujabeli (St. Mary Mead) esetre emlékezteti a bűntény, és ebből vezeti le a motivációkat. A közalkalmazott rendőrként dolgozó nyomozók (Maigret, Rath, Wallander, Erlendur, Hole, Rath, kisebb részben Colombo) állandó harcban állnak feletteseikkel, akik több papírmunkát, bürokratikusabb eljárást követelnek. A magánnyomozók többnyire azért nem dolgoznak hivatásos rendőrként (vagy azért léptek ki a rendőrségtől), mert irtóznak a hierarchiától, nem fogadják el a bürokráciát, és ahol csak lehet, megalázzák a rendőröket vagy érzékeltetik a fölényüket velük szemben (Miss Marple persze csak finom gúnnyal, Bernie Gunther például élvezettel).

4. AZ ÉN VEZÉREM BENSŐMBŐL VEZÉREL

A regénydetektívek nemcsak a bürokráciát nézik le, hanem többnyire a nyomozati eljárás jogi szabályaira is tojnak (elnézést, Miss Marple!), és többnyire nem elégedettek az igazságszolgáltatás által kínált megoldással (az önbíráskodásig viszont csak ritkán jutnak el). Az írott szabályok helyett viszont nagyon szigorú belső iránytű és munkaerkölcs jellemzi őket. Saját becsületkedűket sosem sértik meg. Szinte minden krimi erkölcsi tanmese, és nem elsősorban a bűntörténet miatt, hanem a nyomozás történetéből fakadóan. A hivatásos rendőrként dolgozók szinte mind olyan közalkalmazotti ethoszt testesítenek meg, amelyben nem a formális, hanem a morális megfelelés a cél, ami mindig az eltorzult, a hierachiára, aktatologatásra és karrierdinamikákra épülő fennálló közintézményi gyakorlat kritikája. A nyomozók sosem kívánnak karriert csinálni – akinek lehetősége lenne rá (például az egyik legkonvencionálisabb karakter, a polgári Maigret), az is visszautasítja a lehetőséget, amikor olyan pozícióba kerülhetne, amely már elszakítja őt a gyakorlati bűnüldözéstől, az utcai munkától. A szabályok helyett a megoldásra koncentrálnak, és többnyire biztos kézzel különböztetik meg egymástól a jót és a rosszat.

Ebben a tekintetben külön világot képvisel a két berlini nyomozó, Bernie Guenther és Gereon Rath. Rath a weimari köztársaság végnapjai idején, Guenther a náciizmus korai korszakában tevékenykedik (legalábbis eleinte). A sorozat magyar fordítása most indult el, de léteznek a világháború után játszódó történetek is). Két német barátom is nagy rajongója Philip Kerr

SZERZŐK ÉS KARAKTEREK

William Link: Columbo (*Los Angeles*) • **Richard Levinson:** Erlendur (*Reykjavík*)
Philip Kerr: Bernie Guenther (*Berlin*) • **Jo Nesbø:** Harry Hole (*Oslo*)
Arthur Conan Doyle: Sherlock Holmes (*London*) • **George Simenon:** Jules Maigret (*Párizs*) • **Raymond Chandler:** Philip Marlowe (*Los Angeles*) • **Agatha Christie:** Miss Marple (*Anglia*) • **Agatha Christie:** Hercule Poirot (*Anglia*) • **Volker Kutscher:** Gereon Rath (*Berlin*) • **Lawrence Block:** Bernie Rhodenbarr (*New York*) • **Lawrence Block:** Matt Scudder (*New York*) • **Henning Mankell:** Kurt Wallander (*Ystad*)

EZEKET OLVASTAM MÉG AZ ELŐZŐ SZÁM ÓTA

Kjell Askildsen: Úgy, mint azelőtt

Philip Kerr: Halálos március

Volker Kutscher: Der nasse Fisch

Apró Attila (szerk.): Média és identitás

Több szerző: Professional Journalism and Self-Regulation

sorozatának, és úgy gondolják, hogy Guenther lebilincselően cinikus. Szereti a pénzt, a piát és (Miss Marple kedvéért kerülve az alliterációt) a nőket, és látszólag bármit elvállal, olykor még Goebbelsnek is dolgozik. Én azonban kétlem, hogy ez cinizmus lenne: inkább arról van szó, hogy ebben a korban (Rathnál még nem annyira, Guenthernél már jócskán) a bűnüldözés elveszítette erkölcsi tartalmát, nem értelmezhető a jó és a rossz, az üldözött hétköznapi bűncselekményeknél sokkal nagyobb bűnök történnek a társadalom orra előtt, amelyeket azonban nem üldöz senki. Guenther azonban tisztában van ezzel, és számos jelét adja, hogy foglalkoztatja korának erkölcsé. Tudva, hogy felesleges, eltűnt zsidók után is nyomoz, olykor ingyen is, bár ezt sosem vallaná be, hiszen a pénzhétség az egyik álcája, amellyel a külvilágnak meg tudja magyarázni, hogy miért dolgozik hol nácioknak, hol zsidóknak. Azonban többnyire tudja, hogy mit miért csinál, és van belső iránytűje, amely sosem hagyja cserben.

Bernie Rhodenbarr karaktere látszólag kilóg a sorból morálisan, mert ő csak másodsorban nyomozó. Elsősorban ugyanis betörő (harmadsorban pedig antikvárius), aki azért kénytelen újra és újra nyomozni, mert valamilyen erőszakosabb bűncselekmény gyanúja vetül rá, és csak azzal tudja menteni magát, ha megtalálja a valódi tettet. De ő is erkölcsös betörő, biztos morális talapzattal.

TÁRGYALÁS | SPIRÓ GYÖRGY

A CÉDÉ A KIS POLCON „Az Álmodtam neked novelláskötet az én felolvasásomban.”

KÉP „Egy 1980-ban rólam készült karikatúra, akkor rendeztem a *Kalmárbéla* című bohózatomat a Játékszínpénzben, és a nézők a főpróbán a fejemre csukták a lengőajtót.”

SZÖVEG: ROSTÁS ENI

KÉP: VALUSKA GÁBOR

Spiró Györgyöt két éve látogattuk meg a dolgozószobájában, és már akkor tudtuk, hogy orosz témájú szövegen dolgozik. A *Diavolina* címre keresztelt kisregény azóta elkészült, kapott egy Twin Peaksre emlékeztető borítót, a Margó Irodalmi Fesztiválon pedig mindent megtudhatunk majd róla. Makszim Gorkij utolsó szerelme mesél benne a világhírű író körül megforduló nőkről, értelmiségiekről, diktátoroktól, és arról, hogy milyen is az, amikor hajnali kettőkor a csatakrészeg Sztálin kopogtat az ember ajtaján. Felidézi Gorkij irodalmi igényességgel megírt leveleit, a fűben rejtőző csekistákat, a Mussolini Olaszországában töltött éveket, és azt a több száz embert, akiket az acélelváltás küldött a halálba. Pletykái olyan szövevényesek és szerteágazók, hogy bármelyik falusi nagymama megirigyelhetné őket.

ACADEMIA BATESINA FELIRATÚ SÖRALÁTÉT

„A Bates College az amerikai Maine államban van, szoktam tanítani a diákjait.”

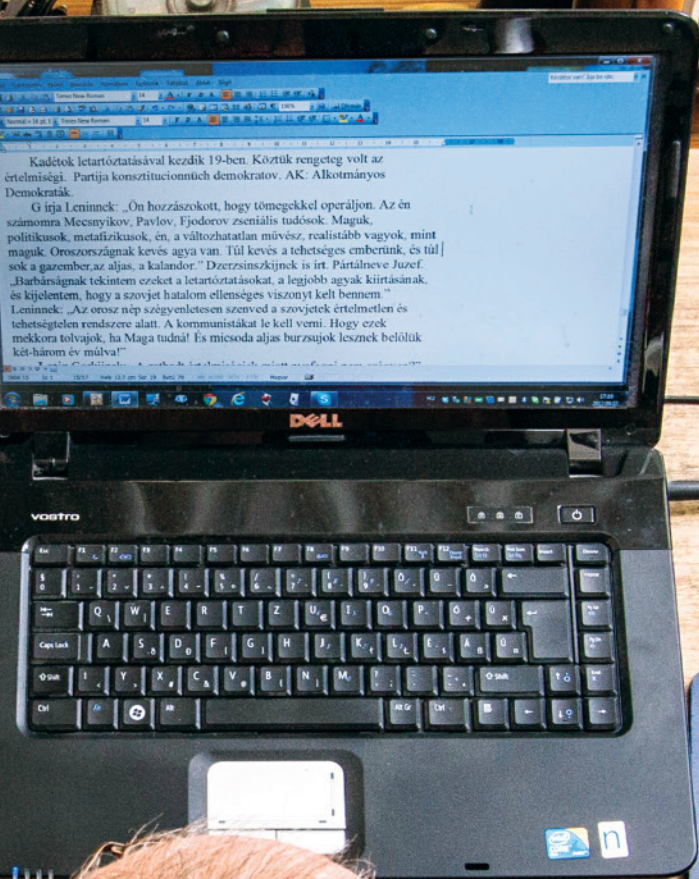
NYITOTT KÖNYV

„Valamelyik orosz könyv, amit éppen akkoriban jegyeztem, de nem tudom megállapítani, melyik.”

KÉT SZEMÜVEGTOK „Az egyik a képernyő sugárzását kivédő szemüveg tokja, a másik a normál szemüvegem tokja.”

ZSEBSZÁMOLÓGÉP
„Néha ki kell számolnom az áfát.”

RAKÁS OROSZ KÖNYV „Sztén a *Diavolina* forrásai, legfelül Gorkij és Mura levelezése.”

SZÖVEG: RE | KÉP: VALUSKA GÁBOR

A délszláv háború elől költözött Magyarországra 1991-ben, ekkor alapította zenekarát, a *Tudósokat* is, melynek máig frontembere. Alkotói nyelvezetében az avantgárd, a dadaizmus, a pop-art és a szürrealizmus eszközeivel operál. Mostanában leginkább politikusokat fest meg híres festők műhelyében: Nagy Imrével például Andy Warhol, Kádárral Picasso világában kirándult. drMáriás Béla képzőművész, író, zenész válaszolt nekünk.

Mi volt az első regény, amit az elejétől a végéig elolvastott?

A csodálatos NDK-s géniusz, aki sohasem volt Amerikában, mégis olyan varázslatosan írt indiánokról és cowboyokról: May Károly remekei.

Csalódott már íróban? Kiben és miért?

Két okból kifolyólag szoktam csalódnai: egyrészt ha unalmas, amit ír, és valljuk be, ilyenből sajnos elég sok van még a legnagyobbak között is, másrészt, ha feladja kívülről szerepét, s beáll a politika szolgálatába. Sajnos, sok ilyen is volt, van és lesz.

Lehet jó író egy szörnyű ember?

Azt hiszem, hogy a jó írók jelentős része meglehetősen szörnyű ember. De ez nyilván normális, mivel ő a saját írásainak a világában kénytelen normális, fegyelmezett, őszinte és világmegváltó lenni, nagy rajta a teher, így amikor kilép onnan a hétköznapi életbe, csapong, viccel, szélhámoskodik, sérteget, majd miután kitombolta magát visszatérve az íráshoz ismét a vérkomolyság és a normalitás talaján találja magát.

Mely írók hatottak önre a leginkább?

Dosztojevszkij volt az első félelmetes reveláció, mert rádöbbentem, hogy a lelkünkbe simán bele lehet látni. Közvetlen környezetemben Domonkos István írt, zenélt, festett egyszerre, ráadásul elképesztően jól, s ez lenyűgö-

zött. Majd ahogy múltak az évek jöttek mindenféle örültek, Baudelaire, Henry Miller, Burroughs, John Fante, Gogol, Bulgakov és még sokan mások.

Ha egy irodalmi mű címével kellene jellemeznie az egész életét, mit választana?

Háború és béke.

Novella/ regény / vers?

Hajnóczy Péter: *A nagymama beszáll.*
Boris Vian: *Köpök a sírotokra.* Paul Verlaine: *A részeg hajó.*

Hallgat hangoskönyveket?

Hangoskönyveket nem, inkább verseket a szerzők előadásában, amiket fájlcserélő programokkal töltök le. Szédületes irodalmi estek, kacagás, kiabálás és valódi, lélegző, működő költészet főleg a beatgeneráció költői jóvoltából. Ideális hangulatot teremt festegetéshez.

Melyik könyvről füllenette már azt, hogy olvasta?

Akkor szoktam ilyet tenni, amikor valaki nagyon rám akarja tukmálni a könyvét elolvasásra, aztán beleolvasok, s mivel nem köt le, félreteszem, aztán amikor rákérdez, füllenek, mert nem akarom megbántani.

Melyik az a könyv, amit életében legtöbbször olvasott?

Charles Bukowski verseskötetei.

Milyen elvek szerint rendezte be a saját könyvespolcát?

A könyvespolcom egy hosszú folyosó falát borítja padlótól mennyezetig, s olyan, mint egy félig kaotikus, félig rendezett festmény. Vannak rajta precíz sorrendbe állított kedvencek, tematikus polcok, hatalmas képzőművészeti albumok vonzó zsúfoltsága, füzetek, kéziratok, rajzok, vázlatok, archivált anyagok iratgyűjtői, verseskötetszigetek és az új könyvek, amelyek hordalékanyagként betöltenek minden szabadon maradt helyet.

Mit olvas lefekvés előtt?

Neten esszéket, interjúkat, verseket, Keresztury Tibor az egyik kedvencem, vagy filmet nézek, örült skandinávokat, oroszokat, amerikaiakat, magyarokat Balabanovtól Mundruczón át Thomas Anders Jensenig vagy Will Ferrel valamelyik baromságáig.

Hány könyve van?

Nem számoltam, de ezerre saccolom.

Sírt már valaha könyvön? Ha igen, melyiken?

Persze, a nevetéstől! Legyen az Örkény, Mrozek, Hrabal vagy Moldova, rendesen meg tudnak ríkatni realista abszurdjokkal.

Hódított meg már férfit/nőt könyvvel, verssel, regénnyel?

Randira soha nem vittem könyvet, de az biztos, hogy helyette legkésőbb a hetedik

mondat a művészettel, a tizedik meg az irodalommal kapcsolatos volna. Az én írásaim viszont inkább egyfajta barátságot, szövetséget, együttérzést, közös álláspontot generálnak. Nincs jobb érzés, mint ha valaki odajön hozzám, s azt mondja, hogy a sírásig röhögöttetek valamelyik írásom.

Ki lenne az a három ismert ember, akit meghívna magához vacsorázni?

Szeretem a botrányt, a vitát, az izgalmat, a konfrontációt, így mondjuk olyanokat, akik ki nem állnák egymást, s biztosan összevesznének. A múltból mondjuk a szélhámos Dosztojevszkijt, a zseniálisan semmitmondó Andy Warholt és a ginszenggyökereken elmélkedő Hamvas Bélát. A mából pedig a

cuki-nyuszi Bret Easton Ellist, a tragikus Tarr Bélát és a szabadságharcos karateművész Ai Weiweit.

Melyik történelmi korban élne legszívesebben?

Jól érzem magam a maiban is, de azért a hűvös posztmodern helyett szívesen ugranék vissza a hetvenes évek Amerikájába vagy a nyolcvanas évek Angliájába olykor.

Mitől fél a legjobban?

A magatehetetlenségtől.

Mi volt a legboldogabb pillanat az életében?

Amikor először megcsókoltam a feleségemet.

Mi idegesíti a legjobban önmagában?

Az, hogy állandóan csinálni akarok valamit, soha nincs nyugtom. Ez tényleg borzasztó. Ennél csak az volna borzasztóbb, ha mindezt nem tudnám csinálni. Mondjuk, odakötöznek egy terem közepére, s miközben mindenki csinálná a dolgát körülöttem, én csak feküdnék tétlenül. Belehalnék!

Mi idegesíti a legjobban másokban?

A színészkedés, a megjátszás, a kamuzás. Ha valaki olyan szerepet játszik, amelyik igazából nem az övé. Egyszóval: a hazugság. **K**

Könyves **TUDJUK,** **MIT OLVÁSOL** **IDÉN NYÁRON**

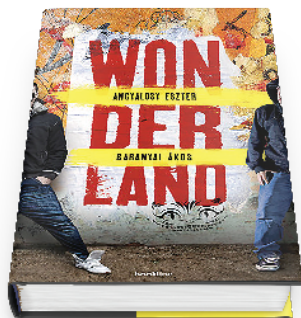
Nem akarsz tanácstalanul álldogálni a kiadók bódéi előtt a Könyvhéten? Nincs kedved tíz könyvet magaddal cipelni a nyaralásra? Az ekönyvolvasód becsillan a napfényben? Nagy nyári könyvmellékletünkben 15 friss magyar regényből és novelláskötetből mutatunk részletet. Válogatásunk simán elfér a bőröndben, és tűző napon is olvasható. Akad benne szupermenő ifjúsági regény, posztapokaliptikus Budapest-eposz, lengyel-magyar gasztrotrip, panelszagú mgánnyomozósdí, kiderül, hogy miért rossz festmény a Mona Lisa, és az is, milyen érzés, ha az ország legjobb hóhéra költözik a szomszédunkba.

80. **Baranyai Ákos, Angyalosy Eszter** Wonderland
81. **Mán-Várhegyi Réka** A szupermenők
82. **Varga Bálint** Váltásdíj nélkül
83. **Bartók Imre** A kecske éve
84. **Schein Gábor** Svéd
86. **Forgách András** Valami fiatal szélhámos
87. **Kovács Lajos** Drága szerelmem...
88. **Krzysztof Varga** Mangalicacsárdás
89. **Pacskovszky József, Pacskovszky Zsolt** Nő kutyával és holddal
90. **Benedek Szabolcs** A kvarcóra hét dallama
92. **Pék Zoltán** Feljövök érted a város alól
93. **Spiró György** Diabolina
94. **Szvoren Edina** Az ország legjobb hóhéra
95. **drMáriás Béla** Mona Lisa és a tenger
96. **Kollár-Klemencz László** Miért távolodnak a dolgok?

Baranyai Ákos, Angyalosy Eszter Wonderland

BOOKLINE
308
2990

Szeptember közepe felé jártunk, kábé három hete csatlakozott Steve a mi kis formációnkhoz, és azóta ezerrel próbáltunk, amikor csak össze tudtuk hozni. Valószínűleg mindannyiunk elszántsága mögött más ok rejtőzött. Dogi szeretett volna mielőbb újra színpadra állni, Geri úgy volt vele, hogy ha már bevállalt egy ekkora pluszszívást az életébe, az a minimum, hogy komolyan veszi. Csaba egyszerűen öreg motoros volt, és pontosan tudta, hogy a próbák az alapjai az egésznek, és ha tényleg komolyan gondoljuk, azt így kell elkezdni. Steve-et nem igazán sikerült ennyi idő alatt megfektetnem, de biztos vagyok benne, hogy neki is megvoltak a maga indokai. Ami pedig engem illet, én életemben nem voltam ennél lelkesebb. Minden alkalom, amikor ötletelni vagy zenélni kezdtünk, számomra maga volt az eksztázis. Annyira szokatlan élmény volt, hogy ott vagyunk, ez az öt teljesen különböző személyiség, és ahogy mindenki belepakolta azt az egyedi valamit, amit csak ő tudott, az egész egy teljes, kerek, gazdag, működő és harmonikus valamivé állt össze a végén. Egyikünk sem tudta volna egymaga megcsinálni, amit együtt tudtunk, és nem is lehetett volna kihagyni senkit. A zenéink valahogy többnek tűntek, mint a részletek összessége.

Este volt már, elég későn, de fogalmam sincs, mennyi lehetett az idő – gyakran megtörtént velem, amikor zenéltünk, hogy teljesen elvesztettem az időérzékeimet. Épp lenyomtuk azt a számot, amelyik a legközelebb állt ahhoz, hogy késznek nyilvánítsuk, és mindannyian kurva elégedettek voltunk magunkkal. Száguldozott bennünk az adrenalin, úgy éreztük, le tudnánk nyomni az egész világot.

– Baszki, öcsém, ez mennyire nagy volt már! Meg fognak örülni a népek tőlünk! – tört ki Dogiból az egészséges önbizalom.

– Ja, ez most tényleg rendben volt. De szerintem a szólómon kell majd kicsit csiszolni, hogy igazán kerek legyen – vont a vállát Steve.

– Hagyjad már, sirály voltál! Ez így, ahogy van, mehetne a nagyszínpadra, öcsém! – verte hátba Dogi. Láthatóan kicsit túl volt pörögve.

Csaba kimászott a dobok mögül, vállon veregette Dogit, és ledobta magát a rozszant kanapéra, hogy tekerjen egy cigit. Geri nem szólt semmit, csak mosolyogva próbálgatta a gitárján az

egyik nehezebb váltást, de látszott rajta, hogy ő is elégedett.

– Meglátjátok, pöcsfejek, hamarosan összehozok egy koncertet, és megmutatjuk mindenkinek, mi is az a rock'n'roll! – folytatta Dogi, és szinte ugrált közben. Nagyon kellett röhögnöm rajta.

– Nem hiszitek? Adjatok nekem pár hónapot, és tolongani fognak az emberek a bulijainkon! És azt csinálunk majd velük, amit csak akarunk! A csajok sikítoznak majd az eksztázistól, és attól is benedvesedik a bugyijuk, ha csak rájuk mosolygunk a színpadról. Olyan lesz, mint a kibaszott Csodaországban!

– Azt hiszem, ez rád fér, haver, tessék – nyújtotta oda Csaba a cigit Doginak. – Csodaország, mi? Honnan szeded ezeket a faszságokat...

– Mi az a Csodaország? – kérdezte Steve zavartan.

– Nem ismered, öcsém? Abban a mesében, ami azt a csomó beteg tripet írja le – magyarázta Dogi nagy lelkesen.

– Alice Csodaországban – segítette ki Geri.

– Ja, az! Ne már, biztosan ismered! Hogy is van angolul? – nézett körbe tanácstalanul Dogi.

– Alice in Wonderland – felelte Csaba.

– Oké, persze, így már megvan! – nevetett fel Steve is. Aztán nagy komolyan még hozzátette: – Egyébként tényleg, tisztára olyan érzés zenélni közben, mintha egy más világba kerülnék. Ami nem is valóságos, közben meg mégis... Értitek.

– Hé, ez egész jó ötlet – szakítottam félbe a magasröptű eszmecserét.

– Micsoda?

– Mi a jó ötlet? – néztek rám mindannyian.

– Hívhatnánk úgy a bandát, hogy Wonderland.

– Wonderland? – ízlelgették a szót a többiek. De már rögtön, ahogy kimondtam, láttam, hogy Doginak felcsillant a szeme.

– Ez kurva jó, öcsém!

– Ja, elég jól hangzik – helyeselt Steve is.

Csaba megvonta a vállát.

– Működhet – mondta.

Mind Gerire néztünk, már csak az ő beleegyezése hiányzott. Letámasztotta a gitárját az állványra, aztán rám vigyorgott, és csak annyit mondott:

– Tetszik.

Ezzel el is dőlt a kérdés.

Mán-Várhegyi Réka

A szupermenők

TILOS AZ Á
392
2990

Április 1. szerda

Nihil ma megkérdezte, hogy nem bánnám-e, ha helyet cserélne Nagy Béla Bercivel. Bumm. Meg se bírtam szólalni. Leszögezném, nem vagyok féltékeny a legjobb barátom pasijára, és az is érthető, ha Nihilnek most már én csak a második vagyok. De ebben a pillanatban azt éreztem, még soha életemben nem árultak el ennyire. Most komolyan Nagy Béla Berci mellett töltsöm a maradék két és fél évemet itt a Spuderkában?

– ... – A pontok azt jelzik, hogy a számat hiába tátottam, nem jöttek ki belőle hangok.

– Csak viccelek, te hülye! – röhögött Nihil. – Április elseje van! Lehet, hogy tényleg viccelt, de nekem nem múlt el a gyomoridegem, és most is szabályosan a szívembe nyilall a fájdalom, ha felidézem ezt a jelenetet. Az is lehet, hogy nem viccelt, de amikor látta, hogy mindjárt elájulok, gyorsan visszaszívta.

Ezek után további április tréfa gyanánt magyaron és fizikán is feleltettek! Pedig a feleltetés a Spuderkában ritka, mint a fehér holló, valamiért mindenki állandóan dolgozatokat írat. A német felvilágosodás irodalma persze sokkal jobban ment, mint az ampermérők és a voltmérők csodái, de Bokorné szíve aranyból van, és noha jobbra csak dadogtam, de még így is jó voltam nála egy hármásra.

Az utolsó szünetben leosontam egy kakaós csigáért, visszafele a lépcsőn persze egyenesen Csápba futottam bele.

– Kakaós az orrod – mondta Csáp.

Megtöröltem.

– Még mindig? – kérdeztem.

– Teljesen kakaós – bólintott ő.

Erre megint megtöröltem.

– Ennyire kakaós orrot én még életemben nem láttam – mondta ő gondterhelten.

Ekkor már mindkét kezemmel az orromat dörgöltem, csoda, hogy nem ejtettem el a csigámat. Végül elnevette magát.

– Ez valami áprilisi tréfa? – kérdeztem.

– Igen – mondta szinte már büszkén.

– Aha, klassz! – válaszoltam, és nem nevettem. Aztán becsöngettek.

Később:

Este van, fáradt vagyok, és próbálok szembenézni a kudarcral, tudniillik, hogy gondosan kidolgozott napirendemet egy hétig sikerült többé-kevésbé betartani. Anyu és Helga persze kitartóan jógáznak, a dohányzóasztal maradványait anyu eladta a neten 980 forintért. Igazi üzletasszony.

Április 2. csütörtök

Be kell látnom, hosszú ideig azt képzeltem magamról, hogy különlegesebb vagyok, mint az életre alkalmatlan, elmebeteg osztály- és embertársaim, de abból kiindulva, amilyen röhejesen arra vártam ma a Csáprádiót hallgatva, hogy Csáp majd nekem ajánl egy számot, kénytelen vagyok erre a következtetésre jutni. Volt rá bármi okom, hogy ezt várjam? NEM! Ráadásul egy gyenge pillanatomban Nihilnek is elnyögtem a bánatomat.

– Mi a bajod? Egész héten olyan vagy, mint aki citromba harapott – mondta. Az igazság persze az, hogy már hónapok óta olyan vagyok, mint aki citromba harapott, de nem hibáztatom, hogy nem vette észre, elvégre ő boldog.

Vonogattam a vállam, de Nihil erősködött.

– Olyan jó lenne, ha ajánlana nekem egy számot... – nyögtem ki végül.

– Hogy mi? – kérdezte Nihil, először nem értette, hogy miről beszélek, aztán leesett a tantusz. – Most komolyan, még mindig ezen pörögsz? Marci, te is tudod, hogy ez röhejes. Túl kell lépned a srácon!

– Oké, ejtsük a témát! – suttoztam, de Nihil nem hagyta abba.

– Jaj, összetört a szíve, hogy sajnálom! Ne haragudj, de én ezt nem veszem be. A fiúk nem ilyenek. Nem törik össze a szívük. Ez valami rossz duma. Te meg ennél sokkal jobbat érdemelsz. Hagyd végre magad mögött!

– Így van, hagyjuk magunk mögött a szünetet, és kezdjük az órát! – ez már Zámbori volt, aki közben bejött, ugyanis becsöngettek. Ha a félig süket Zámbori hallotta, hogy mit magyaráz Nihil, akkor nyugodt lehetek, hogy az egész osztály hallotta.

Suli után Hajnival kiültünk a játszótér mellé egy pad maradványaira (ép darabokat nem nagyon találni erre), ez volt a nap legjobb része, végre nem fagytam halálra, kellemes volt az idő. Eddig még nem tapasztaltam, de ma végre megéreztem, hogy tavasz van.

– Nihillel kicsit eltávolodtunk egymástól – mondtam egy ponton. – És hát Panni is...

– Egy időre a szerelem kódéba vesztek – mosolygott Hajni. – Nem felejtettek el minket, csak most nincsenek maguknál. (...)

Varga Bálint

Váltságdíj nélkül

KOLIBRI
348
2990

Doma három dolgot nem tudott, és jólehet alig tíz perce tért magához, mindegyikre nagyon szeretett volna mihamarabb választ kapni. Hol vannak? Ez speciel elég fontos. Hogy kerültek ide? Ezt sem ártana tudni. Hogyan kerülnek ki innen? Ez volt a befutó: a kérdés, ami a másik kettőt messze maga mögé utasította.

Nemcsak azt nem tudta, hogy mennyi ideje van itt, de azt sem, hogy mi történt, mielőtt ide került. Utolsó emléke a buli volt, az ÉVUB. Az Év Utolsó Bulija, amit a Klein szokott szervezni, mert nekik van a legnagyobb házuk és a legkevesebb szomszédjuk. A buli még megvolt, arra még emlékezett. Oszkár verte a nyálát meg a mellét, hogy mennyire szét fogja kúrni a Tisza-tavon a jetskijével a lúzer pecásokat, Kovács Kati úgy nézte, mint egy félistent, a Max meg a csaj háta mögött eljátszotta, hogy egy papír zsebkendőt ad neki, amivel letörölheti a szája sarkából csöpögő nyálát. A zene ordított, ez is biztos, Császár valami nehezen érthető oknál fogva La Roux-t bömböltetett, nyilván azért, hogy az Ildinek tegye a szépet, aki viszont sokkal okosabb volt, mint amilyennek látszott.

A medence mellett legalább tízen lazultak, ki erre, ki arra, ki így, ki úgy, de a leglazább a Salamon volt, aki gumipókkal összefogott két matracot, elterült rajta, vizes haja a szemébe lógott, és úgy szívta a spanglit, mintha füst is jött volna belőle, pedig már akkor elázott, amikor a srác pár perccel korábban megbotlott a saját lábában – vagy Ákoséban, nem lehet tudni –, és beledőlt a medencébe.

És persze ott volt Zsófi, aki a többiektől kicsit távolabb éppen egy tiszafával szemezett, mintha el akarta volna csábítani. Domát csak az nyugtatta meg némiképp, hogy a fa biztosan nem tudja elcsavarni a lány fejét. Neki nem sok esélye volt Zsófinál, ezt pontosan tudta, mégsem bírta megállni, hogy a bömbölő zenében meg Max hörgő röhögésében neki ne támaszkodjon a kerti kemencének – amiben a Klein apja maximum terveket sütögetett, de nem sajtos grillkolbászkát és tökmagos kenyeret, az egészen biztos –, és a lányt nézze, aki, látszólag mély diskurzusba merülve a tiszafával, jobb keze mutató- és középső ujjával a haját csavargatta. Nem sokat látott belőle, mert Zsófi messze volt, és háttal állt neki, de a nyakát látta, és az elég volt. Azt is

egészen sokáig tudta volna nézni, akár egy felújított és újravágott rendezői változatot, három és fél órában.

Doma hamar leszámolt magában azzal, hogy a tiszafa gazdag és jóképű amerikai unokatestvérének adja ki magát, és körbepillantva meglátta Zolit, aki az egyik oszlop mögé bújt, és méregdrága telefonján – a legújabb Nexus volt, illet még a Klein apja sem tudott szerezni csak úgy – éppen Zsófit fényképezte. Azt hitte, senki sem látja, de Doma látta, és egyáltalán nem volt meglepve. Zoli egy ideje senkihez nem szólt, csak Zsófit bámulta, meg azt a nyomorult telefont buzerálta, és úgy meghúzta magát, mintha nem az apja lett volna a város leghíresebb brókere. Doma akkor is széles ívben elkerülte volna a srácot, ha az anyja nem hívja fel rá a figyelmét, pedig az anyja erre is felhívta a figyelmét, mint anyyi másra, csak arra nem, hogy mi vonzóbb egy tiszafában, mondjuk nála.

Könyved Marcsi három arctalan lánynak ecsetelte, hogy milyen lesz majd, amikor Londonban praktizál. Doma Zsigával szokott röhögni Könyved Marcsi jövőbeli praxisán, mert a lány azt állította, hogy fogorvos lesz, de a két fiú meg volt róla győződve, hogy egy szado-mazo klubban lesznek páciensei, mert egészséges lelkületű ember a közelébe nem engedné a lányt, akiben volt valami egészen mélyen megfoghatatlanul ellenszenves, serkenő bajuszkájáról nem is beszélve, ami döbbenetes méretű melleivel olyan összképet alkotott, hogy még a tanárok is nagy ívben kerülték, és ha feleltették, nem hívták ki a táblához.

Doma erre mind emlékezett, meg arra is, hogy Max a hátizsákjából kilógó műanyag csövön keresztül szlopálta a kólás sambucát, és büzlött az ánisztól, meg arra is, hogy hirtelen elege lett az egészből, és ott találta magát Kleinék háza előtt taxira várva, Zsófi, Max és Zoli véletlenszerűen összeverődött társaságában. Semmi közös nem volt bennük, csak az, hogy el akartak húzni az osztálybuliról, és az azért nem volt olyan egyszerű, mintha mondjuk Zolinál tartották volna, mert igaz ugyan, hogy Kleinéknek nem voltak szomszédai, de út se nagyon vezetett a budai erdőbe, ahol megépítették azt a marha nagy házat, arra meg senkinek sem volt pénze, hogy egyedül kifizesse a taxit, ami leviszi a hegyről, így kényszerűen összeálltak, és Doma most már pontosan tudta, hogy mi az utolsó emléke. Megérkezett a taxi, Max az első ülésre ült be, és úgy szlopálta tovább a hátizsák-ból az italt, Zoli a sofőr mögött húzta meg magát, és azonnal a telefonját kezdte el nyomkodni, ő meg maga elé engedte Zsófit. Nem, a legutolsó élménye az volt, hogy megcsapta a lány illata. Mintha fejbe verték volna, ezért is kellett megkapaszkodnia a Mercedes ajtajában, aztán behuppant a lány mellé – és kész. Filmszakadás.

Bartók Imre

A kecske éve

LIBRI
536
3990

Képzeld el, hogy egycentis, formás kis dodekaéderekre vagdossák a tested. Aztán a darabkákat berakják egy túlterheléses centrifugába, jól megpörgetik, és kiszórják az egészet a földre. Ezután egy veszett csimpánzcsalád megpróbálja összerakni a kis mócsingokat.

Így éreztük magunkat azokban a percekben. Sok mindenen keresztülmentünk már, de erre még mi sem voltunk felkészülve. Nem mondhatom, hogy remekül szórakoztunk volna.

Voltak elképzeléseink arról, milyen hatása van egy ilyen robbanófejnek. A régi gyakorlatozások idején annyi pirotechnikai szimulációt lefuttattunk, hogy elég jól ki tudtuk számítani a lökéshullámok erejét, és azt is tudtuk, nagyjából milyen távolságba kell jutnunk a parttól, hogy ne essen helyrehozhatatlan kár a kis DSV Alvin merülőteknőben, amit Gonyolék hagyott hátra nekünk. Fel voltunk készülve az irtózatossá válásra, a nyomáskülönbségre, a légnyomás fluktuációjából eredő anomáliákra, a barometrikus szivattyú dobhártyaszaggató löktetésére, mégis, az érzés, ami ezekben a percekben elfogott, egyetlen korábbi élményünkhöz, kőszá kényyszerképzetünkhöz sem volt hasonlítható. Ezúttal valami, a szimulációk során teljességgel ismeretlen, longitudinális szorongás kerített minket hatalmába. Miközben ezen morfondíroztam, az egész robbanás megjelent előttem. Valami, amiért nem is annyira az az átkozott, urániummal kitömött implóziós gyutacsrengeteg és a

belőle kiszökő plazmahab, hanem amiért mi magunk voltunk a felelősek. Mi rengettük meg a világot.

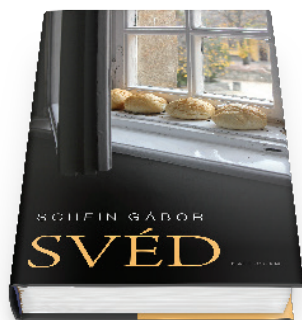
Beszélnem kell, hiszen szükségem van rá, engedelmessé válnom kell a szeretet imperatívuszának, de ezzel éppen az ellenkezőjét teljesítem be annak, amit reméltem. A szeretet gyilkosság. Egy egész populáció szeretete fajirtás.

Érdekes, hogy a belső rezonanciaesemény gondolata éppen akkor jutott eszembe, amikor a teknőnket iszonyatos erővel dobálták a felszín alatt száz méterrel feleledő, korábban sosem látott árhullámok. Minél mélyebbre hatolunk a tengerben, annál inkább azt tapasztaljuk, hogy az efféle kataklizmák esetében a felszíni energia többszöröse szabadul fel. Egy futurista vízőmlenybe kerültünk, és csak remélhettem, hogy éppen a mi kis kasztnink az, ami a mélytengeri vihar tühegyében elhelyezkedve túlélheti a szörnyűség tombolását.

A rázkódás közben egy percre úgy tűnt, Karl és Martin egyaránt imádkoznak. Ezen kissé meglepődtem. Vajon kihez szólnak, és miért? Én biztosan nem fogok imádkozni semmilyen istenhez, legyen bármilyen is az alakja. Azt hiszem, Karl háziszentje leginkább egy százlábúra hasonlít, Martin pedig az elüszkösödött kis plüssmackója gigantikus őseredetijéhez intézi könyörgő szavait. Krízishelyzetben az emberek hajlamosak elragadtatni magukat, és olyan helyeken keresni a menekülést, amik máskülönbben eszükbe sem jutottak volna.

Schein Gábor

Svéd

Bíró doktornő úgy tervezte, hogy a kórház bezárása utáni napokat olvasással fogja tölteni. Régen vágyott már arra, hogy a legnagyobb nyugalommal teljesen átadhassa magát egy könyvnek. Ilyesmire nyáron sem volt ideje. Volt egy remek bőrfonatú hintaszéke, abba ült bele, miután odakészített maga elé az asztalra egy csésze forró jázminteaát. Hogy milyen teát iszik, arra mindig odafigyelt. Miközben a jázmintea hűlni kezd, egyre jobban kiadja a virágok édesen selymes, könnyű ízét. Erre az alkalomra, gondolta, egy vaskos könyv felel meg leginkább. Egy orosz regényt választott. Nem riasztotta az sem, hogy a vaskos orosz regényekben rengetegen szerepelnek, unos-untalan vissza kell lapozni, amint egy rég látott név újra felbukkan. Bíró doktornő azt remélte, hogy most napokra átadhatja magát az olvasásnak.

Nem is kellett csalódnia. Az első mondatok nyomban egy teljes világot varázsoltak köré. Amint átlépett ebbe a világba, amelyben bármennyi szörnyűség lappangott, mégis szépnek ígérkezett, a magáiban megszűnt az idő: „A földet köd borította. Az országút mentén húzódo magasfeszültségű vezetékeken meg-megcsillantak a gépkocsirefektorok fényei. Nem esett, de a föld hajnalban nedves lett, s valahányszor felvillant egy-egy tilosat jelző lámpa, az aszfalton szétfolyó vörös folt támadt. A láger lélegzése sok kilométernyi távolság-

ból is érződött – vezetékek, országutak és vasútvonalak tartottak felé, egyre sűrűsödő hálóban.”

Milyen finom és megrendítő, ahogyan egy mértéktartó és pontos tájleírás közepén, váratlanul, de a mondatok ritmusába tökéletesen belesimulva egyszer csak megjelenik a huszadik század legkísértetesebb, legjellemzőbb szava, a láger. De nem mint a pusztulás, hanem a nyomorúságos, mégis méltóságteljes élet helye, egy hatalmas, ismeretlen test, akár egy állaté, amely semmilyen zoológiai leírásban nem szerepel. A láger tompa, mély lélegzése ad hírt magáról, és minden mozgás felé irányul.

Csodálatos mondatok. Bíró doktornőt valami mégis megzavarta az olvasásban. A csönd. A csönd, amely nem a táj csöndje volt, nem a láger lélegzésének szüneteiben vette birtokába a távoli kilométereket. Ez a csönd benne ébredt, a fülében, a homloka mögött, a kezében. Eddig észre sem vette, mennyire ideges, türelmetlen. Az rendben van, hogy egyszeriben el akarta felejteni a betegeit, a kollégáit és a kórház minden szerencsétlenségét. Elhatározta, hogy ha megszólal a telefon, ő ugyan föl nem veszi, és ki fogja bírni, hogy az e-mailjeit se nézze meg. Abban ugyanis egészen biztos volt, hogy keresni fogják. Látott természetfilmeket, és tudta, hogy ha egy nyáját támadás ér, az állatok a legerősebb, a túlélésben

legsikeresebb egyed köré húzódnak, és ha a nyáját veszteség éri, egy ideig még a veszély elmúltával is körülötte maradnak. Márpedig az ő tanácsaira, véleményére mindig odafigyeltek a többiek. Hogy lehet, hogy most senki sem hívja? Senki nem keresi. Hogy lehet az? Ezek szerint mégsem volt olyan fontos a többiek számára, mint hitte? Ivott a teából, de most nem ízlett neki annyira. Lehet, hogy inkább fekete teát kellett volna választani. Szikárabb, egyértelműbb ízt.

„Mihail Szidorovics Mosztovszkoznak a Komintern második kongresszusa óta a német lágerben kellett először komolyan elővennie idegnyelv-tudását. A háború előtt Leningrádban, ahol élt, nem valami sűrűn beszélhetett külföldiekkel. Most eszébe jutottak a londoni és a svájci emigráció évei, ahol a forradalmárok elvtársi közösségében Európa számos nyelvén beszélgettek, vitakoztak, énekeltek.”

Előfordulhatott-e egy kommunistával, hogy hirtelen egyedül érezte magát? Nem is egyedül, hanem hogy társtalannak? Tudjuk persze, hogy egy kommunista számára a magány mint elméleti lehetőség ki volt zárva a valóság rendjéből. Amit személyesnek nevezhetett, a közösből feloldódva született meg, olyan magasztos dolgokban, mint az elnyomottak java, meg a történelmi szükségszerűségben. De előfordulhatott-e mégis mondjuk egy vasárnap délutánon, hogy se az elnyomot-

tak java, se az eszme nem volt képes betölteni a lélekben támadt űrt, előfordulhatott-e, hogy egy kommunista magányosnak érezte magát? Mit csinált olyankor, amikor rátört az élet rettenetes banalitása?

Miért foglalkozik most ezzel? Szegény Stiller Anna miatt. Az ő örülete minden volt, csak nem banális, semmi köze nem volt a magányhoz. Vagy ki tudja? Hogy miért tud valakiben egyik pillanatról a másikra elszabadulni a kor örülete, miért indáz be az egyik emberben mindent, mint valami rettenetes kúszónövény, és miért nem érinti meg a másikat? Ebben azért a magánynak, pontosabban az elszigeteltségnek is lehet valamilyen szerepe, vagy nem? Az örület is egyfajta kitörési kísérlet az elszigeteltségből. Kitörni egy olyan térbe, ahol semmi sem közös, és semmi sem személyes. Ez a legnagyobb eszme. Ahol minden pont átjáró, és minden dolog minden pillanatban kicserélhető egy másikra, és minden cserének végtelenül nagy jelentősége van. Hogy ezek a cserék hamisak és kezelhetetlenek, hogy tehát a kor örülete sem képes összekapcsolni az ént másokkal, sőt, még inkább elszigeteli, az első pillanatban sajnos egyáltalán nem látszik, ezért az örület nem is tűnik olyan rossz üzletnek. Lehet, hogy az ilyesféle örületek mögött a lélek racionális megfontolásai is meghúzódnak?

Forgách András

Valami fiatal szélhámos

LIBRI
336
2990

Nézd – mondta a festő –, nem arról van szó, hogy nem tudom, mit akarok festeni. Arról sincs szó, hogy túl jól tudnám, hogy mit akarok festeni.

Alkonyodott a műteremben, én szivaroztam, ő cigarettázott, a teasüteményt megettük, a kávénk kihűlt. Az állványon egy felfeszített, üres festővászon, épp csak az alapozás derengett rajta a félhomályban.

Gyengéden hátranézett a vászonra, kissé a feje fölé, kitekerte a nyakát, a szemgolyója egy vonalba került az orrcimpájával és az ajkával.

– Ez a kedvenc méretem, ebből a méretből most rendeltem húszat. Ki tudja, mi lesz belőle. Mindazonáltal, és ezt most értsd, ahogy mondom, ezen a vásznon én már három hete intenzíven dolgozom.

– Nincs rajta semmi – mondtam, mire a festő elmosolyodott.

– De ez már nem ugyanaz a semmi, mint amikor hazahozattam a boltból, ahol a segéd vásznakat fészít föl nekem. Sőt le is alapozza őket, mert ahhoz már nincs elég türelmem. Pedig régen nagyon szerettem alapozni.

– Ezt magyarázd meg.

– Kérlek, nagyon szívesen.

Hallgattunk.

– Ugye nem a „fölfeszített” szó értelmével élsz vissza?

– Nem.

– De ez akkor is csak egy üres vászon.

– És ha szignálnám?

– Szignálni fogod?

– Kérdezem.

– Az más megvilágításba helyezné a dolgokat.

– De én nem fogom szignálni.

– Vagy úgy.

– Ez pontosan úgy marad, mint amilyen állapotban a legény ideszállította.

– De te még hozzá se nyúltál.

– Dehogynem. Föltettem a festőállványra.

– Értem. Munkanaplóban rögzítéd ezzel kapcsolatos gondolatodat, és azt teszed közzé.

– Szó sincs róla. Semmit sem teszek közzé.

– Jó, értem. De akkor ez csupán egy megbízható szakember által preparált tárgy, amelyet, ha valaki másnak úgy hozná a

kedve, felhasználhat a saját céljaira.

– Ezt többé senki nem használhatja föl a saját céljaira.

– Mondjuk, ha késsel vagy zsilettpengével fölhasogatnám.

– Most is festem. Fes-tem. Folyamatosan dolgozom rajta.

– Főmű? Chef-d'œuvre?

– Nem, azt még nem merném kijelenteni. Illetve nem tudom.

Csinos darab, sőt több annál, fontos darab, igazi kincs, de hogy főmű-e? Ezt nem az én tisztem eldönteni.

– Nézd, olyan már volt, hogy egy üres vásznat kiállítottak, sőt még színdarabot is írtak róla. Nagy siker a Broadwayn.

– De én ezt, kedvesem, nem fogom kiállítani. Illetve nem valószínű, hogy kiállítom. Lehet, hogy kiállítom, és lehet, hogy nem.

– Ha kiállítanád, azzal már állítanál róla valamit.

– Nem fogom kiállítani.

– Értem. Gondolkodsz róla, és ezáltal átlényegül.

– Nem, nem gondolkodom róla, hanem dolgozom rajta.

Festem.

– Ráképzelsz egy képet, amit nem fogsz megfesteni?

– Figyelj, ha nem érted, nem baj, engem nem zavar. Elképzeltető a pusztá tudomásulvétel is.

– Ezt tudomásul vettem.

– Azt hiszem, még mindig nem érted.

– Az a jobb neked, ha nem értem?

– Na, most nézd meg.

Már egészen besötétedett a műteremben, a hat méter magas műterem barnás falai alig verték vissza a leeresztett redőnyök alatt beszűrődő világosságot. Nem kapcsoltuk föl a villanyt. A vászon volt a legvilágosabb felület a térben. Derengett.

– Nézem.

– Lehet, hogy még ma be is fejezem.

– Azt miből lehet majd tudni?

– Hogy nem nyúlok hozzá többé.

– Eddig sem nyúltál hozzá. Mármint azon kívül, hogy föltetted az állványra. Ha leveszed róla, akkor lesz kész.

– Attól még nem lesz kész, ha leveszem az állványról.

– Címet adsz neki.

– Nem adok neki címet.

– Pontosan ilyen marad, mint amilyen most.

– Már rég nem ilyen.

– Mármint milyen?

– Hülye kérdés. Soha nem volt ilyen.

Rágyújtottam egy szivarra. A szomszéd szobában motozni kezdett a festő öreg édesanyja. A festő kiment hozzá. Kettesben maradtam a festménnyel. A gyufalobbanás – mert közben kialudt a szivarom, a festő olyan sokáig elmaradt – újra megvilágította a vásznat. A szomszédban a festő és az édesanyja halkan beszélgettek. Rosszat álmodhatott a festő anyja, aki egész nap szundikált gödrös ágyában, álláig húzva a paplant. A festő sokáig nem jött vissza. Kortyoltam a hideg kávéból. Főmű, gondoltam, igazi főmű, micsoda kincs, és míg előmlött rajtam a sárga irigység, ismeretlen boldogság érzése fojtogatott. A torkomban dobogott a szívem.

Kovács Lajos

Drága szerelmem...

EURÓPA
360
3890

Te örökös éjben alvó Pál, tegnap délután különös látogatóm volt. Pauntz zászlós keresett fel, aki azt állítja, vele beszéltél utoljára ebben az életben. Bár amikor meglátott, alig tudott megszólalni a meghatódottságtól, végül dadogva elkezdte: Mindent pontosan el akarok mondani, ami szeretett kapitánnyal történt az utolsó két napon. Amikor tavaly, június 25-én Marineser zászlós úr elesett, már annyira kimerültünk a sok gyaloglástól a rekkenő hőségben, és a folytonos életveszély is annyira megviselte idegeinket, hogy a temetésen rettentő bús hangulat lett úrrá rajtunk. Amikor a koporsót a földbe eresztették, a kapitány úr keservesen sírt, pedig korábban mindig ő tartotta bennünk a lelket. Este egy csűrben háltunk, avval a tudattal, hogy holnap megrohamozzuk az orosz állásokat. Pál egész éjjel fel és alá járkált. Nem szólt, elmélyedt a gondolataiban. Nevét késével kétszer is beveste egy deszkába, de látszott, hogy nincs tudatában annak, amit tesz. Írt egypár levelezőlapot és zsebre tette őket. Kínáltam borral, de visszautasította és azt mondta: „Holnap tiszta fejre van szükségem, mert óriási felelősséget vállaltam!” Azon kesergett, hogy hiába sürgette telefonon a muníciót és a jobb ellátást a legénységnek: „Pedig üres hassal nem lehet hősködni!” – panaszkolta. Amikor 26-án délután megkezdődött a roham, én elsőnek kaptam lövést. Pál, aki mellettem állt, bekötötte a sebemet. Alig vért, ezért nem akartam visszamenni, de ő ragaszkodott hozzám. Emlékszem, hogy beszélgetésünk közben fejünk felett egy pacsirta jókedvűen dalolt. A kapitány úr szomorú arccal sokáig nézte, és meghatott hangon így szólt: „Ennek a madárnak van igaza és nem az embereknek, akik gyilkolják egymást.” Ezek voltak az utolsó szavak, melyeket tőle hallottam. Unszólására visszamentem a kötözőhelyre, és egy fél óra múlva hozták a hírt: „A kapitány úr elesett...” Nem akartam elhinni. Azt mondták, elhallgatott az orosz tüzelés, s egy idő után ő fél térdre támaszkodott, majd teljesen felállt, elővette gukkerjét, és

kémlelni kezdte a muszka állásokat. „Fiúk, úgy tűnik, ezek elpuoltak! Gyerünk!”, mondta, és intett, ám ekkor lövés dördült, és a kapitány úr a karjához kapott. „Eltaláltak, a keservit!” – kiáltotta hátra nézve, ám ekkor kattogni kezdett a golyószóró. Azonnal összeesett. A szívét járta át az egyik golyó. Nem csodálom, hiszen akkora szíve volt, hogy elfért benne az egész világ. Sötét volt a szobában, amikor Pauntz beszélt, így nem kellett a könnyeimet visszatartani. Az a kép volt most a legfájdalmasabb, ahogy a nevedet vésed ösztönösen egy fadarabba, hogy így maradjon fenn belőled valami, ha már fiad nem lehetett. Sokáig ültünk szótlánul, és Pauntz búcsúzásakor csak annyit mondott: „Ilyen ember nem volt több és talán nem is lesz. Nagyon büszke lehet reá.” Ma elküldött nekem egy magyar nőtát, amelyet sokszor énekeltél az utolsó napokban. A huszároktól tanultad, mint mondta:

Vihar a levelet ide-oda fújja,
Szegény huszárnak forgandó a sorsa.
Ma még piros élet – holnap fehér álom,
Ne sajnáld csókodat, gyönyörű virágom.

Ó, Pál, dehogyan sajnálnám, és soha nem is sajnáltam a csókjaimat, hiszen azért is lehettél annyira boldog, mint állítólag mondtad, s mint én magam is voltam. Nem kellett volna itt hagyni bennünket, hiszen látod, mennyien szerettek, szerelmem... és mennyire szerettelek én... Miért álltál föl ott a muszka állások előtt? Mire való volt ez az esztelen vakmerőség? Hát ezt nem okították abban a huszáriskolában? Nem, ugye nem? Csak azt, hogy milyen szép a hősi halál, ugye? Mert mi mindig a hősi halál kultuszát üljük és a bukott szabadságharcokét. Dugovics Titusz, Zrínyi Miklós, Rákóczi és Batthyány Lajos! Így aztán igazán kevés esélyt adott a túlélésre magadnak, te könnyelmű gyerekember, te szívtelen tacskó!

Krzzstov Varga

Mangalicacsárdás

EURÓPA
264
2990

Egyre elviselhetlenebb lett a hőség, reszketett a levegő, mint a szmókerek egy végigszlukkolt hét után, az egész ország levegő után kapkodott, a magyar csapatok szolidárisan búcsúztak egymás után az európai kupaselejtezőktől: Videoton, Győr, Honvéd, az évről évre hagyományosan ismétlődő csódtömegben már nem ütközött meg senki, mindenki hozzászólt már ahhoz, hogy ez csak formáság, rituálé, a magyar csapatok egyre gyengébb ellenfelektől kapnak ki, azon a nyáron minden lapban inkább a nemzeti dohányboltokról írtak, mert mostantól fogva már csak az ilyen hazafias nevet viselő, megfelelő engedéllyel rendelkező kijelölt helyeken lehet cigarettát venni. Magyarországon még a dohányzás is nemzeti ügy lett, mert Magyarországon nagy valószínűséggel minden nemzeti ügy, és már semmit sem lehet csinálni nemzeti kontextus nélkül. Mindenesetre elmúltak azok az idők, amikor a cigaretta beszerezhető volt bódékban, élelmiszerboltokban, kocsmákban és benzinkutaknál, most az állam tette rá monopólista mancsát a dohányforgalomra, e mancs fölé pedig Szent István koronája emelkedett, sőt talán maga Szent István figyelte odafentről, mi folyik Magyarországon ezen a nyáron, ebben a lidérces hőségben. Tehát mostantól már csak nemzeti trafikokban lehet cigarettát kapni, ezek valamelyest emlékeztetnek a szexshopokra, mert tejüvegablakaik vannak, nem tesznek ki semmiféle reklámot, csak a vörös-barna logóról ismerhetők fel, és kívülről egyáltalán nem látszik, hogy éppen mi folyik bent. Megkezdődtek a dohányzók nemzeti kínjai, akikre a legszörnyűbb szenvedés vár, ha éjszaka elfogy a cigarettájuk, nem mehetnek a benzinkúthoz vagy az éjjel-nappali boltba, muszáj várniuk reggelig, amikor kinyit a legközelebbi nemzeti dohánybolt, egyébként láttam, hogy a kisebb helyeken

vasárnap nem nyitottak ki a trafikok, és szombaton is kora délután zártak. Alighanem hamar összehozzák az első zugtrafikokat.

Bugacon tartják két évente a Kurultájt, a mongol hagyományok szerint itt, a törzsi vezérek gyűlésén választják a nagy kánt. Ezt a mongol hagyományt honosították meg a mai Magyarország kellős közepén, tíz-tizenöt kilométerre az M5-ös sztrádától, az igazi magyarok itt mutatják be két évente, hogy kötődnek az ázsiai hagyományhoz és az ázsiai származásukhoz, megmutatják, hogy az ő igazi testvéreik és barátaik nem valamilyen elkorcsosult, elfajzott európai nemzetek, hanem az erkölcsüket és a harci szellemüket tekintve is egészséges ázsiaiak. Ellátogatnak erre a magyarországi Kurultájra a baráti nomádok Üzbegisztánból, Kazakisztánból, Azerbajdzsánból, Tádzsikisztánból, Kirgizisztánból, Tatárföldről és természetesen Mongóliából is, sőt még törökök, bolgárok, baskírok, ujgurok és jakutok is jönnek; az igazi magyarok úgy érzik, a közös gyökereknek köszönhetően ezek a nemzetek közel állnak hozzájuk. Ott lobog mindegyik ország zászlója, persze az Árpád-sávós sem hiányozhat a harci lobogók mellől; nyílve szők rajait lövik ki az íjászok, vértelen harcokat vívnak egymással a lovasok és a gyalogosok, tánca perdülnek az Uralon túli köztársaságokból érkezett szép lányok és vékony fiúk, rémisztő pofákat váganak a hatalmas tetovált férfiak, kürtöket fújnak, kardokat forgatnak, lovakat törnek be, mindenki az ősök ruházatát viseli az alkalomhoz illően. Íme, így teljesedik be a magyarok és a távoli unokatestvérek nagy szövetsége, bár engem leginkább a mongol, tatár és török testvérek iránti kitüntető tisztelet ejt gondolkodóba, hisz ők mégiscsak évszázadokon át sanyargatták Magyarországot, rengeteg szerencsétlenség okozói voltak.

Pacskovszky József, Pacskovszky Zsolt

Nő kutyával és holddal

AGAVE
400
3180

A szél zajától nem hallotta a fényképezőgép kattanasát. Amikor észrevette a felé közeledő alakot, a férfi már csak pár lépésre volt tőle. Sudár termetű volt, fehér pólót és ugyanúgy cseresznyepiros szédzsekit viselt, mint ő. Teleobjektív fényképezőgépe szíját a csuklójára tekerte.

– Magányos nő kutyával és holddal – mondta.

Emma értetlenül nézett rá, majd zavarában a holdra bámult.

– Itt a hegy tővében sátorozok már három napja – folytatta a férfi. A hangja kellemesen mély és dallamos volt, élesen csillogó zöld szeme valóság gal mosolygott. – Nem messze a kápolnától. Különösekk itt a fények, de napok óta hiába próbálom megragadni őket. Bevallom, most, magáról készítettem az első valamirevaló fotót. Csak akkor sütöm el a gépet, ha úgy érzem, hogy valami megismételhetetlent kaphatok lencsevégre.

– Valóban? – Emma úgy saccolta, a férfi harmincéves lehet. Vagy egyikét évvel fiatalabb. Tekintete a fényképezőgépére sikkolt: méregdrága Hasselblad.

– Ahogy állt itt az imént, feje felett a holddal, a háttérben azzal a sánta juhászkutyával, elemi erővel sugárzott magából a magány. Ugye, nem haragszik, hogy ezt mondom?

Emma ösztönösen nemmel akart felelni, de érezte, hogy a megjegyzés mély sebet ütött benne. Megkereste tekintetével az öreg juhászkutyát.

A meredély szélén állt, a vijjogó sárlyokokat bámulta. Vörös foltos szőrébe belebelekapt a szél. A lányt egy pillanatra leplezett düh fogta el a férfi iránt.

– Miért nem az... ő-ő-ön... öngyilkost fényképezte le inkább?

Csaknem belesült a mondatba. Olyan váratlanul tört rá a dadogása, hogy nem sikerült köhögéssel vagy más módon lepleznie. Csak remélni tudta, hogy nem vörösödött el túlságosan, és hogy sikerült elhitetnie, mindez csupán egy külföldi lány hadakozása az angol nyelvvel. A férfi mindjárt megkérdezi tőle, honnan jött – mindig ez az első vagy a második kérdés, amit nekiszegeznek. Mintha akarva-akaratlanul erősíteni igyekeznének benne az érzést, hogy betolakodó itt. A hajszálai tővébe apró izzadságcseppek gyűltek. Összeszedte magát. Lassan formálta a szavakat.

– Nem hallotta a lövést? Az imént főbe lőtte magát egy...

– Igen, láttam a távolból a mentőhelikoptert. Remélem, nem gondolja rólam, hogy érzéketlen vagyok. Egyedül van itt?

– Az imént azt mondta, magányosnak látott...

– A magány még erősebben érződik valaki más oldalán – jegyezte meg a férfi. – És azt hiszem, maga sem egyedül jött ide. – Mosolyogva kezét nyújtott: – Alan Hunter.

A kézfogása férfiasan erőteljes volt. Emma kissé félve árulta el neki a saját nevét. Ódivatúnak találta, mint egy gombos cipőt.

– És maga? – bökött a férfi Emma Canonjára. – Készített pár képet az öngyilkosról?

– Csak magamról. Egyet, még reggel. Magányos nő...

álmosan...

Emma jólesően nyugtázta, hogy Alan mosolyog. Egy ideje igyekezett csínján bánni a humorosnak szánt megjegyzésekkel, mert a britek többségének nem esett le, hogy nem beszél komolyan. Sokszor még Raynek sem.

Motorzúgás hallatszott – az épület mellől a levegőbe emelkedett a helikopter, majd egyre kisebb ponttá zsugorodott a tenger felett. Emma utánabámult, míg a gép bele nem veszett az ég hamujába.

– Én még soha nem fotóztam le magam. Talán félnék szembenézni az arcommal – mondta Alan titokzatosan.

– Én ki nem hagynám.

A férfi csillogó szemmel vizslatta.

– Látta a Füst című filmet? Van benne egy férfi, aki mindennap készít egy fotót az utca egy bizonyos pontjáról.

– Igen! Ez adta az ötletet, hogy... Minden reggel lefényképezem magam. Már több mint egy éve. Próbálja ki maga is, ha nem fél az igazságtól.

Remek önismereti terápia.

A férfi mosolyogva bólintott. Szeme a közeledő Rayre villant, és egy pillanatra mintha felhő árnyékolta volna be az arcát. Aztán visszafordult.

– Aggódik az idő múlása miatt? Nem túl fiatal még ehhez?

– Mélyen Emma szemébe nézett, majd szinte minden átmenet nélkül megkérdezte:

– Londonban lagnak?

– East Hamben. De csak pár hónapja. Rémes környék. Előtte Romfordban laktunk. Csúszunk lefelé.

– Lehet, hogy magának valahol máshol a helye.

Emma elhúzta a száját.

– Igen, lehet, hogy inkább Acapulcót kellene bevennem...

Meglepődött magán, amiért képes a halál árnyékában viccelődni. A férfi kacagása cseppet sem volt kellemetlen, benne mégis felemás érzéseket keltett. Talán azért is, mert Rayt rég nem hallotta már ilyen önfeledten nevetni.

– Maga skót? – nézett újra a férfira.

– Igen. Edinburgh-ban élek.

– Én nem tudnék olyan helyen élni, ahol csak sziklák vannak – pillantott körbe.

– Akkor marad a Hyde Park.

Benedek Szabolcs

A kvarcóra hét dallama

Összeszorítottam a számat, és beléptem az irodába. A százados becsukta az ajtót. Körülnéztem. Egészen kicsi helyiség volt, alig néhány lépésnyi csupán. Az egyik oldalon páncélszekrények, a másikon a Magyar Népköztársaság címere és közigazgatási térképe. Az ajtóval szemben íróasztal, azon írógép, papírlapok. Mögötte a csukott ablak egy belső udvarra nézett. A mennyezetről éles fény világított. Itt is vágni lehetett a füstöt.

- Üljlél le.

A százados az íróasztal előtti székre mutatott. Éppen olyan volt, mint az iskolában: zöldre festett fémváz, azon két farostlemez. A százados velem szemben, az asztal mögötti, műbőr borításos fotelbe telepedett le.

- Hány éves vagy?

- Tizenkettő.

- Akkor ezek szerint neked sincs még személyi igazolványod.

Nem tudtam, kérdezi-e, vagy mondja, mindenesetre bólintottam.

(...)

- Mi a neved?

- Tóth Bence.

- Mikor születted?

Megmondtam neki mindent szépen, sorban. A lakcímemet, az iskolámat, az osztályomat, az osztályfőnököm nevét. A szüleim adatait. Ennél egy pillanatra megállt.

- Tehát, jól értem, édesapád a megyei tanácsnál dolgozik?

Azt hittem, nem hallotta tisztán a válaszomat, úgyhogy megismételtem. A százados mintha elgondolkodott volna.

Aztán folytatta a lassú gépelést. Minden mondatom után kopogott az írógép.

- Mit kerestetek abban az épületben?

- Péter ötlete volt - hadartam. - Ő találta ki, hogy menjünk be és nézzünk szét. Az egész az ő ötlete volt.

- Ez a Péter a barátod, ugye?

Egy pillanatig haboztam:

- Az osztálytársam.

- És te miért akartál bemenni vele abba az épületbe? (...)

- Hát... nézelődtünk.

- Mit nézelődtetek?

- Hogy mi van abban a házban.

- És láttatok valami érdekeset?

- Nem.

- Hát akkor most miért mentetek megint?

- Azért, mert volt az az eset...

- Melyik eset?

- Hát hogy leesett a tetejéről valaki.

- Honnét tudsz erről?

- Láttam.

- Láttad? Tényleg?

- Igazából nem láttam. De mindenki elkezdett sikoltozni.

És utána beküldtek minket a tornaterembe.

- És ez az egész miért érdekel téged?

Elvörösödtem.

- Sok minden érdekel.

- Tényleg? Micsoda?

Kicsit fölbátorodtam. Szerettem magamról beszélni.

Szerettem megcsillogtatni azt, hogy különleges képességű, univerzális gondolkodású, okos fiú vagyok. Egy igazi talentum. Voltaképpen zseni, aki egyszer – nem is olyan sokára – híres lesz, és évszázadok múltán is emlegetni fogják a nevét.

– Hát... érdekel a történelem... meg a csillagászat...

– Komolyan? Ezek szerintem is nagyon érdekes dolgok. És még mi érdekel?

Egy pillanatig el kellett gondolkodnom. Tényleg. Mi érdekel még? Hiába járok edzésre, a vívás nem érdekel. A futball se nagyon. De azért gombfocizni szoktam.

– Érdekel a zene is.

– Na, ez nagyon jó! – a százados csettintett. – Képzeld, én is nagyon szeretem a zenét. Neked melyik a kedvenc együttesed?

– Hát... a Neoton Família...

– A Neoton Família! Csodás! Én is imádom őket. Tudod, melyik a kedvenc dalom tőlük? A Lobo, az idegen. Amikor azt éneklük, hogy a félelem átsuhan a városon. Ismered?

Hirtelen fölélénkültem:

– Elég sok lemezük megvan. Kazettán. Sajnos nincs lemezjátszónk. Vagyis van, de nem működik.

– Hát akkor hogy szoktál zenét hallgatni?

– Van egy magnóm. Nem túl nagy és nem is sztereó.

De szerintem jó. Egy MK-27-es. Tetszik ismerni?

– Hogyne. Nekünk is van olyan, itt a rendőrségen. Hanem idefigyelj. Mit szólnál, ha lenne egy egészen másfajta magnó? Látom, nagyon szép órád van. Lehetne mellé egy Videoton sztereó rádiómagnó. Örülnél egy olyannak?

Habozás nélkül rávágtam: „Igen!” Ezek szerint századost is

meggyőztem arról, hogy milyen okos fiú vagyok, úgyhogy mindjárt benyúl a pánccs szekrénybe, és kivesz egy Videoton sztereó rádiómagnót. Természetesen nekem adja. Merthogy nekik úgyis annyi van. Izgalmamban feszengeni kezdtem a széken.

– Ehhez nem kell más, mint hogy találkozzassunk néha. Nem kell valami ördögös dologra gondolni. Egyszerűen eljössz hozzám, és beszélgetünk egy kicsit.

(...)

– De miről beszélgetünk?

– Elmeséled azt, hogy mit hallottál. Miket mondtak a többiek. Miről beszélgetnek mostanában.

– Kicsodák?

– Hát az osztálytársaid. Meg a szüleid. Meg a tanáraitok.

Elmondod nekem szépen, hogy mi a téma mostanában az iskolában, otthon meg a játszótéren. Rendszerben van? Gyere el, mondjuk, a jövő hét vége felé valamikor. Addig figyelj oda, mi zajlik körülötted, és jövő héten beszélgetünk erről. Ha bejössz az épületbe, mondd meg, hogy Paróczai századost keresed, és majd eligazítanak.

(...)

A százados néhány pillanatra elgondolkodott:

– Akkor gyere körülbelül két hét múlva. Párszor találkozunk, és ha ügyesen csinálod, kapsz tőlem egy Videoton sztereó rádiómagnót. De figyelj csak! – mielőtt lenyomta volna a kilincset, figyelmeztetően fölemelte jobb kezének mutatóujját: – Erről az egészről ne beszélj senkinek. Ez a kettőnk titka marad. Különbösen ugrott a magnó. A tanáraidnak se mondd el. És a szüleidnek se.

Pék Zoltán

Feljövök érted a város alól

AGAVE
P 240
O 2980

Sötétedéskor érek oda, az égből úgy csorog le a fény, mint a falra loccsantott festék. Szemből figyelem kicsit a ház bejáratát, így is meg lehet tudni pár dolgot, lehet érezni a levegőben, ha valami változik. Nem szükséges amúgy, a lakást ő szerezte, és a környék túlságosan tisztában van a saját fontosságával ahhoz, hogy apró afférokra figyeljen. Rühellem ezt a környéket.

Egy rakáson tipikus múlt-múlt század közepi tömbházak, négyemeletes, négy lépcsőházas kockák, amiket felújítottak, bár talán jobb lett volna nem. A panel lehangoló, de ettől a modern csicsától, ezektől az erőszakos élénk színektől, amikkel „hangulatot” akarnak kelteni, csak ordenárebbr lesz az egész. Persze a városiaknak ez igazi kirándulás a múltba, kézzelfogható nosztalgia, elérhető közelségben.

Gyalog megyek fel a negyedikre, a lift hangos és egyértelmű. Kopogok az ajtón, a megbeszélte jel. Amit csak mi tudunk: a megfelelő pontra állok. Ez csak belülről, a rejtett kukucskálón át látszik.

Ajtót nyit, belépek, bezárja.

– Szia.

Átölelem. Átölel. Mindig meglep a teste, az a melegség, ami körülveszi, ami a bőre fölött sístereg, nemcsak testmeleg ez, inkább valamiféle aura, és újra meg újra az a benyomásom támad, hogy csak véletlenül van itt, átdereng egy másik dimenzióból, ami féltékenyen mindjárt visszazíppantja.

Itt Ameena a neve, ezek között a falak között, és ez nem csak játék a szavakkal, a lakásban valóban átlényegül. Talán kiengedi belülről azt a valakit, azt, akit a másik életében elzár, abban, amiben reggel ébresztőóra kelti, munkába megy, barátokkal találkozik. És ez a valaki bizony sugárzik.

– Iszol.

– Naná.

Semmi kérdés. A kapcsolatunk állítás.

Bevonulunk a szobába. Úgy sejtem, az övé a lakás, sose kérdeztem, de az a néhány ízléses, egyszerű bútor, a meleg színű szőnyeg annyira ő, hogy furcsa lenne másképp. Ez egy kuckó, a meghittség olyan tapinthatón jelen van, akár egy diszkrét, nyájas házigazda.

Menedék ez, neki és nekem. Nekünk. Egy külön dimenzió, ahol életünk egy bizonyos síkja metszi egymást. Látom a megszokott képet, a gyertyákat, a bort, és most sem érzem magam férfiatlannak, amiért ő intézi ezt az egészséget. Nem úrnő-szolga viszony ez, de neki kell ennyi irányítás, így érzi magát biztonságban. Nem tudom, mi elől menekül ide, az elején tisztáztuk a határokat, mi az, amit meg akarunk osztani, mi az, amit nem, és az is kívül maradt. Gyanítom, hogy a munkája, az élete elég hajszás, és itt, velem, el tudja felejteni. Egy ideig.

Nem tud mindent rólam ő sem, nepperként ismer, a kódexüzlet lebonyolítása közben találkoztunk. Ez így is marad, azt akarom, hogy tudjon aludni. Legalább miattam. Nem látott mást csinálni, nem látta, mit csinál a kezem hátramenetben. Kimondatlanul azt játsszuk, hogy van rajtam még a ruhámon felül egy áttetsző overall, a mindennapjaim, amit levetek, ha hozzá jövök. Ő belülről lényegül át kifelé, én a külső réteget hámozom le. Az igyekezet kölcsönös. Félúton találkozunk.

Nem pazaroljuk az időt, az estét. Nem is szívesen várnék, érzem rajta az otthon illatát, ezt csak itt viseli; ez nem a belváros harsány, ingerlő szaga, ez finom és jótékony, mint egy fagyú gyerekkorod nyári délutánján. Úgy tartom vissza magam, hogy ne essek neki, mert nem szereti a vadállatot bennem. És én sem szeretem.

Most is én adom fel előbb, eljutott oda, remélem. Neki még menne, nekem nem. Már nem szégyellem, nem problémázom rajta, régóta tudom, hogy ő olyan, mint egy trák dallam. Fáradhatatlan. Tudja, mit várhat, és neki elég. Pihegünk kicsit, a hangok elcsendesednek, az illatok leülepednek. Azért nem húzom az időt, tudom a szabályokat.

Aztán egy gondolattal azelőtt, hogy emelkednék, megfogja a karom.

– Maradj még kicsit.

Csukva van a szeme, de így is olvas bennem. A sötétség porszerű, fekete szemcsék kavarnak benne. Lehunyom a szemem. Ott számum tombol.

Spiró György

Diavolina

MAGVETŐ
208
2990

Június végén egyszer csak látom, hogy Makszim, Krjucskov és Alekszej az előszobában a velencei tükör előtt parókában és álszakállban illegeti magát. Rémesen állt Alekszejen a szénfekete paróka, tehetségtelen fodrász műve. Az álbajuszt a jóval hosszabb valódi bajszára erősítette; a testszínű vászonra egyúttal hosszú, őszbe csavarodó szakállat is ragasztottak. Krjucskov a Művész Színház fodrásztárából kölcsönözte a vendégszörzeteket, és tartalékba elhozott még néhányat. Felpróbálták azokat is, gyermektegen vihogtak és mutogattak egymásra. Alekszej hahotázott, hadonászott, és rá akart beszélni, hogy én is vegyek föl parókát és álszakállat, és mulatott, hogy tiltakoztam. Makszim veszettül ugrált a tükör előtt, gyermektegen örült, Krjucskov komoran igazgatta a parókáját, humor egy csepp sem szorult beléje, érthetetlen, Marija Fjodorovna hogyan bírta ki vele éveket.

Másnap reggel Alekszej kiitta a kávéját, és a tükör előtt hosszasan igazgatta a parókát meg az álszakállat. Makszim és Krjucskov szintúgy. Vedlett felöltöbe bújtak, gyűrött sildes sapkát tettek a fejükre, üvöltött róluk a színházi eredet, kalucsnit húztak, és tolvajléptekkel távoztak. Alekszej visszaingett a lépcsőházból, és rám kacsintott.

Előkíválgott Katyerina Pavlovna, kérdeztem, de nem tudta, hogy hova mentek. Nyugtalan lett, és rögtön telefonált valahová.

Este vígan állítottak be, letépték magukról a parókát meg az álszakállat, Alekszej és Makszim egymás szavába vágva, hahotázva mesélt, Krjucskov mosolygott.

Kimentek a szovjet valóságba, hogy lássák, mi az igazság. Inkognitó: e varázslatos szót állandóan emlegették, mintha maga a szó tette volna őket láthatatlanná. Alekszej adta a

kezembe Wells regényét, a Láthatatlan embert, még a háború előtti fordításban. Alaposan meg is bámultam a szerzőt, amikor Alekszej '18-ban vendégül látta Pétervárott. Lidérces mű, mélyen az emlékezetembe rágta magát az a jelenet, amikor a láthatatlan ember haldoklik, és a teste lassan láthatóvá válik.

A kijevei pályaudvar környékén kóboroltak, pelmenyt ettek a restiben, sört ittak egy kocsmában, megteáztak egy kávéházban. Alekszejt senki sem ismerte fel, diadal. Megállapították, hogy a járókelők jól öltözöttek, a pincérek udvariasak, a pelmeny ízletes, a sör kiváló, a tea egészen teaszerű, úgyhogy tanúsíthatják, hogy a szovjet életszínvonal nem marad el a nyugati mögött. Egyetlen csúnya szó sem hangzott el, senki sem köpött a földre, nagy az olcsóság, szóval nem igaz, hogy az átlagember ne tudná megvenni a maga sörét vagy cigarettáját. Az utcák olyan tiszták, mint Berlinben. A kapualjakban hamutartó és köpöcsésze. Mindenütt hangszórók. A tereken rezesbandák. A hétköznap is ünnep. Ezt csinálják utánunk a kapitalisták!

Alekszej nevetett, bólogatott, a térdét csapkodta.

Krjucskovra néztem, fapofával állt. Nyilván időben értesítette az elvtársakat Alekszej tervéről, és mindenhová csekistákat állítottak. Csekisták voltak a pincérek, a vendégek, a járókelők, talán még a kóbor kutyák is. A környéket egész napra lezárták. Hány ember kellett vajon az akcióhoz? Sok száz. Megszervezték az elvtársak az életszínvonalat, és most néhány tucatnyian egybehangzóan jelentik: Makszim Gorkij futóbolond, mi sem könnyebb, mint átverni.

Makszim: Gorkij fia
Alekszej: Gorkij

Szvoren Edina

Az ország legjobb hóhéra

MAGVETŐ
192
2990

Az arcom ma gótikus, ujjaimon türkiz karkötőt pörgetek. Áttetsző üvegű Brigitte Bardot-szemüvegem mint egy földagadt arccsont, a zsírfolt rajta: hetes, hónapos. Ha letöröm, hiányától megfájdul a fejem. Szürke metszőfogaim egymásra csúszott tetőzsindelyek. Elfordulok a kávéházi tükörtől, és lábam ollójában a szemközti üres széket emelgetem, amíg el nem fáradok. Fölrakom, leteszem. Fölhúzott válla fedezékéből pincér méreget. A körmömön alaktalan, fehér foltok. Jósolni lehetne belőlük, vagy legalábbis kellene. A gyűrűsujj, tegyük föl, a fiam élete. (Szavalóversenyt nyert egy Nemes Nagy Ágnes-verssel.) A mutatóujj az irodalmi életem, a középső az iskolaigazgató, aki udvarolgat. Fölnézek. Hát itt van anya, a forró csontjaival: mint akit örökké ütnek. Pedig csak büszke.

Ez a magas, pomádészagú nő most leül. Mint egy tengerjáró, csak dőlni tud, hajolni nem. Haja erős, rugalmas csigákban rezeg, miközben rosszállón ingatja a fejét. Táskját a széklábnak támasztja, és a hosszú vállpántok még percekig, parancsolón merednek a levegőbe. Cipőí szokás szerint a Mercedes-jel egy részletét formázzák az asztal alatt. A cipő: Appa ajándéka. Az indiai táska: Appa ajándéka. Az aranyozott szemüveglánc: Appa ajándéka. Mióta Appa kitagadott egy írásom miatt, presszóban találkozom anyámmal.

Ez a kemény mellű TB-ügymintéző kilenc hónapig a méhében hordott. Most előveszi a tizenhat éves sárga műanyag tokot, a jobb alsó szegletben a dombornyomott lóherével. Tenyerén tollat kínál. A bőre parázslík, de a reklámtollai hűvösek. (Lázmérői a hónaljba fagytak annak idején.) Van politikai tolla, koleszterines meg jehovás. Választok egyet, és felső ajkamat a fogamra húzom. Anyám elém tolja a lottószelvényt, és begörbített mutatóujjal Appa számaira koppint. Csontjai, mint a munkavédelmi cipők acélbetéte. Hetvenkilenc és tizenegy. Tizenhat éve asszisztálok ehhez a marhasághoz. Pénzt csak akkor kapok, ha nyertes a szelvény. Fogom anyám tollát – a koleszterinest –, és ikszeimet Appa számaitól távol, a második cellában helyezem el. Huszonhat, huszonnyolc. Nem állandó

számok. Az elsőbbség mindig Appáé, aztán én jövök, legvégül pedig anyám, mert ő egyetlen iksszel is beéri. Olyan ez, mint egy ötvenes évekbeli vacsora. Nézem a papírt, és lóbálom a lábam: cipőpertlim végén összeverődnek a műanyag toldalékok. Appa két iksze szálkás, és kilóg a keretből, anyámé, mint a pödört bajusz. Az unokád, mondok aztán. Hogy beszélgesünk. (Szüleim többet tudnak a kahaika indiánokról, mint a fiamról.) Szavalóversenyt nyert, fönt van a Youtube-on. Anyám egyenes derékkal ül, mint az elsőhegedűsök. Azt feleli: te ilyen idős korodban. Na, igen, ilyen idős koromban én Appa negyvenhármas cipőiből csináltam vonatot a franciaágyon: plüssnyulakat, plüsskutyákat tömökdttem beléjük utasnak. Ha nem emlékszem a vonatozásra, már nem lehetek ugyanaz a – munkanéven – ember.

Anyám, akinek állandó száma a nyolcvanas, odainti a pincért, kéri a számlát, búcsúzkodik. Akkor is ő fizet, ha nyerünk. Eszembe se jut békétlenkedni, túlfeszíteni a húrt – boldoggá tesz, hogy tizenhat év alatt kétszer volt hármassunk, hatszor vagy talán hétszer kettesünk. Anyám egyszer csak a csészém mellé csúsztat egy fejleces banki borítékot. A tekintete tükörfényesre szídlózott párkány. A múlt héten hármassunk volt. Végre megcsináltathatod a fogad, mondja ez a minden ízében erkölcsi lény. (Szeretem elhallgatni, hogy kedvenc szava a fényév.) Vállára lendíti az indiai táskát, és megy. Mint a jég fogságából kiszabaduló tengeri metánbuborék, úgy törekszik – mindig – valami jobb, valami tágasabb felé.

Arcom ma gótikus, vádlim román. Napszemüvegem a homlokomra tolom, és belenézek a borítékba. Fogdosom, lapozgatom a bankjegyeket: több lehet kilencszázezer forintnál. Fogszoromra húzom az ajkamat, csücsörítetek. A pincérek alpakkatálcák mögött sügnak össze. Retikülöm a kerek márványasztal közepén, cipzárjából itt-ott kitört a fogazat. Szája torz – emberi – mosolyra áll. Az itallapon horpadás. Anyám keze nyoma. Akarata őspáfrányokat présel a kövekbe.

drMáriás Béla

Mona Lisa és a tenger

NORAN LIBRO
224
2990

A ház udvaráról nyílt a jókora, világos tanterem, melynek kopott, tömör fapadlója, fehér, vastag fala és erős gerendákkal megtámasztott mennyezete volt. Három sorba állított, szedett-vedett asztaloknál ültek a gyerekek arra várva, hogy a nő elárulja, vajon én ki vagyok.

– Bemutatom nektek az új tanárokat! – mondta vidáman a gömbölyded igazgatónő.

– Hogy hívják? – kérdezte egy tagbaszakadt, erősen gesztikuláló, tizenöt év körüli vörös fiú az első sorból.

– Botticelli! – vágta rá, mire kitört a röhögés.

– Maga egy híres festő? – kérdezte gyanakodva.

– Nem vagyok híres, csak festő. Ez pedig csak egy becenév, hívhattok bárki másnak is a kedvetek szerint. Mivel nehezen jegyzem meg a neveket, ezért majd én is olyan néven szólítalak titeket, ami az eszembe jut. Rendben, Van Gogh?

Hangosan felröhögtek. Bólintottam a nő felé, mire ő távozott, én pedig sétálni kezdtem az asztalok között. A gyerekek kíváncsian és bizalmatlanul forgolódtak utánam, majd egy szomorú pillantású, vastag ajkú, csinos lány előtt megálltam.

– Talán csak nem maga a csodálatos Mona Lisa? – kérdeztem mosolyogva a szemébe nézve. Lassan felállt, büszkén kidomborította formás alakját, s halkán megszólalt.

– Nem vagyok én semmilyen Mona Lisa!

– Minden szünetben őt fogdossuk! – kiáltotta Van Gogh elvörösödött arccal, mire a többiek felröhögtek.

– Fogdosd te saját magadat, szerencsétlen! – válaszolta a lány dacosan, majd leült.

Ahogy tovább sétáltam a teremben, egy merengő pillantású, magas szemöldökű, húsos ajkú, lányos arcú fiút pillantottam meg. Rátettem a kezem a vállára.

– Maga Caravaggio mester?

– Bárcsak ő volnék... – válaszolta szégyenlősen, majd lehajtotta a fejét.

Ahogy továbbléptem, a többiek dobálni kezdték rá papírfecnijeiket, Van Gogh pedig felállt, s miközben két vastag, sárgászöld csík tartott egyenesen lefelé az orrából, odalépett Caravaggiohoz, és jó erősen hátba vágta a békésen üldögélő fiút, hogy aztán kajánul röhögve visszaüljön a helyére.

– Elég volt! – mondtam erélyesen. – Vegyen elő mindenki egy-egy fehér lapot, s lássunk munkához! Az a mai feladatok, hogy megrajzoljátok, ami számotokra a legfontosabb! Barát, állat, épület, helyszín, tárgy, akármi. Akinek a műve jól sikerül, az ötöst kap, s már mehet is ki az udvarra játszani, akié meg nem, az budit fog pucolni. Világos?

– De ne már, tanár úr! Ne kelljen már megint mindenféle marhaságot tanulni! – mondta egy hirtelenszőke, törekeny fiú.

– Ó! Tán csak nem maga a híres Andy Warhol? Nézd, barátom, ha nem akarsz rajzolni, nincs semmi baj, helyette majd szépen vécét pucolsz, s könnyen lehet, hogy az majd jobban tetszik neked... – mondtam vidáman, mire mogorván elővett egy nagy füzetet és az írókészletét. Ekkorra a többiek előtt is volt már lap vagy füzet.

– Egy órátok van arra, hogy elkészítsétek a műveteket! – mondtam lelkesen – Igyekeztek!

Ahogy szavaim lecsengtek, beállt a síri csend, s csak a ceruzák sercegése, ecsetek susogása hallatszott.

Leültem a tanári asztalhoz s a naplót kezdtem nézegetni, amikor odajött egy fekete, sovány, szúró pillantású lány, keményen a szemembe nézett, majd elem dobta a lapját. Saját magáról készítette a rajzát bajusszal, összeérő, bozontos szemöldökkel és egy a fején üldögélő majommal.

– Ezek szerint te vagy Frida Kahlo! – mondtam a szemébe nézve. Hosszan hallgatott, majd nagy lufit fújt a rágójából, szétpukkasztotta, a helyére ment és leült.

Nem kellett sokáig várni a következőre. Egy vékony, magas, tüzes pillantású fekete fiú lépett az asztalomhoz, s kifejezéstelen arccal elem tette az alkotását. A teljes lapot feketére festette, még folyt róla a festék.

– Tetszik? – kérdezte.

– Nagyon! – válaszoltam – Akkor te vagy Malevics, ugye?

Értetlenül nézett rám, miközben Van Gogh felugrott, mögé futott, s olyan erősen fenéken rúgta, hogy az asztalomra bukott. Amikor magához tért a döbbenettől, üldözőbe vette támadóját, aki ügyesen menekült előle, körberohangálva az osztályban, miközben hangosan vihogott mindaddig, amíg el nem bukott Caravaggio kinyújtott lábában, s orra nem esett.

Kollár-Klemencz László

Miért távolodnak a dolgok?

MAGVETŐ
192
2990

Angyalt lopni

Húsvét volt, vagy előtte vasárnap. Mindenesetre tavasz, talán az eleje.

Nem volt rossz idő, olyan kertközeli, mikor jólesik sokat matatni a földdel, élvezni, ahogy a fagy kiengedi szorításából a szagokat, azok meg belehelődnek a legyekbe, akik erre felébrednek, és tesznek egy fasza kört a kertben.

Toszka megszokta télen, hogy nincs légy, és nehéz elképzelnie nyáron, hogy van olyan, hogy nincs.

Félhomályos őszi szoba délutánjában a csillár körül két légy keringett. Az öreg Dédi nyaggatta a lányát – Toszka anyósát –, írjon levelet a legyeknek, hogy menjenek el, hagyják őt békén, mert nem tud tőlük aludni. Két hétig is elhúzódott, mire belement, és tényleg megírta a levelet a szeme láttára. Felakasztotta a csillárra, a levél ott lógott még két hétig. A Dédi két hónapra rá meghalt.

Toszka és az anyja, amióta meghaltak a nagyszülei, először mindig a temetőbe mennek.

A virágot kiveszi a kocsiból, anyja imákat mormog a sírnál, majd elsírja magát, ő addig kicsit gondol a Mamára meg a Tatára, és vizet hoz. Jó sokáig hozza, két palack van a temető artézi kútja mellett, azok is csak egyliteresek, amivel nem tudja meglocsolni az egészet. Többször fordul. Minden alkalommal kétszer meg kell nyomnia a kút vasfűlét, vár... kahitykahity, adja a kút a hangot, megindul, egy darabig folyik belőle, majd eláll. A kút sejteti, hogy Toszka talpa alatt a mélyben még sok minden van... ha ez itt fent – kocsi, gyerek, játszótér, tyúk – elfogy. Látni lehet, ahogy a víznek is van vége, mint szerinte a vonalnak, hiába mondja neki bárki, hogy az végtelen, és tessék: kifolyik a víz vége a lába elé.

Összegyűjt néhány papírszemetet, amikbe a virágokat

csomagolták Pesten. Anyja megkéri, dobja ki. Elindul a dombra, keresi a szemetest. Ez egy régi temető. Szemetes nincs.

A siratókápolna mögött talál két konténert a kanyar után. Még a temetőben is van kanyar.

Az egyikben növények kidobálva, elszáradt hortenzia, begónia, fikusz, ilyen nevek jutnak az eszébe, ahogy fordul a konténer felé. A másik tele van kőtörmelékkel, építkezési sittel, ...nem sitt az, valami más. Régi sírkövek, meg nem annyira régiek.

Ott állt a konténer mellett, anyja tőle jó messze, matathattott még a szülei sírján, amit elsősorban a faluban élő húga ápol, a Kicsi. Toszkát nem láthatta, mert a kanyar után volt a domb tetején a ház mögött. Toszkát nem láthatta senki.

A törmelékeket nézte. A földön is volt két nagyobb darab ledobva. Szobrok.

Az egyik egy angyal kőből. Kőangyal. Egy angyal ott, akkor. Felé térdelt. Kezét összerakva imádkozott, meg nézett is. Toszka lehajolt hozzá, szép volt, szürke. A feje tetején kopott, nem tudni, hány, talán harmincéves. Egy merev kő. Jó nehéz lehet. Mindig szeretett volna egy angyalkás szobrot. Olyan kis szentet, ami megóvja a házat a tűztől, meg még valamitől. De otthagya. Ment vissza az anyjához. Ő a rokonok közül jött ki épp, ebben a temetőben majdnem minden halott Kaldenekker, és azok mind a rokonaik.

Az anyja látta, hogy ott fent valami történt, de nem kérdezett semmit. Nem akarta, hogy elterelődjön a halálhangulat, ami a temetőben elfogja az embert, ami persze nem félelmetes, sőt talán ott a legelfogadhatóbb, mint a műtét a kórházban. Otthon a kanapén elég szar belegendolni, de ott a kórházban, hogy mindjárt felvágják a hasát, az valahogy Toszkanak belefér. Jó, hogy nincs otthoni műtét. Lehet, hogy meghalni is temetőben kéne.

Főtamogató

Az **MVM** bemutatja VeszprémFest

2015.
JÚLIUS
15-18.

**Roger
Hodgson**
a SUPERTRAMP
egykori énekese

**Kool &
the Gang**

**Dee Dee
Bridgewater |
Irvin Mayfield, Jr.**
and the New Orleans Jazz Orchestra

**Emeli
Sandé**

**Mike Stern & Didier Lockwood • Jack DeJohnette /
Made in Chicago • Carmen Souza & Theo Pascal**

veszpremfest.hu
jegy.hu - jegymester.hu

A VeszprémFest bankja:
KINIZSI BANK

Tegye pénzzé
vásárlásait!

Most 15 000 Citi Forintot is kaphat¹

és továbbiakat is gyűjthet! Citi Life hitelkártyával
minden vásárlásból visszajár:

- élelmiszerüzletben 3%²,
- tankoláskor 2%²,
- ha máshol vásárol 1%,
- 1000 partnerüzletben 2-15%!

www.citilife.hu
06 1 288 88 88

THM: 41,1%

¹ Citi Life hitelkártya-igénylés esetén a főkártyabirtokosnak 15 000 Citi Forint csatlakozási bónuszt ír jóvá a bank a feltételek teljesülését követő munkanapon, amennyiben a főkártyabirtokos igényléskor megadja mobiltelefonszámát és e-mail címét, továbbá hozzájárul, hogy ezen elérhetőségekre a bank termékeiről és szolgáltatásairól üzenetet kapjon, valamint e-számlakivonatot igényel és a jóváhagyásától számított 30 napon belül a kártyájával költ vagy készpénzt vesz fel. Az ajánlat más kártyaigénylési kedvezménnyel nem vonható össze és nem vonatkozik már meglévő Citibank hitelkártyák cseréjére.

² A jóváhagyástól számított első 3 hónapban havi elszámolási időszakonként belföldi kiskereskedelmi élelmiszerüzletben max. összesen 100 000 Ft összegig 3%, belföldi tankoláskor max. összesen 50 000 Ft összegig 2%, az efeletti vásárlásokra valamint a 4. hónaptól kezdődően minden - nem partnerüzletben történő - vásárlás után 1% Citi Forint jóváírás jár, minden 100 Ft vásárlás után a vásárlás könyvelési napját követő, legfeljebb harmadik munkanapon. A hitelkártyával történt vásárlások után a hatályos Kamat- és Díjtáblázatban meghatározott vásárlási jutalék kerül felszámításra.